

Stichting Pensioenfonds van
De Nederlandsche Bank NV

Jaarverslag 2020

Vastgesteld 20 mei 2021

Inhoudsopgave

1	Woord van de voorzitter	4
2	Profielschets en Kerncijfers	6
3	Interne ontwikkelingen	10
4	Externe ontwikkelingen	14
5	Financiële positie	17
5.1	Herstelplan	18
5.2	Haalbaarheidstoets	18
5.3	Toetsingskader bestuur	18
6	Pensioenregeling	21
6.1	Pensioenregeling 2020	21
6.2	Pensioenregeling 2021-2024	22
6.3	Pensioenreglement directeuren DNB	23
7	Premie	24
7.1	Premiebeleid 2020	24
7.2	Premie in 2020	24
8	Toeslagverlening	25
8.1	Toeslagbeleid	25
8.2	Toeslagen in 2020	25
8.3	Niet verleende toeslagen	26
9	Organisatie	27
9.1	Governance	27
9.2	Bestuur	27
9.3	Verantwoordingsorgaan	30
9.4	Raad van toezicht	31
9.5	Overleg met sociale partners en andere stakeholders	32
9.6	Statuten en huishoudelijk reglement	32
9.7	Toekomst pensioenfonds	33
9.8	Compliance	33
9.9	Jaarwerk	35
9.10	Klachten en geschillen	35
9.11	Datalekken	35
9.12	Uitbesteding	35
10	Beloning en kosten	37
10.1	Beloningsbeleid	37
10.2	Administratieve uitvoeringskosten	37
10.3	Kosten van vermogensbeheer	39
11	Communicatie	41
12	Beleggingen	43
12.1	Strategische norm portefeuille	44
12.2	Maatschappelijk verantwoord beleggen	45
12.3	Rendementen	46

13	Risicomanagement	48
13.1	Risicobeheersing	49
13.2	Uitgangspositie	49
13.3	Risicomanagement systeem	50
13.4	Governance	51
13.5	Risicotaxonomie	51
13.6	Integrale risicomanagement rapportage	52
13.7	Eigenrisicobeoordeling	53
13.8	Risico-inventarisatie en risicoprofiel	54
13.9	Toelichting op de risicoclusters en onderliggende risico's	55
14	Actuariële grondslagen	63
15	Externe toezichthouders	64
16	Bevindingenrapport raad van toezicht	65
16.1	Reactie bestuur op bevindingenrapport raad van toezicht	71
17	Verslag verantwoordingsorgaan	72
17.1	Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan	75
18	Jaarrekening	76
18.1	Balans per 31 december 2020	76
18.2	Staat van baten en lasten	77
18.3	Kasstroomoverzicht	78
18.4	Toelichting op de jaarrekening	79
18.5	Toelichting op de balans per 31 december 2020	86
18.6	Risicobeheer	97
18.7	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020	108
19	Overige gegevens	113
19.1	Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	113
19.2	Actuariële analyse	113
20	Actuariële verklaring	115
21	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	117
Bijlagen		125
Bijlage 1	Pensioenregeling 2020	126
Bijlage 2	Nevenfuncties verbonden personen	127
Bijlage 3	Overzicht beleggingsportefeuille 2020	130
Bijlage 4	Toeslagverlening 2014 tot en met 2020	131
Bijlage 5	Code Pensioenfonds	133
Bijlage 6	Begrippenlijst	141

1 Woord van de voorzitter

Zoals in 2019 al voorspeld, bleef ook 2020 een jaar van veranderingen voor ons pensioenfonds en daarbuiten. In 2020 is het bestuur bijna geheel vernieuwd, is het verantwoordingsorgaan grotendeels vernieuwd, hebben sociale partners een nieuwe pensioenregeling voor 2021 – 2024 afgesproken, zijn we op zoek gegaan naar een nieuwe pensioenadministrateur en werden de contouren van het nieuwe pensioenakkoord duidelijker. En daarbij kwam ook nog de coronacrisis.

Dekkingsgraad

In 2020 bleef de rente laag. Bovendien kwam er in februari de coronacrisis bij, met een scherpe daling van de financiële markten. Later dit jaar herstelden de markten weer snel. Uiteindelijk hebben de beleggingen het nog goed gedaan met een positief rendement van 11,7% over het hele jaar. Ook onze instrumenten die het risico op dalende rente afdekken hebben hun werk gedaan. De actuele maanddekkingsgraad was aan het eind van 2020 119,8% (ultimo 2019 119,5%), de beleidsdekkingsgraad 113,9% (ultimo 2019: 119,8%). De daling van de beleidsdekkingsgraad wordt veroorzaakt door de twaalfmaandsmiddeling, waardoor de slechte maanden in de eerste helft van het jaar nog doorwerken. De beleidsdekkingsgraad nadert de dekkingsgraad behorend bij het vereist eigen vermogen. Mocht de beleidsdekkingsgraad hieronder komen, dan zal het pensioenfonds een herstelplan bij toezichthouder DNB in moeten dienen. Tot het moment van vaststelling van dit jaarverslag is dat gelukkig niet nodig geweest.

De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor de mogelijkheid om de pensioenen te verhogen. Omdat we nog niet op de grens van het toekomstbestendig indexeren zitten, hebben we per 1 juli 2020 alleen een gedeeltelijke toeslag kunnen verlenen van 74% van de maatstaf. Hoewel het positief is dat er geïndexeerd kan worden, vinden we het jammer dat de achterstanden in de toeslagverlening oplopen. We kunnen nog geen uitspraken doen over de toeslagverlening in de toekomst. Dit is afhankelijk van de ontwikkeling van de dekkingsgraad, en dus van de rente en de beleggingsrendementen.

Nieuwe pensioenregeling

Sociale partners (werkgever en vakorganisaties) zijn voor 2020 een pensioenregeling overeengekomen, die één jaar geldig was. In 2020 hebben zij verder gesproken over een pensioenregeling voor 2021 – 2024. Door de lage rente wordt het pensioen steeds minder goed betaalbaar. Het is dan ook onzeker of de maximaal toegestane pensioenopbouw van 1,875% haalbaar is voor de komende jaren. Voor 2021 is dit nog wel mogelijk, maar voor de jaren daarna zal het met de huidige lage rente en huidige premie niet mogelijk zijn. We hebben met sociale partners afgesproken dat de minimale pensioenopbouw 1,49% moet zijn. Indien dit percentage niet meer haalbaar blijkt, gaan we met sociale partners in overleg.

In de pensioenregeling is een aantal vereenvoudigingen doorgevoerd. De betreffende deelnemers¹ zijn hierover persoonlijk geïnformeerd. De pensioenregeling wordt hierdoor beter uitlegbaar. Ook de uitvoering wordt makkelijker. Dit vinden we belangrijk, ook in verband met de overstap naar een nieuwe pensioenadministrateur.

Nieuw bestuur

In 2019 heeft het bestuur besloten een nieuwe stap te zetten in het verder op afstand zetten van het pensioenfonds van werkgever DNB. Medewerkers van DNB kunnen geen bestuurslid of adviseur meer zijn van het pensioenfonds. Dit doen we om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. Dit heeft geleid tot een bijna compleet nieuw bestuur, dat aangetreden is per 18 maart 2020. Het bestuur hecht aan een goede band met de achterban en heeft bewust gekozen voor handhaving van het paritaire bestuursmodel. Het bestuur is verkleind tot zes bestuursleden. Vier van hen vertegenwoordigen één van de geledingen van het pensioenfonds (werkgever, werknemers en pensioengerechtigden), om zo de band met de achterban zoveel mogelijk te behouden. Ook met betrekking tot het verantwoordingsorgaan zijn de eisen om toe te kunnen treden tot het verantwoordingsorgaan aangescherpt.

¹ Voor de leesbaarheid gebruiken we de term 'deelnemer' voor alle deelnemers binnen het pensioenfonds, dus actief, gewezen of pensioengerechtigd, tenzij in de tekst is aangegeven dat het een beperkte groep deelnemers betreft.

Toekomst pensioenfonds

We hebben in 2020, na gedegen onderzoek en afstemming met werkgever, besloten dat ons pensioenfonds voldoende robuust is om door te gaan als zelfstandig ondernemingspensioenfonds. Dit betekent wel dat we op zoek moesten naar een nieuwe pensioenadministrateur, omdat TKP aangegeven heeft haar dienstverlening uiterlijk per 1 januari 2023 te beëindigen. We hebben een uitgebreid selectietraject ingezet onder een aantal pensioenuitvoeringsorganisaties en verwachten in het tweede kwartaal van 2021 een keuze te maken.

U ziet, we hebben ook in 2021 genoeg te doen. Bij alles wat we doen, laten we de relatie met onze deelnemers leidend zijn. We willen een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds zijn, dat zijn financiële verplichtingen nu en in de toekomst waar kan maken.

Amsterdam, 20 mei 2021

Roeland van Vledder

2 Profielschets en Kerncijfers

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV (het pensioenfonds) is een ondernemingspensioenfonds en voert de pensioenovereenkomsten uit die van toepassing zijn op de (oud)werknemers van De Nederlandsche Bank NV (DNB) en de voormalige Stichting Pensioen- en Verzekeringskamer.

Doelstelling

De doelstelling van het pensioenfonds is het verstrekken van nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, en daarnaast het streven (voorwaardelijk: voor zover de middelen van het pensioenfonds het toelaten en afhankelijk van de dekkinggraad) naar het waardevast houden van de pensioenrechten.

Om uitvoering te geven aan deze hoofddoelstelling en de onderstaande missie en visie, heeft het bestuur de hoofddoelstelling vertaald in een achttal concrete doelstellingen:

Doelstelling 1: Verantwoorde pensioenopbouw

Het pensioenfonds streeft naar een verantwoorde pensioenopbouw die recht doet aan de door de sociale partners vastgestelde pensioenovereenkomst voor alle actieve deelnemers.

Doelstelling 2: Verstrekken van de nominale pensioenaanspraken

Als het eigen vermogen kleiner of gelijk is aan het vereist eigen vermogen streeft het pensioenfonds ernaar om de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zoveel mogelijk te waarborgen, op een wijze die tegemoetkomt aan evenwichtigheid tussen de generaties.

Doelstelling 3: Streven naar waardevast houden van pensioenrechten

Als het eigen vermogen groter of gelijk is aan het vereist eigen vermogen streeft het pensioenfonds naar het waardevast houden van de pensioenaanspraken en pensioenrechten voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, op een wijze die borging geeft aan de evenwichtigheid tussen de generaties.

Doelstelling 4: Bewaken en streven naar kostenefficiëntie met behoud van kwaliteit

Het pensioenfonds streeft ernaar om de kosten per deelnemer ten minste op een gemiddeld niveau te houden ten opzichte van vergelijkbare pensioenfondsen. Hierbij streeft het pensioenfonds naar een optimale verhouding tussen kosten en kwaliteit van de dienstverlening voor de deelnemers en werkgever.

Doelstelling 5: Beheerste bedrijfsvoering

Het pensioenfonds streeft naar een beheerste bedrijfsvoering waarbij operationele risico's zijn gemitigeerd binnen acceptabele tolerantiegrenzen en waarbij het pensioenfonds in staat is de wet- en regelgeving en eigen interne richtlijnen te handhaven.

Doelstelling 6: Integere bedrijfsvoering

Het pensioenfonds streeft naar een betrouwbare reputatie als pensioenuitvoerder. Het pensioenfonds ziet integriteit als een vast onderdeel in zijn handelen ten behoeve van de borging van een betrouwbare reputatie. Hierbij hanteert het pensioenfonds zijn eigen richtlijnen waarbij minimaal aan de wet- en regelgeving wordt voldaan.

Doelstelling 7: Draagvlak

Het pensioenfonds kent een breed draagvlak onder deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden wat tot uiting komt in een hoog pensioenbewustzijn en tevredenheid bij deelnemers over de uitvoering van de pensioenregeling. Het pensioenfonds streeft hierbij naar een maximale binding van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden met het pensioenfonds om het draagvlak te behouden.

Doelstelling 8: Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds integreert zo veel als mogelijk maatschappelijk verantwoord beleggen in de beleggingscyclus.

Missie

Het pensioenfonds wil een zo goed mogelijke invulling geven aan de uitvoering van de pensioenovereenkomsten die de sponsor (DNB) heeft afgesloten met haar (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient correct, maatschappelijk verantwoord en (kosten)efficiënt te geschieden. De ambitie is een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken.

Visie

De toekomst van het pensioenlandschap is vanwege de komende stelselwijziging onzeker. Zeker is echter dat het opbouwen van een goed pensioen onverminderd belangrijk blijft voor de deelnemers. Pensioenfonds DNB wil daarom klaar zijn voor de toekomst, ongeacht hoe het pensioenlandschap zich gaat ontwikkelen. Dat betekent dat het pensioenfonds een professioneel, efficiënt en wendbaar pensioenfonds wil zijn dat in staat is om snel in te spelen op veranderingen en tijdig acteert om de belangen van de deelnemers op de lange termijn te waarborgen. Een solvabele en stabiele financiële positie en een bijdrage leveren aan een positieve maatschappelijke impact zijn essentieel voor het vertrouwen in het pensioenfonds. Pensioenfonds DNB voert daarom een transparant, verantwoord en simpel beleggingsbeleid met aandacht voor duurzaamheid. Pensioenfonds DNB staat bovendien dicht bij de deelnemer en communiceert aansprekend en persoonlijk over risico's, rechten en koopkracht van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, en over de toekomst van het pensioenfonds.

Strategie

Om onze missie, visie en doelstelling te kunnen uitvoeren en hoge kwaliteit te leveren, volgen we het door ons uitgezette beleid, hanteren we de normen voor goed pensioenfondsbestuur en werken we goed samen met de werkgever, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Uitvoerende partijen en dienstverleners worden zorgvuldig uitgekozen en regelmatig geëvalueerd. Het pensioenfonds wil de relatie met zijn deelnemers leidend laten zijn in zijn handelen.

Het bestuur besteedt veel tijd en aandacht aan de toekomst van het pensioenfonds. Dit heeft geleid tot een besluit om begin 2020 de inrichting van het bestuursmodel aan te passen. Het bestuur heeft daarnaast onderzocht in hoeverre het pensioenfonds kan doorgaan als zelfstandig pensioenfonds. De conclusie is dat het pensioenfonds zeker nog bestaansrecht heeft en daarom doorgaat als zelfstandig pensioenfonds, waarbij in 2021 wel een nieuwe pensioenadministrateur wordt gezocht.

Er zal extra aandacht worden besteed aan de communicatie met onze stakeholders om gewenste veranderingen in de toekomst beheerst en snel door te kunnen voeren. De communicatie richting de deelnemers zal in toenemende mate digitaal zijn, aansluitend bij de tijdgeest.

Succesfactoren

Voor het realiseren van de doelstellingen en de strategie heeft het pensioenfonds succesfactoren benoemd. Door deze te vertalen naar meetbare prestatie indicatoren (KPI's) kan het pensioenfonds periodiek de voortgang met betrekking tot de strategie en doelstellingen meten en waar nodig bijsturen.

Verandervermogen / strategische wendbaarheid

Om de strategie effectief aan te kunnen passen, is het van belang dat het pensioenfonds in staat is tijdig in te spelen op kansen die zich aandienen alsook dat het pensioenfonds voldoende robuust is om de gevolgen van onvoorziene veranderingen op te vangen.

Managen van verwachtingen

Het streven naar een hoog pensioenbewustzijn en tevredenheid dan wel het creëren van draagvlak omvat niet uitsluitend het waarmaken van de (financiële) ambitie, maar vraagt ook om het goed managen van de verwachtingen van deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden (o.a. via communicatie).

Integratie van milieu-, sociale- en governancefactoren

Om het maatschappelijk verantwoord beleggen te verankeren in de beleggingscyclus is integratie van milieu-, sociale- en governancefactoren in beleggings-, risicomanagement- en communicatieprocessen noodzakelijk.

Prudent beleggingsbeleid

Een prudent beleggingsbeleid maakt onderdeel uit van een verantwoorde pensioenopbouw.

Balansbeheer

Om te zorgen dat enerzijds voldoende rendement wordt behaald om de ambitie waar te kunnen maken en anderzijds de kans op korten zoveel als mogelijk wordt beperkt, dient te worden gezorgd voor een optimale balans tussen korte termijn risico's en lange termijn ambitie.

Complexiteit

Voor een (kosten)efficiënte uitvoering is het van belang dat de complexiteit in de uitvoering zoveel mogelijk wordt beperkt.

Governance

Een goede governance vormt de basis voor de beheersing van de bedrijfsvoering; adequate besturing en 'checks and balances' versterken de beheersing van risico's.

Regie over de uitbesteding

Om grip te houden op de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening, is een adequate governance rondom de uitbesteding cruciaal.

Compliance raamwerk

Om de betrouwbare reputatie te behouden is een robuust compliance raamwerk met bijpassende risicocultuur benodigd. Hiermee wordt het pensioenfonds in staat gesteld (blijvend) te voldoen aan wet- en regelgeving, aan interne regels en aan ethische normen.

Kerncijfers

<i>Standen zijn per het einde van het genoemde jaar; stromen betreffen de gehele verslagperiode. Bedragen x € 1.000.000</i>	2020	2019	2018	2017	2016
<i>Balanswaarde van de beleggingen</i>					
Aandelen	680	587	435	458	475
Vastgoed	321	270	225	218	163
Vastrentende waarden	1.130	1.167	925	499	1.122
Derivaten	359	195	18	3	0
Overige beleggingen	-7	15	279	708	56
Totaal	2.483	2.234	1.882	1.886	1.816
Technische voorziening	2.069	1.866	1.603	1.531	1.543
Pensioenpremie van DNB	44	41	38	43	39
<i>Administratieve uitvoeringskosten (x € 1.000)</i>					
Totale administratieve uitvoeringskosten	1.338	1.197	1.046	1.220	1.250
Pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer	354	340	295	273	275
<i>Kosten vermogensbeheer (x € 1.000)</i>					
Totale kosten vermogensbeheer excl. transactiekosten	4.389	3.813	3.040	4.808	4.568
Kosten vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,19%	0,18%	0,16%	0,26%	0,27%
<i>Transactiekosten (x € 1.000)</i>					
Totale transactiekosten	550	913	348	1.488	2.132
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,02%	0,04%	0,02%	0,08%	0,12%
<i>(percentages)</i>					
Bijdrage rendement beleggingen matching	8,5%	10,4%	2,5%	-1,5%	8,3%
Bijdrage rendement beleggingen return	3,2%	8,5%	-2,9%	5,7%	3,3%
Totaal rendement beleggingsportefeuille	11,7%	18,9%	-0,4%	4,2%	11,6%
Beleidsdekkingsgraad	113,9%	119,8%	123,5%	121,6%	115,3%
Maanddekkingsgraad	119,8%	119,5%	117,3%	123,3%	117,3%
Marktwaaarde dekkingsgraad	112,7%	114,1%	114,7%	120,3%	112,9%
Reële dekkingsgraad	93,4%	97,0%	101,2%	98,5%	94,5%
<i>Toeslagverlening</i>					
Actieve deelnemers	0,10%	2,31%	1,91%	1,42%	0,07%
Inactieve deelnemers ex-PVK (voor 1 jan 2005)	2,80%	2,20%	1,60%	1,20%	1,43%
Inactieve deelnemers DNB (voor 1 jan 2003)	2,07%	1,92%	1,60%	0,85%	0,66%
Inactieve deelnemers DNB (na 1 jan 2003) en premievrije aanspraken	0,10%	2,31%	1,88%	1,03%	0,03%
<i>(aantallen)</i>					
Aantal actieve deelnemers	2.194	2.044	2.067	2.038	1.955
Aantal pensioengerechtigden	1.582	1.474	1.480	1.446	1.429
Aantal gewezen deelnemers	1.951	1.884	1.756	1.663	1.625
Totaal	5.727	5.402	5.303	5.147	5.009

3 Interne ontwikkelingen

2020 was een turbulent jaar voor Pensioenfonds DNB. Het bestuur had een aantal grote dossiers onder handen, naast de reguliere bedrijfsvoering. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontwikkelingen kort benoemd. Daarna wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen binnen en buiten het pensioenfonds en de organisatie.

Pensioenregeling

In 2020 is de pensioenregeling 2020 uitgevoerd. Deze was geldig voor één jaar. Gedurende het jaar hebben sociale partners verder gesproken over de pensioenregeling voor 2021 – 2024 en zijn deze eind 2020 overeengekomen. In de pensioenregeling zijn de wijzigingen die voortvloeien uit de complexiteitsreductie opgenomen, wat tot een vereenvoudigde regeling leidt. Omdat er voor diverse onderwerpen een bezwaarmogelijkheid is geboden, was het niet altijd mogelijk om de complexiteit in de praktijk terug te brengen. Het bestuur heeft zowel de pensioenregeling 2020 als die voor 2021 – 2024 aanvaard om in uitvoering te nemen.

De belangrijkste wijzigingen in de pensioenregeling 2021-2024 vormen de overgang van een vast opbouwpercentage naar een variabel opbouwpercentage, de aanpassing van de premiesystematiek en het afschaffen van het premiedepot. Gezien de significante wijzigingen in de pensioenregeling 2021 – 2024 is er een ALM-studie (asset liability management) en een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd, om te kunnen beoordelen of de regeling uitvoerbaar, communiceerbaar en financieerbaar is. Het bestuur heeft geoordeeld dat dit het geval is. Bovendien heeft het bestuur de combinatie van de aanpassing van de premiesystematiek in combinatie met het afschaffen van het premiedepot als evenwichtig beoordeeld: de nieuwe premiesystematiek is gunstig voor de nieuwe opbouw van de actieve deelnemers, het afschaffen van het premie-egalisedepot is daarentegen gunstig voor de opgebouwde aanspraken van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Toeslagverlening

In 2020 kon er een gedeeltelijke toeslag verleend worden.

Met ingang van 2020 is het moment van toeslagverlening gewijzigd. Alle groepen ontvangen nu per 1 juli van enig jaar een toeslag als de financiële situatie van het pensioenfonds dit toelaat. De peildatum daarvoor is de beleidsdekkingsgraad per 31 december daaraan voorafgaand.

Op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019 kon er per 1 juli 2020 een toeslag verleend worden van 74% van de maatstaf. Voor de actieve deelnemers en enkele groepen gewezen en pensioengerechtigde deelnemers is de maatstaf de prijsinflatie (CPI). Over de referteperiode 2020 bedroeg deze 0,14%. Dit betekent voor deze groepen een toeslag van 0,10%.

Voor enkele groepen gewezen en gepensioneerd deelnemers is de maatstaf de loonontwikkeling bij DNB. Deze bedroeg in de betreffende periode 2,80%. Dit betekent een toeslag van 2,07% voor deze groepen. Er is nog een kleine groep (ex-PVK, uit dienst vóór 2005) waarvoor werkgever de gemiste toeslag aanvult tot 100% van de maatstaf (loonontwikkeling). Voor deze groep betekent dit dus dat de toeslag 2,80% is.

Hoewel het bestuur had kunnen afwijken van het bestaande toeslagbeleid vanwege de verslechtering in de dekkingsgraad in het eerste half jaar van 2020 heeft het bestuur besloten dat niet te doen en de bovenstaande toeslagen toe te kennen. Er is niet afgeweken van het bestaande beleid omdat dit beleid al rekening houdt met een mogelijke daling van de dekkingsgraad door de bepaling dat de maanddekkingsgraad op het moment van toeslagverlening niet onder het minimaal vereist eigen vermogen mag liggen. Bovendien kan er weliswaar worden afgeweken van het beleid bij een dalende dekkingsgraad, maar een hogere dekkingsgraad leidt niet tot meer toeslagverlening. Een forse daling van de dekkingsgraad na de peildatum is bovendien niet uniek. In eerdere vergelijkbare situaties is destijds ook niet afgeweken van het toeslagbeleid. Daarnaast is het effect van de toeslagverlening op de dekkingsgraad relatief beperkt. Door de strenge eisen voor het inhalen van gemiste toeslagen, zullen daarnaast niet snel gemiste toeslagen worden ingehaald. Het bestuur achtte het daarom evenwichtig om het staande toeslagbeleid onverkort uit te voeren.

Governance

Bestuur

In 2019 heeft het bestuur besloten een nieuwe stap te zetten in het verder op afstand zetten van het pensioenfonds van werkgever DNB. Medewerkers van DNB kunnen geen bestuurslid of adviseur meer zijn van het pensioenfonds. Dit om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. Dit heeft geleid tot een bijna compleet nieuw bestuur, dat aangetreden is per 18 maart 2020. Het aantal bestuursleden is teruggebracht tot zes bestuurders. Het bestuur blijft paritair samengesteld, waaraan twee onafhankelijke bestuursleden zijn toegevoegd.

Verantwoordingsorgaan

In het verantwoordingsorgaan zitten onder andere leden die werkzaam zijn bij DNB. Hoewel de taken van een verantwoordingsorgaan wezenlijk anders zijn dan die van bestuursleden, schuilt ook hier het gevaar van (schijn van) belangenverstrengeling. Daarom heeft het bestuur, na overleg met het verantwoordingsorgaan, besloten om de eisen voor benoeming van een lid van het verantwoordingsorgaan aan te scherpen. De divisies/afdelingen binnen DNB zijn ingedeeld in categorieën, waarbij al dan niet een extra toets gedaan moet worden of men zijn reguliere functie bij DNB kan combineren met het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan. Ook wordt getoetst of er vertrouwelijke informatie aanwezig kan zijn vanuit andere contacten.

Dit heeft, samen met een om persoonlijke redenen aftredend lid, geleid tot vijf wisselingen binnen het verantwoordingsorgaan. Met ingang van 1 januari 2021 zijn alle vacatures ingevuld.

Raad van toezicht

Eén van de leden van de raad van toezicht is afgetreden eind 2019, omdat hij een bestuursfunctie ambieerde. De vacature in de raad van toezicht is begin 2020 ingevuld. Het afgetreden lid is inderdaad benoemd als bestuurslid.

Toekomst van het fonds

In 2020 heeft het bestuur geconcludeerd dat het pensioenfonds vooralsnog robuust genoeg is voor zelfstandige voortzetting als ondernemingspensioenfonds. Deze keuze is besproken met het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht, werkgever en vakorganisaties, de ondernemingsraad en de belangenvereniging pensioengerechtigden DNB. Zij ondersteunen de keuze voor voortzetting van een ondernemingspensioenfonds.

De voornaamste redenen voor de keus voor zelfstandig doorgaan zijn:

- Er is geen directe noodzaak om nu de uitvoeringsvorm te wijzigen. De financiële situatie van het pensioenfonds is relatief goed. Het pensioenfonds is stabiel. De bestuurlijke invulling is goed. Er vinden in deze periode al veel andere veranderingen plaats, zowel door interne als door externe ontwikkelingen;
- Het pensioenfonds blijft wendbaar en flexibel. In de periode tot 2026 of 2027 kan het pensioenfonds in deze vorm, samen met werkgever/sociale partners, keuzes maken ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel;
- Uit de risico gebaseerde analyse is gebleken dat de modelkeuze geen of zeer beperkte impact heeft op het bereiken van de doelstellingen van het pensioenfonds.

Dit betekent wel dat het pensioenfonds op zoek moet naar een nieuwe pensioenadministrateur, omdat TKP Pensioen te kennen heeft gegeven dat zij haar dienstverlening aan dit pensioenfonds wil beëindigen. Het bestuur verwacht in het 2^e kwartaal 2021, na een gedegen selectietraject, een keuze te maken voor een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie.

Beleggingen

In 2020 is een rendement behaald van 11,7%. De aandelenportefeuille droeg met een rendement van 2,6%² hieraan bij. De vastgoedportefeuille (niet-beursgenoteerd vastgoed) leverde een negatieve bijdrage aan het rendement van -1,3%³. Door de positieve bijdrage van de afdekking van het valutarisico van 2,0%, kwam de totale bijdrage aan het rendement van de returnportefeuille uit op 3,2%.

² Het getoonde percentage van 2,6% betreft de bijdrage aan het totale rendement, rekening houdend met het gewicht van deze categorie in de portefeuille. Op zichzelf gezien kende de aandelenportefeuille in 2020 een rendement van 4,7%.

³ Het getoonde percentage van -1,3% betreft de bijdrage aan het totale rendement, rekening houdend met het gewicht van deze categorie in de portefeuille. Op zichzelf gezien kende de vastgoedportefeuille in 2020 een rendement van -15,5%.

De vastrentende waarden leverden een bijdrage aan het totale rendement van 0,7%⁴. Samen met de positieve bijdrage van 7,8% van de renteafdekking kwam de rendementsbijdrage van de matchingportefeuille uit op 8,5%.

De gevolgen van het covid-19 virus hebben in 2020 gezorgd voor een grote terugval in economische activiteit. Daardoor werden de verwachtingen voor economische groei flink getemperd. Wel hebben overheden en centrale banken ingegrepen. Anders was de schade nog groter geweest.

De aandelenmarkten lieten in februari en maart 2020 een scherpe reactie zien op de coronaontwikkelingen. De maanden erna herstelden de aandelenmarkten zich echter snel. Als het virus snel onder controle komt, zal dit naar verwachting een positieve bijdrage leveren aan verder herstel. Naast de coronacrisis domineerden de Amerikaanse presidentsverkiezingen, de spanningen tussen Amerika en China en de brexit het economische nieuws.

De beleggingsportefeuille is in 2020 niet gewijzigd ten opzichte van die van 2019. Dit betekent dat 26,2% was belegd in aandelen, 11,2% in beursgenoteerd vastgoed en 62,6% in de matching portefeuille met staatsobligaties en swaps (inclusief 2% cash). Het renterisico werd voor 75% afgedekt.

Met behulp van een ALM-studie is geconcludeerd om de strategische portefeuille ook voor 2021 te handhaven in een zakelijke waarden portefeuille van in totaal 37,4 % en een matching portefeuille van 62,6%. Ook het afdekkingspercentage wordt gehandhaafd op 75%. Gelet op de huidige lage rentestand lag het niet voor de hand het percentage te verhogen. Er is ook niet besloten tot verlagen van het afdekkingspercentage omdat het pensioenfonds graag de huidige dekkingsgraad wil behouden om zo met een buffer de overstap naar een nieuw contract te kunnen maken.

Uit de ALM-studie bleek verder dat het strategisch beleggingsbeleid het in de meest doorgerekende scenario's goed doet, met uitzondering van het zogenaamde stagflatiescenario (stagneren economische groei en hoge inflatie). Omdat het pensioenfonds zich in eerste instantie richt op nominale bescherming, doet de beleggingsportefeuille het minder goed in dit scenario. Bij de invulling van de matching portefeuille is daarom gekeken of met dit inflatierisico rekening gehouden kan worden. Uiteindelijk is besloten om 10%-punt van de totale portefeuille te beleggen in inflatiegerelateerde obligaties, zodat het pensioenfonds iets beter beschermd wordt tegen een stijgende inflatie. Bovendien sorteert het bestuur hiermee al in enige mate voor op het nieuwe pensioenstelsel waarin de waardeversteviging belangrijker wordt en de nominale zekerheidsambitie minder zwaar gaat wegen in de beleggingen. Ook is besloten om Nederlandse hypotheeklen toe te voegen aan de matching portefeuille, waarmee illiquiditeitspremie geïncasseerd kan worden (ook 10%-punt van de totale portefeuille).

Van de zakelijke waarden was een deel belegd in beursgenoteerd vastgoed. Beursgenoteerd vastgoed bleek het in de coronacrisis net zo slecht (en zelfs slechter) te doen als aandelen, terwijl het juist de bedoeling was om diversificatie aan te brengen met vastgoed. Daarnaast zijn de vooruitzichten voor vastgoed vanwege de coronacrisis minder gunstig. Daarom heeft het bestuur besloten afscheid te nemen van de investering in beursgenoteerd vastgoed. De vrijkomende gelden worden toegevoegd aan de aandelenportefeuille.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het bestuur heeft in 2020 het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen opnieuw vastgesteld, waarbij de doelstellingen van dit beleid zijn geconcretiseerd.

De volgende vier doelstellingen zijn geformuleerd:

1. het verbeteren van de score op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (SDG's) met 10% op portefeuilleniveau;
2. het reduceren van de CO₂ uitstoot met 15% op totaal portefeuilleniveau;
3. het uitsluiten van ongewenste beleggingen op het gebied van controversiële wapens en tabak, plus bedrijven die niet voldoen aan de principes van de Verenigde Naties;
4. het uitoefenen van actief aandeel- en obligatiehouderschap.

Ten aanzien van de eerste doelstelling heeft het bestuur uit de 17 SDG's vijf uitgekozen om focus aan te brengen. De uitgekozen vijf targets (7, 8, 13, 14, en 15) sluiten aan bij het thema biodiversiteit, klimaatverbetering en goede arbeidsomstandigheden. Deze doelstellingen passen goed bij de wensen van de deelnemers, de tijdsgeest en de werkgever. Naast verbetering op het gebied van de SDG's wenst het pensioenfonds ook een reductiedoelstelling voor CO₂ op te nemen. Het bestuur heeft daarom in oktober

⁴ Het getoonde percentage van 0,7% betreft de bijdrage aan het totale rendement, rekening houdend met het gewicht van deze categorie in de portefeuille. Op zichzelf gezien kende de vastrentende waarden in 2020 een rendement van 1,6%

2020 onderzocht in hoeverre deze reductiedoelstelling in lijn kan worden gebracht met het in Parijs gesloten klimaatakkoord. Daaruit blijkt dat een reductie van 15%, gezien de strategische allocatie van het pensioenfonds, een passende eerste stap is. Het bestuur is van mening dat een dergelijke reductie passend is bij de portefeuille van het pensioenfonds en bovendien goed aansluit bij de gekozen SDG's. Naast het uitsluitingsbeleid kent het nieuwe MVB-beleid ook een vierde onderdeel: het uitoefenen van een actieve rol als aandeel- of obligatiehouder. Zo zal er gestemd worden op aandeelhoudersvergaderingen en wordt er ingezet op positieve verandering van bedrijven door het gesprek aan te gaan over ESG- (duurzame) thema's. Dit zogenaamde engagementbeleid heeft tot doel om duurzame waarde te creëren bij deze bedrijven, waar we op de lange termijn als aandeel- of obligatiehouder voor worden beloond. Om de belangen van de deelnemers te behartigen en daarmee invulling te geven aan een sterke governance, kan het pensioenfonds deelnemen aan class actions: door gedupeerde beleggers gezamenlijk gevoerde procedures of claims tegen beursgenoteerde bedrijven.

Het bovenstaande MVB-beleid wordt in 2021 zo veel mogelijk doorgevoerd in de hele beleggingsportefeuille, waarbij ook gekeken wordt of de doelstelling met betrekking tot de CO₂ uitstoot nog verder aangescherpt kan worden.

4 Externe ontwikkelingen

Economische groeiverzwakking

2020 is niet het jaar geworden wat we er vooraf van hadden verwacht. Deze observatie is in het verleden waarschijnlijk wel vaker gedaan, maar de kloof tussen de verwachtingen en de uitkomst is dit jaar groter dan ooit. Zo verwachtte het IMF aan het einde van 2019 dat de wereldeconomie in 2020 met 3,4% in reële termen zou groeien, terwijl er inmiddels met een krimp van 4,4% gerekend wordt. Dit is de grootste terugval in economische activiteit van de moderne geschiedenis. De oorzaak is bekend: het covid-19 virus dat sinds het begin van 2020 de kop opstak en sinds dat moment niet meer is weggegaan. De schade van het virus is ongekend. Naast het directe menselijke leed -waarbij volgens officiële cijfers in 2020 meer dan 1,8 miljoen mensen aan het virus overleden zijn- moet hierbij gedacht worden aan de mokerslag die de economie te verwerken heeft gekregen: de zware economische teruggang, de sterke stijging van de werkloosheid en de ongekende stijging van de (staats)schulden. Uiteraard speelden er ook andere thema's, maar zowel de Amerikaanse presidentsverkiezingen, de aanhoudende strijd tussen de economische grootmachten Amerika en China en de brexit speelden tweede viool bij al het covid-geweld.

Monetair beleid centraal

Er was sprake van gecoördineerd ingrijpen door overheden (middels overbruggingsmaatregelen en directe budgettaire bijstand) en centrale banken (middels hernieuwde opkoopprogramma's van staatsobligaties en maatregelen om de liquiditeit in financiële markten te waarborgen).

Een dergelijk ingrijpen lag overigens ook voor de hand. Waar een normale recessie doorgaans het gevolg is van een opgebouwde misallocatie in de economie, was deze recessie het directe gevolg van de lockdowns die door overheden werden opgelegd. Een deel van de economie werd als het ware in kunstmatig coma gebracht, om zo de verspreiding van het virus een halt toe te roepen. Dat het beleid gericht was op het beperken van de schade tijdens dit tijdelijke coma was daardoor logisch.

Financiële markten

Ook in de financiële markten speelde het ingrijpen van beleidsmakers een belangrijke rol. De correctie op de wereldwijde aandelenmarkten in de periode februari-maart 2020 was ongekend scherp, het herstel dat in de maanden daarna volgde de snelste die we ooit gezien hebben. Dat de aandelenmarkt zo snel herstelde, terwijl de economie juist zware klappen incasseerde, werd door sommigen gezien als een overreactie van de aandelenmarkt. Daar valt overigens wel het een en ander op af te dingen. Zo is voor de waardering van een aandeel niet de huidige winstdaling van belang, maar alle toekomstige gecumuleerde winstverwachtingen. De verwachting is dat de economie relatief snel zal kunnen herstarten als het virus onder controle is, waarmee ook de blijvende economische schade veel kleiner is dan wat je bij een 'normale' recessie ziet. Tegelijkertijd werd het herstel in de aandelenmarkt voornamelijk gedragen door de technologiesector; dat deel van de economie dat wist te profiteren van de opgelegde overstap naar thuiswerken en e-commerce. Het gunstige verloop van de brede aandelenindices verhuult dan ook aanzienlijke verschillen tussen verschillende sectoren en regio's. Daarnaast is er van de verdere daling van de (kapitaalmarkt)rente een stimulerend effect op de aandelenmarkt uitgegaan, terwijl het nieuws van de komst van succesvolle vaccins aan het einde van het jaar de markt verder ondersteunde.

De MSCI All Countries index in lokale valuta leverde een rendement op van 15%, geholpen door de 21% die Amerikaanse aandelen wisten neer te zetten. Stond de Duitse kapitaalmarktrente aan het begin van 2020 nog op -0,19% (-19 basispunten), aan het einde van het jaar was dat verder gedaald tot -0,57% (-57 basispunten).

Corona/covid-19 virus

Het bestuur heeft gedurende 2020 de coronamaatregelen nageleefd. Vanaf medio maart is er digitaal vergaderd. Het bestuur heeft zich continu door zijn uitbestedingspartners laten informeren of zij de coronamaatregelen naleven en of er hierdoor productieverlies of andere problemen zijn ontstaan. Dit is tot nu toe niet het geval.

In verband met de gevolgen van de coronacrisis, ook voor de beleggingsportefeuille, heeft het bestuur zijn vergaderfrequentie opgeschaald naar wekelijkse (en later tweewekelijkse) crisioverleggen, waarin de (met name financiële) gevolgen van de coronacrisis werden besproken. Vanaf juni zijn de crisioverleggen geïncorporeerd in de reguliere bestuurs- en beleggingsvergaderingen.

De verwachtingen voor de financiële markten in 2021 staan voornamelijk in het teken van de verdere ontwikkeling van het covid-19 virus. Aan de ene kant is die weinig bemoedigend: de nieuwe, makkelijker over te dragen 'Britse' variant van het virus noopte tot nieuwe, strengere lockdown maatregelen, met alle negatieve gevolgen voor de mens en economie van dien. Als we het verloop van de wereldwijde infecties

bekijken is duidelijk dat we er - ondanks alle maatregelen - nog niet in geslaagd zijn om het virus onder controle te krijgen. De vooruitzichten voor de economische groei zien er op korte termijn dan ook niet al te gunstig uit, wat tot verhoogde onzekerheid in financiële markten kan leiden. Overigens valt hierbij op dat de Aziatische landen er beter in geslaagd zijn de besmettingen onder controle te krijgen, met China als koploper.

Dit negatieve nieuws dient te worden afgezet tegen de positieve ontwikkeling rond de uitrol van de vaccins. De beschikbaarheid van vaccins en de snelheid waarmee er immuniteit tegen covid-19 kan worden opgebouwd zijn de sleutel die bepalen hoe snel we kunnen terugkeren naar een meer normale wereld. Daarnaast zal ook de overwinning van Biden in de presidentsverkiezingen en daaraan gekoppeld de nipte zege van de Democraten in het Congres tot een draai in het 'America First' beleid leiden. Weliswaar is het niet waarschijnlijk dat hiermee het conflict tussen Amerika en China uit de weg wordt geruimd, maar dat de nadruk komt waarschijnlijk te liggen op meer samenwerking. 2021 wordt daarmee hopelijk het jaar van herstel, wat kan bijdrage tot een aanhoudende positieve stemming op internationale aandelenmarkten.

Toekomst pensioenstelsel

Het pensioenakkoord dat in 2019 is gesloten en in 2020 nader is uitgewerkt, wordt naar verwachting in 2021 in definitieve wetgeving omgezet. De 'Wet toekomst pensioenen', treedt dan volgens de huidige planning op 1 januari 2022 in werking. Belangrijke onderdelen zijn een nieuw pensioencontract en de transitie naar een nieuw pensioencontract.

Het wetsvoorstel bestaat uit onder meer de volgende onderdelen:

- **Het pensioencontract**
De premieovereenkomst zal de enige soort pensioenovereenkomst zijn. De premieovereenkomst zal twee vormen kennen, waarvan de één nieuw is en meer collectief van aard is en de ander meer individueel en gestoeld op de bestaande verbeterde premieregeling.
- **Transitie naar nieuwe pensioenovereenkomst**
Er komt een transitie-FTK voor pensioenfondsen die van plan zijn bestaande aanspraken en rechten in te varen. Het is niet verplicht om hiervan gebruik te maken. Hierbij zal een ondergrens gelden voor de dekkingsgraad van 90%: staat deze per einde jaar onder de 90%, dan moet worden gekort tot 90%. In aanloop naar de overgang naar de nieuwe pensioenovereenkomst moeten pensioenuitvoerders diverse besluiten nemen. Zij moeten onder andere een implementatieplan opstellen voor de overgang naar het nieuwe stelsel, besluiten of het invaren van bestaande rechten daarvan onderdeel uitmaakt en hoe het vermogen van pensioenfondsen over de rechthebbenden wordt verdeeld.
- **Fiscale wetgeving**
De beschikbare premie kent een voor iedereen gelijk maximum, dus geen staffelpremies. Er komen ook nieuwe fiscale grenzen voor partner- en wezenpensioen.
- **Nabestaandenpensioen en partnerdefinitie**
Het partner- en wezenpensioen onder het nieuwe contract zal op risicobasis zijn; na ingang is het wel kapitaalgedekt. Er komen nieuwe fiscale maxima voor deze pensioenen.
Er komt een nieuwe, wettelijke definitie van het begrip 'partner' voor het partnerpensioen en van het begrip gezamenlijke huishouding.
- **Uitkering van een deel van het pensioenvermogen ineens**
Het was de bedoeling dat vanaf 2022 deelnemers die met pensioen gaan, de mogelijkheid zouden hebben 10% van de waarde van hun pensioen als bedrag ineens te laten uitkeren. Inmiddels is die datum uitgesteld naar 1 januari 2023. Reden is dat door de Tweede Kamer om fiscale redenen is gekozen voor een variant die uitvoeringstechnisch dermate lastig is dat de minister heeft gekozen voor uitstel om een werkbaar alternatief te ontwikkelen.

Deze wet schetst een kader voor een evenwichtige transitie. De overgang naar een nieuw pensioencontract kent een aantal ongekend grote uitdagingen. Zo is het idee dat pensioenfondsen ook de bestaande pensioenaanspraken en -rechten om gaan zetten in een premieovereenkomst, waarbij het huidige collectieve pensioenvermogen opgedeeld wordt in 'individuele pensioenvermogens'. Ook heeft de nieuwe manier van premie-inleg effect op de toekomstige verwachte pensioenen van werknemers. In de nieuwe wetgeving komen waarborgen dat de transitie, die volgens de huidige planning uiterlijk eind 2025 plaats vindt, evenwichtig verloopt. Ook voor de tussenliggende periode van 2022 tot 2025 worden er speciale afspraken gemaakt.

Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding

De behandeling van dit wetsvoorstel heeft aanzienlijke vertraging opgelopen. De datum van inwerkingtreding is al uitgesteld tot 1 januari 2022.

In januari 2021 is het kabinet demissionair geworden. Omdat eind januari 2021 dit wetsvoorstel 'niet-controversieel' is verklaard, kan de Tweede Kamer het wetsvoorstel wel behandelen, maar het is de vraag of dit op korte termijn zal gebeuren.

Standaard: conversie

Het wetsvoorstel gaat uit van conversie van de helft van de waarde van het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdoms- en partnerpensioen in een eigen aanspraak op ouderdomspensioen op het leven van de ex-partner.

De ex-partner kan ervoor kiezen het aandeel in het partnerpensioen buiten de conversie te laten: hierdoor ontstaat een aanspraak op bijzonder partnerpensioen, uit te keren aan de ex-partner bij overlijden van de deelnemer. Dit bijzonder partnerpensioen is volgens de nieuwe wet kleiner dan het huidige bijzonder partnerpensioen. Dit omvat nu ook nog het partnerpensioen dat vóór het huwelijk is opgebouwd.

Beide ex-partners kunnen samen een afwijkende verdeling overeenkomen: een andere verdeling dan 50/50 of de periode waarop de verdeling betrekking heeft verruimen of beperken. De pensioenuitvoerder mag weigeren hieraan mee te werken, als partijen meer pensioen aan de ex-partner willen toekennen dan volgens de standaardverdeling het geval is, maar dit kan alleen als er een vermoeden van misbruik bestaat.

Samenwonenden

Volgens het wetsvoorstel krijgt een ex-partner bij het einde van een samenwoonrelatie geen recht op conversie. Deze groep houdt wel recht op een bijzonder partnerpensioen op grond van de Pensioenwet.

Kleine pensioenen

Als het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen lager is dan de afkoopgrens van € 503,24 (2021) per jaar, dan heeft de ex-partner geen recht op een aandeel in het pensioen van de deelnemer. De ex-partner heeft dan wel recht op een gering bijzonder partnerpensioen. Dit kan vervolgens op verzoek van de ex-partner (of door de pensioenuitvoerder, mits de ex-partner geen bezwaar maakt) worden omgezet in een klein ouderdomspensioen op leven van de ex-partner.

Inwerkingtreding

De nieuwe wet zou van kracht moeten worden op 1 januari 2022. Nu het wetsvoorstel naar verwachting pas in de loop van 2021 kan worden behandeld, is verder uitstel van inwerkingtreding niet ondenkbaar.

Automatische waardeoverdracht kleine pensioenen

Met de invoering van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen is het mogelijk geworden dat pensioenuitvoerders kleine pensioenen automatisch overdragen naar de nieuwe uitvoerder van de aanspraakgerechtigde, zonder dat daarvoor instemming van de gerechtigde nodig is. Intussen is de nodige ervaring opgedaan met de uitvoering van deze wet en het lijkt erop dat de automatische waardeoverdrachten soepel verlopen.

Kleine aanspraken niet ontstaan bij einde deelneming

Deze wet is bedoeld voor kleine pensioenen die zijn ontstaan bij einde deelneming als gevolg van het eindigen van de arbeidsovereenkomst. Er zijn ook kleine aanspraken die op andere wijze zijn ontstaan, met name bij het eindigen van een uitvoeringsovereenkomst tussen een werkgever en de oude pensioenuitvoerder. Deze laatste kan dan niet de kleine aanspraken overdragen aan een latere nieuwe uitvoerder, omdat er sprake is van een collectieve beëindiging van de deelneming en niet van het eindigen van de arbeidsovereenkomst. Pensioenuitvoerders herkennen de verschillende soorten kleine aanspraken niet in de administratie en zouden bij een automatische waardeoverdracht alle kleine aanspraken overdragen. Minister Koolmees maakte in april 2020 bekend dat hij een voorstel tot aanpassing van de bestaande voorwaarden voor automatische waardeoverdracht voorbereidt. De wijziging zou op 1 januari 2022 moeten ingaan.

5 Financiële positie

In 2020 is de beleidsdekkingsgraad gedaald van 119,8% ultimo 2019 naar 113,9% ultimo 2020. De maanddekkingsgraad is per 31 december gestegen van 119,5% (2019) naar 119,8% (2020). De ontwikkeling van de maanddekkingsgraad van het pensioenfonds in 2020 is in figuur 3 weergegeven.

Figuur 1: Ontwikkeling dekkingsgraad 2020

De rentetermijnstructuur (RTS) is van belang voor de waardering van de technische voorziening. In 2020 heeft de daling van de RTS tot een stijging van de technische voorziening geleid met een negatief effect op de dekkingsgraad van 14,10%-punt. De beleggingen hebben positief gerendeerd en dus een positief effect op de dekkingsgraad van 14,20%-punt.

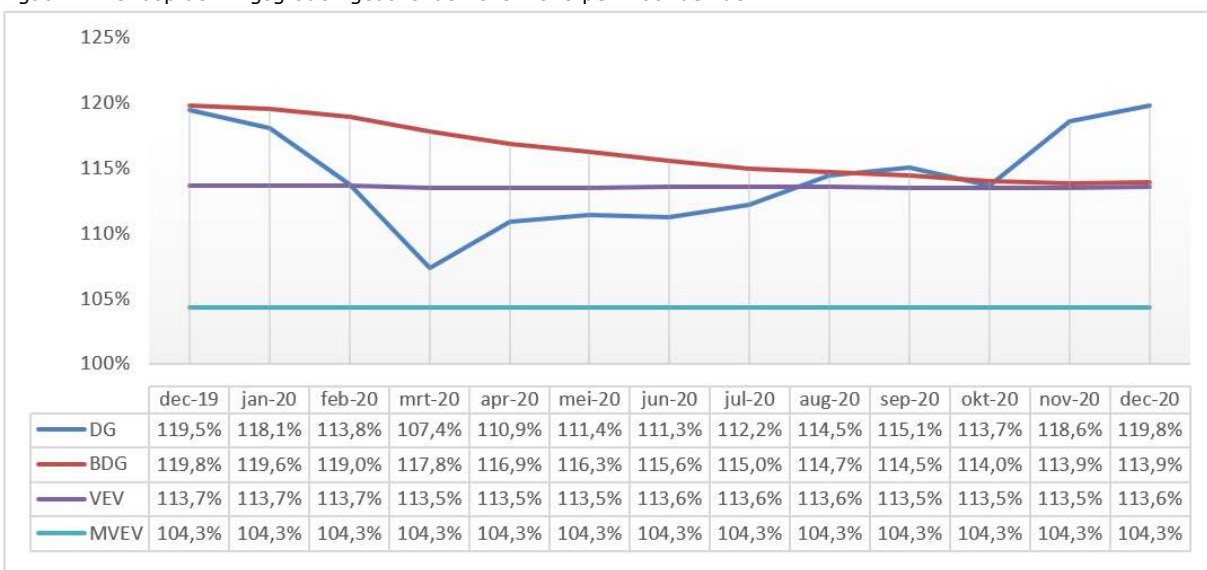
Het effect onder 'overig' bestaat voornamelijk uit de overgang op de nieuwe prognosetafel (AG:2020), grondslagwijzigingen en conversie naar pensioenleeftijd 68.

Kruseffecten treden op doordat verschillende mutaties procentueel worden uitgedrukt ten opzichte van een beginstand. Naargelang de tussenliggende mutaties groter zijn, neemt het optredende kruseffect toe.

Ontwikkelingen dekkingsgraden

In figuur 2 is het verloop van de financiële positie van het pensioenfonds weergegeven door een weergave van de dekkingsgraden over 2019 en 2020.

Figuur 2: Verloop dekkingsgraden gedurende 2019-2020 per maandeinde

De donkerblauwe lijn is de actuele dekkingsgraad en geeft de verhouding weer tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen uitgedrukt in een percentage. De rode lijn is de beleidsdekkingsgraad, een gewogen gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden.

De paarse lijn is de vereiste dekkingsgraad. Deze vereiste dekkingsgraad is een belangrijke grens voor de beoordeling van de financiële gezondheid van het pensioenfonds. Wanneer de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, is er volgens de wetgeving sprake van een financieel tekort. In 2020 is geen sprake geweest van een tekortsituatie.

De lichtblauwe lijn is de minimaal vereiste dekkingsgraad. Ook deze dekkingsgraad is een belangrijke ondergrens, maar is in 2020 niet overschreden.

Eind 2020 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 113,9%, de vereiste dekkingsgraad bedraagt 113,6%.

De reële dekkingsgraad is ultimo 2019 93,4%. In de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij pensioenen volledig meestijgen met de prijzen. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.

5.1 Herstelplan

Omdat de beleidsdekkingsgraad gedurende heel 2020 boven het niveau van het vereist eigen vermogen (113,6%) is gebleven, hoeft het pensioenfonds geen herstelplan op te stellen en in te dienen bij toezichthouder DNB.

5.2 Haalbaarheidstoets

Het bestuur heeft in 2020 de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. De uitkomsten van de toets zijn een pensioenresultaat van 100,5% en een afwijking met het slecht weer scenario van 15,8%. Dit is ruim binnen de grenzen die in de aanvangshaalbaarheidstoets uit 2015 zijn vastgesteld (pensioenresultaat minimaal 76% en afwijking met slecht weer scenario maximaal 35%).

Het pensioenresultaat is toegenomen door een stijging van de nieuwe kerncijfers en de nieuwe (voorgeschreven) scenario'set.

Omdat er voor 2021 significante wijzigingen zijn doorgevoerd in de pensioenregeling, is er eind 2020 een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets gedaan. Daarbij is uitgegaan van een pensioenopbouwpercentage van 1,5%, omdat dit het minimaal te verwachten opbouwpercentage op de langere termijn betreft. Als er financiële middelen beschikbaar zijn, wordt het jaarlijkse opbouwpercentage verhoogd naar maximaal 1,875%. Het pensioenresultaat stijgt daardoor.

De uitkomsten van de nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets blijven binnen de eerder vastgestelde grenzen. Daarom worden de ondergrens voor het pensioenresultaat (76%) en de bovengrens voor de maximale afwijking in een slecht weer scenario (35%) niet gewijzigd.

De uitkomsten van de (aanvangs)haalbaarheidstoetsen zijn met sociale partners besproken.

5.3 Toetsingskader bestuur

Om te kunnen monitoren of het beleid leidt tot realisatie van de doelstellingen, en of de uitkomsten van het beleid binnen de kaders zoals afgesproken met sociale partners blijft, beoordeelt het bestuur elk kwartaal de financiële situatie van het pensioenfonds aan de hand van de volgende vier toetsen en wordt gekeken of er wijzigingen in het beleid nodig zijn.

1. Generatietoets
Om onbedoelde waardeoverdrachten tussen generaties tot een minimum te beperken.
2. Pensioenresultaat- en indexatietoets
Om zicht te houden in hoeverre het pensioenfonds een waardevast pensioen kan waarmaken.
3. Kortingstoets
Om geen onverantwoorde risico's te nemen en daarmee de nominale uitkering met grote waarschijnlijkheid zeker te stellen.
4. Premietoets
Om vast te stellen wanneer de premie niet meer passend is bij het afgesproken opbouwpercentage.

Afbeelding 1: De besturing van Pensioenfonds DNB

De geformuleerde criteria en de overwegingen bij de vier toetsen zijn de volgende.

1. Generatietoets:

- Waarbij geldt dat het pensioenfonds in principe binnen 15 jaar gemiddeld op een dekkingsgraad moet kunnen uitkomen van de Toekomstbestendig Indexeren (TBI)-grens.
- Daarnaast geldt dat het pensioenfonds de kans op een dekkingsgraad kleiner dan 100% zo klein als mogelijk wenst te krijgen (liefst onder de 2,5%);
- En dat indien het pensioenfonds een dekkingsgraad lager dan 100% heeft, het gecumuleerde effect van de uitkeringen van 70 plussers niet meer mag bedragen dan 1% dekkingsgraadpunt.

2. Pensioenresultaat- en Indexatieresultaattoets

- Vanuit een startdekkingsgraad gelijk aan TBI geldt dat het pensioenresultaat in de mediaan naar verwachting op 100% moet uitkomen;
- Vanuit een startdekkingsgraad gelijk aan het VEV geldt dat het pensioenfonds naar verwachting gemiddeld 70% indexatieresultaat moet kunnen behalen;
- Op basis van een startpositie vanuit de kritische dekkingsgraad afgeleid uit de kortingsstoets dient het pensioenfonds minimaal een nominale uitkering naar verwachting waar te maken, rekening gehouden met de realisaties gerekend vanaf 1 januari 2015.

3. Kortingsstoets

- De cumulatieve korting gerekend over 15 jaar mag niet meer bedragen dan 7,5% bij een kans van 2,5%;
- De jaarlijkse korting mag niet meer bedragen dan 1%;
- De marktrenteafdekking bedraagt 50% of hoger. Als het pensioenfonds vanwege marktomstandigheden een marktrenteafdekking lager dan 50% wenst uit te voeren, dient eerst overleg met de werkgever plaats te vinden.

4. Premietoets

- a. Indien, gegeven de maximale premie van 27,4%, de jaaropbouw lager dreigt te worden dan 1,49%, zal overleg plaatsvinden met de werkgever;
- b. Er wordt jaarlijks een analyse gemaakt van de verwachte opbouwpercentages tot en met het laatste jaar van de pensioenovereenkomst. Hierbij dient vastgesteld te worden in hoeverre deze opbouwpercentages nog overeenkomen met de opbouwpercentages uit de afgesproken pensioenovereenkomst.

Indien deze zelf vastgestelde grenzen worden overschreden, zal het pensioenfonds in overleg treden met de werkgever en/of sociale partners.

6 Pensioenregeling

6.1 Pensioenregeling 2020

De pensioenregeling in 2020 heeft de volgende kenmerken (bedragen in 2020):

Pensioenovereenkomst	
Soort regeling	voorwaardelijke middelloonregeling
Pensioengevend salaris	het salaris met een maximum van € 110.111
Pensioenrichtdatum	de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd van 68 jaar bereikt
Franchise	het deel van het salaris waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt: € 14.167 (fiscaal minimum)
Voorwaardelijke indexatie	behoudens enkele groepen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is de maatstaf voor de toekenning van de toeslag de consumentenprijsindex voor alle bestedingen (cpi) in het betreffende jaar (meetperiode voor 2020: oktober 2019 t/m maart 2020)
Ouderdomspensioen	1,875% van de pensioengrondslag (pensioengevend salaris minus de franchise)
Partnerpensioen	70% van het totaal te bereiken ouderdomspensioen (op risicobasis)
Tijdelijk nabestaandenpensioen	1,875% van de franchise vermenigvuldigd met totaal te bereiken deelnemersjaren
Wezenpensioen	20% van het te bereiken partnerpensioen
Arbeidsongeschiktheidspensioen	maximaal 70% van het meerdere boven het maximum SV-jaarloon (€ 57.232)

Op verzoek van de werkgever wordt het nabestaandenpensioen (het zogenoemde netto partnerpensioen) voor het salaris boven € 110.111 verzorgd door het pensioenfonds. Deze dekking is op basis van vrijwillige deelname. Het pensioenfonds heeft dit risico volledig verzekerd bij ElipsLife.

Sociale partners hebben nieuwe afspraken met elkaar gemaakt voor de pensioenregeling 2020, aangezien de pensioenregeling uit 2015, die voor vijf jaar was aangegaan, per 2020 afliep. Het pensioenfonds heeft in dit kader een aantal wijzigingen voorgesteld, waarmee de complexiteit van de regeling teruggebracht kon worden. Sociale partners hebben de meeste voorstellen overgenomen. De meeste wijzigingen zijn doorgevoerd in de pensioenregeling 2020, een aantal wijzigingen zijn in 2021 doorgevoerd. Met een minder complexe pensioenregeling is het pensioenfonds wendbaarder en zal de transitie naar een nieuwe pensioenadministrateur en de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel eenvoudiger zijn. De kans op fouten vermindert en de regeling is beter uitlegbaar aan de deelnemers. Een aantal wijzigingen is door sociale partners besloten omdat het onderdeel van de pensioenregeling was. Over enkele andere wijzigingen kon het bestuur besluiten. Bij ieder besluit heeft het bestuur beoordeeld of er geen deelgroepen benadeeld of bevoordeeld werden, ook bij de besluiten die door sociale partners zijn genomen. Het bestuur acht de wijzigingen evenwichtig. De deelnemers waarop een wijziging betrekking heeft, hebben een persoonlijke brief hierover ontvangen.

De belangrijkste afspraken voor de pensioenregeling 2020 zijn:

- De pensioenrichtleeftijd blijft 68.
- Het beoogde opbouwpercentage ouderdomspensioen blijft 1,875%.
- Het partnerpensioen is 70% van het ouderdomspensioen en wordt verzekerd op risicobasis. Het opgebouwde uitgestelde partnerpensioen is met instemming van de deelnemers (bij geen bezwaar) per 1 januari 2020 collectief actuariael neutraal geconverteerd naar een levenslang partnerpensioen.
- Dienstjaren vóór 1 januari 2020 worden tijdens het dienstverband bijverzekerd met een risicoverzekering, als een medewerker geen bezwaar heeft gemaakt tegen de conversie van het partnerpensioen. Hiermee is de hoogte van het partnerpensioen in de nieuwe regeling gelijk aan de oude regeling zolang een medewerker die geen bezwaar heeft gemaakt in dienst is.
- De toeslag blijft voorwaardelijk op basis van de loonindex voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude DNB-fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari

2003 en de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude PVK-fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2005. De toeslag is op basis van de prijsindex, voor actieve deelnemers en de overige gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

- Het toekenningsmoment voor toeslag wordt voor alle deelnemers 1 juli waarbij de peildatum 31 december daaraan voorgaand is.
- De overgangsregeling 'zachte landing' ter compensatie van de overgang van onvoorwaardelijke naar voorwaardelijke toeslagverlening voor actieve deelnemers komt te vervallen.
- Het indexatiedepot komt te vervallen.
- De kostendekkende premie wordt bepaald op basis van de 12-maandsgemiddelde DNB-RTS (rentetermijnstructuur) met UFR (ultimate forward rate).
- De feitelijke premie bevat een premieopslag van 4,4% op de kostendekkende premie. Deze kan worden toegevoegd aan het premiedepot, als deze opslag niet (volledig) benodigd is voor pensioenopbouw.
- De feitelijke premie is maximaal 28,0% van de ongemaximeerde salarissom. Als dit niet toereikend is, wordt in eerste instantie het premiedepot ingezet. Als dit nog niet toereikend is, wordt de opbouw gekort.
- Hiernaast zijn afspraken gemaakt over de omzetting van verschillende oude pensioensoorten in het kader van de complexiteitsreductie.

Het bestuur heeft de wijzigingen in de pensioenregeling getoetst op de volgende punten:

- Aansluiting bij doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding;
- Toekomstbestendigheid en evenwichtigheid;
- Administratieve en communicatieve uitvoerbaarheid;
- Financiële opzet;
- Opdrachtaanvaarding.

Bij de toetsing zijn enkele aandachtspunten naar voren gekomen, die met sociale partners overlegd zijn:

- Het was de verwachting dat als de rente op het huidige lage niveau blijft, de pensioenopbouw van 1,875% vanaf 2021 niet langer haalbaar is bij het in 2020 geldende premiebeleid;
- De premieopslagen werden vereenvoudigd en verlaagd tot 4,4%-punt. Door de verlaging van de opslag zou de feitelijke premie bij een stijging van de rente eerder worden verlaagd dan in de oude situatie. Het mediane pensioenresultaat daalt (beperkt) met 6%-punt als gevolg van de verlaging van de premieopslagen naar 4,4%-punt. Sociale partners hebben hier bewust voor gekozen.

De wijzigingen zijn volgens het bestuur evenwichtig voor alle groepen. Daarbij is de pensioenregeling uitvoerbaar, financieerbaar en uitlegbaar. Daarom heeft het bestuur besloten de opdracht voor uitvoering van de pensioenregeling te aanvaarden. De pensioenregeling is voor één jaar afgesproken.

Deelnemersbestand 2020

	Stand ultimo 2019	Bij	Af	Stand ultimo 2020
Actieve deelnemers	2.044	337	187	2.194
Gewezen deelnemers	1.884	125	58	1.951
Pensioengerechtigden	1.474	168	60	1.582
Waarvan:				
(tijdelijk) ouderdomspensioen	1.097	81	34	1.144
arbeidsongeschiktheidspensioen	23	53	5	71
partnerpensioen	335	27	20	342
wezenpensioen	19	7	1	25
Totaal	5.402	630	305	5.727

6.2 Pensioenregeling 2021-2024

Sociale partners hebben in 2020 gesproken over de pensioenregeling voor de komende jaren. Dit heeft geresulteerd in de pensioenregeling 2021 – 2024, die op hoofdlijnen op de volgende punten is gewijzigd:

- Er is niet langer sprake van een vast opbouwpercentage van 1,875%. Het bestuur stelt elk jaar het opbouwpercentage vast op basis van de beschikbare financiële middelen. Hiervoor worden zowel de premie als, indien nodig, de beschikbare middelen uit het premiedepot gebruikt. Het opbouwpercentage wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de stand per 30 september van het voorgaande jaar. Het opbouwpercentage ouderdomspensioen zal naar verwachting de komende jaren afnemen tot onder de 1,875% van de afgelopen jaren, als gevolg van een tekort aan financiële middelen. Hierbij speelt de huidige lage rente een grote rol. Voor 2021 is inmiddels vastgesteld dat, met behulp van het premie-egalisatiedepot, de opbouw van 1,875% nog gehaald kan worden. In de jaren daarna wordt geschat dat de opbouw terugloopt naar uiteindelijk 1,54% in 2024.
- Om het partnerpensioen in stand te houden en niet mee te verlagen, wordt het partnerpensioen vastgesteld op een vast percentage van 1,3125% van de pensioengrondslag per dienstjaar (dienstjaren vanaf 2020) tijdens het actieve dienstverband.
- De premiesystematiek van de gedempte kostendekkende premie is niet langer gebaseerd op het twaalfmaandsgemiddelde van de DNB-RTS met een opslag op basis van het VEV, maar op een gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement met een minimale kostendekkende premie op basis van een twaalfmaandsgemiddelde van de DNB-RTS met een solvabiliteitsopslag ter grootte van het MVEV (2020: 4,3%).
- Als de benodigde premie lager is dan 27,4% wordt de opslag op de kostendekkende premie van 4,4% niet langer gestort in het premie-egalisatiedepot, maar komt deze ten gunste van de algemene middelen van het pensioenfonds.
- Het arbeidsongeschiktheidspensioen en de risicoverzekering netto partnerpensioen worden vanaf 1 januari 2021 door werkgever bij een andere partij dan het pensioenfonds ondergebracht.
- Doordat het arbeidsongeschiktheidspensioen niet langer onderdeel is van de pensioenregeling wordt de premie van 28,0% naar 27,4% van de ongemaximeerde salarissom verlaagd.

Het pensioenfonds heeft een ALM-studie uitgevoerd om de evenwichtigheid te kunnen beoordelen. De ALM-studie laat zien dat de gewijzigde premiesystematiek zorgt voor een lagere verwachte opbouwkorting op een vijfjaarshorizon en dat het een klein negatief effect heeft op de kans op (volledige) indexatie en een iets grotere kans op korten van pensioenrechten en -aanspraken. Daartegenover heeft afschaffing van het premie-egalisatiedepot een positief effect op de kans op volledige indexatie en een iets kleinere kans op korten. Uit de ALM-studie blijkt verder dat de impact op de koopkracht voor zowel actieve als inactieve deelnemers op een vijfjaarshorizon en vijftienjaarshorizon minimaal is.

Het bestuur heeft de combinatie van de aanpassing van de premiesystematiek in combinatie met het afschaffen van het premiedepot als evenwichtig beoordeeld: de nieuwe premiesystematiek is gunstig voor de nieuwe opbouw van de actieve deelnemers, het afschaffen van het premie-egalisatiedepot is daarentegen gunstig voor de opgebouwde aanspraken van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Voor aanvaarding van de opdracht is daarnaast gekeken naar de door het pensioenfonds zelf in overleg met sociale partners opgestelde vier toetsen en de daaraan gekoppelde risicohouding. Aan deze vier toetsen voldoet de gewijzigde regeling.

In 2021 is een opbouwpercentage van 1,875% vastgesteld, mede gefinancierd met behulp van het premiedepot. De aangepaste premiesystematiek heeft in 2021 een klein negatief effect op de dekkingsgraad van 0,2%. Wat de effecten in de toekomst zijn, is afhankelijk van de renteontwikkeling. De premie voor 2022 wordt vastgesteld op basis van de 12-maandsgemiddelde rentestand per 30 september 2021. Het opbouwpercentage wordt vastgesteld op basis van deze beschikbare premie en indien nodig de financiële middelen in het premiedepot op dat moment.

Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies uitgebracht over de premiesystematiek en over de uitvoeringsovereenkomst tussen werkgever en pensioenfonds, waarin de afspraken zijn vastgelegd.

6.3 Pensioenreglement directeurs DNB

Voor de directieleden van DNB is een apart pensioenreglement vastgesteld. De bepalingen sluiten aan op de bepalingen uit de pensioenregeling, zoals die door sociale partners is overeengekomen. Omdat er echter een afwijkende procedure voor de pensioenregeling directeurs geldt, is hier een apart reglement voor opgesteld.

7 Premie

7.1 Premiebeleid 2020

Door sociale partners is afgesproken dat de premie maximaal 28% van de ongemaximeerde loonsom (dus inclusief het salarisgedeelte boven € 110.111 (niveau 2020) en zonder gebruik van een franchise) bedraagt. De premie is opgebouwd uit de volgende componenten:

- De gedempte kostendekkende premie, waarbij deze op het 12-maandsgemiddelde van de officiële rentetermijnstructuur is gebaseerd.
- Opslag 4,4%: uit deze opslag kan de jaaropbouw van de pensioenen bekostigd worden. Als na financiering van de opbouw een gedeelte van deze premieopslag resteert, komt het overschot in het premiedepot terecht.
- Daarnaast geldt een opslag voor uitvoeringskosten, als de uitvoeringskosten een bepaald niveau overstijgen.

Sociale partners hebben voor 2021-2024 een gewijzigde premiesystematiek afgesproken. Zie hiervoor paragraaf 6.2.

7.2 Premie in 2020

Het premiebeleid maakt gebruik van een gedempte kostendekkende premie. Deze wordt bepaald op basis van de twaalfmaandsmiddeling van de door toezichthouder DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Hiertoe heeft het pensioenfonds destijds besloten omdat in het huidige financiële toetsingskader beleidsbeslissingen eveneens bepaald en beoordeeld worden op basis van twaalfmaandsmiddelingen. Overigens mag de kostendekkende premie gedempt worden op maximaal tienjaarsrentemiddeling. Het bestuur maakt dus bij de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie gebruik van een beperkte rentedemping.

In 2020 was de feitelijke premie gelijk aan de gedempte kostendekkende premie; daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie.

Tabel 1 Premies 2020 (x € 1.000)

Zuivere kostendekkende premie	44.424
Feitelijke premie ⁵	39.921
Gedempte kostendekkende premie	39.921

Kostendekkende premie

Bedragen x € 1.000

	RTS	Gedempt
Actuariel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	36.353	32.646
Opslag voor uitvoeringskosten	1.165	1.165
De risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	1.634	1.490
Solvabiliteitsopslag	5.272	4.620
Totaal kostendekkende premie	44.424	39.921

Feitelijke premie

39.921

⁵ De ex-ante feitelijke premie betreft de pensioenpremie huidig jaar (€ 40.616 duizend) plus de koopsom voor de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden bij de PVK (€ 167 duizend) verminderd met de voorlopige afrekening 2020 (€ 862 duizend).

8 Toeslagverlening

8.1 Toeslagbeleid

Door sociale partners is overeengekomen dat toeslagverlening voorwaardelijk is, dus voor zover de middelen van het pensioenfonds het toelaten en afhankelijk van de dekkingsgraad. De toeslag is gebaseerd op de prijsinflatie. Voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het Pensioen en Verzekeringskamer (PVK) fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2005, en een groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude DNB fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2003, geldt op basis van toezeggingen uit het verleden dat zij voorwaardelijk geïndexeerd worden conform de loonontwikkeling bij DNB in plaats van conform de prijsinflatie. Voor de groep ex-PVK geldt dat werkgever de indexatie financiert voor zover het pensioenfonds hiertoe de middelen niet heeft.

Toeslagen mogen pas volledig worden toegekend als de beleidsdekkingsgraad boven de toekomstbestendige indexatiegrens uitkomt. Deze grens is variabel, maar ligt in 2020 rond de 124%. Als de beleidsdekkingsgraad tussen 110% en de toekomstbestendige indexatiegrens ligt, mag het pensioenfonds gedeeltelijk indexeren.

Sociale partners hebben geen toeslagambitie uitgesproken. Het bestuur streeft primair naar het garanderen van de nominale pensioenaanspraken en -rechten. Voor zover daar ruimte voor is, probeert het bestuur daarnaast voorwaarden te scheppen om deze aanspraken en rechten zo goed mogelijk waardevast te houden.

Met ingang van 2020 is het moment van toeslagverlening gewijzigd. Alle groepen ontvangen nu per 1 juli van enig jaar de eventuele toeslag, met als peildatum 31 december van het voorafgaande jaar.

8.2 Toeslagen in 2020

Op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2019 (119,8%) kon er een gedeeltelijke toeslag toegekend worden per 1 juli 2020. De beleidsdekkingsgraad lag boven het wettelijke minimum van 110%, maar onder de grens voor toeslagbestendig indexeren (plm. 124%). Er kon een toeslag verleend worden van 74% van de maatstaf. De maatstaf is de prijsinflatie (CPI alle bestedingen van 30 september 2019 tot en met 31 maart 2020) of de loonontwikkeling bij DNB, die gerelateerd is aan de looninflatie. Vanwege de wijziging van het toeslagmoment naar 1 juli is dit voor 2020 maar een half jaar, omdat de vorige toeslagverlening per 1 januari 2020 heeft plaatsgevonden.

Per 1 juli 2020 zijn de volgende toeslagen toegekend:

- 2,07% voor de groep inactieve deelnemers met toeslag gerelateerd aan de loonindexatie (ex-DNB, uit dienst vóór 2003);
- 2,80% voor de groep inactieve deelnemers ex-PVK (uit dienst vóór 2005) met toeslag gerelateerd aan de looninflatie. Conform afspraak betaalt werkgever het gedeelte van de toeslag dat niet uit het fondsvermogen gefinancierd kan worden (het verschil tussen 2,07% en 2,80%);
- 0,10% voor de groep overige inactieve deelnemers met toeslag gerelateerd aan de prijsinflatie;
- 0,10% voor alle actieve deelnemers.

De dekkingsgraad bood geen ruimte om inhaaltoeslagen te verlenen.

De toeslagachterstand loopt op tot 0,38% voor de actieve deelnemers, 8,95% voor de inactieve deelnemers met een toeslag gerelateerd aan de prijsinflatie en 5,81% voor de inactieve deelnemers met een toeslag gerelateerd aan de looninflatie.

Het effect van de toeslagverlening op de dekkingsgraad was ongeveer -0,40%-punt. Het bestuur heeft afgewogen of het toeslagenbeleid onverkort gehanteerd moest worden bij de toeslagverlening per 1 juli 2020, aangezien de dekkingsgraad sinds de peildatum van 31 december 2019 flink gedaald was en er dus een groter risico bestond om in een herstelsituatie te geraken (beleidsdekkingsgraad komt onder het vereist eigen vermogen). Hoewel het bestuur volgens het pensioenreglement af kan wijken van het bestaande toeslagbeleid, heeft het hier niet toe besloten. Het toeslagbeleid houdt rekening met een daling van de dekkingsgraad door de bepaling dat de maanddekkingsgraad op het moment van toeslagverlening niet onder het minimaal vereist eigen vermogen mag liggen. Afwijking van het beleid mag dus bij een dalende dekkingsgraad, maar een hogere dekkingsgraad leidt niet tot meer toeslagverlening. Een forse

daling van de dekkingsgraad na de peildatum is niet uniek. In eerdere gevallen is ook niet afgeweken van het toeslagbeleid. Bovendien is het effect op de dekkingsgraad relatief beperkt.

Door de strenge eisen voor het inhalen van gemiste toeslagen, zal niet snel ingehaald worden wat men nu mist. Het bestuur achtte het daarom evenwichtig om het staande toeslagbeleid onverkort uit te voeren.

8.3 Niet verleende toeslagen

Voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt in tabel 2 een specificatie gegeven van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen. In de uiterst rechtse kolom wordt weergegeven wat het totaal aan niet verleende toeslagen is. Dit betreft een samengesteld percentage van de niet verleende toeslagen van de individuele voorafgaande jaren.

Tabel 2: Verschil volledige toeslagen en werkelijke toeslagen gewezen deelnemers en actieve deelnemers

Jaar	Verleende toeslag	Maximaal volgens maatstaf	Niet verleend	Toegekend vanuit depot	Totaal niet verleend (cumulatief)
Toeslagen gewezen deelnemers o.b.v. prijsindex					
2009	0,00%	0,40%	0,40%		0,40%
2010	0,53%	1,60%	1,07%		1,47%
2011	0,00%	2,70%	2,70%		4,21%
2012	0,00%	2,32%	2,32%		6,63%
2013	0,00%	2,45%	2,45%		9,24%
2014	0,29%	0,88%	0,59%		9,89%
2014 na compensatie					7,70%
2015	0,27%	0,60%	0,33%		8,05%
2016	0,03%	0,07%	0,04%		8,09%
2017	1,03%	1,45%	0,42%		8,54%
2018	1,88%	1,88%	0,00%		8,54%
2019	2,31%	2,65%	0,34%		8,91%
2020	0,10%	0,14%	0,04%		8,95%
Toeslagen gewezen deelnemers o.b.v. loonindex					
2009	0,00%	1,00%	1,00%		1,00%
2010	0,00%	0,00%	0,00%		1,00%
2011	0,00%	1,75%	1,75%		2,75%
2012	0,00%	1,21%	1,21%		3,96%
2013	0,00%	0,58%	0,58%		4,61%
2014	0,19%	0,58%	0,39%		5,02%
2014 na compensatie					2,93%
2015	0,52%	1,15%	0,63%		3,57%
2016	0,66%	1,43%	0,77%		4,38%
2017	0,85%	1,20%	0,35%		4,75%
2018	1,60%	1,60%	0,00%		4,75%
2019	1,92%	2,20%	0,28%		5,04%
2020	2,07%	2,80%	0,73%		5,81%
Toeslagen actieve deelnemers (o.b.v. prijsindex)					
2015	0,88%	0,88%	0,00%	0,59%	0,00%
2016	0,60%	0,60%	0,00%	0,33%	0,00%
2017	0,07%	0,07%	0,00%	0,04%	0,00%
2018 ⁶	1,45%	1,42%	0,03%	0,39%	0,03%
2019	1,91%	1,88%	0,00%	0,03%	0,00%
2020 (1-1)	2,31%	2,65%	0,34%	n.v.t.	0,34%
2020 (1-7)	0,10%	0,14%	0,04%	n.v.t.	0,38%

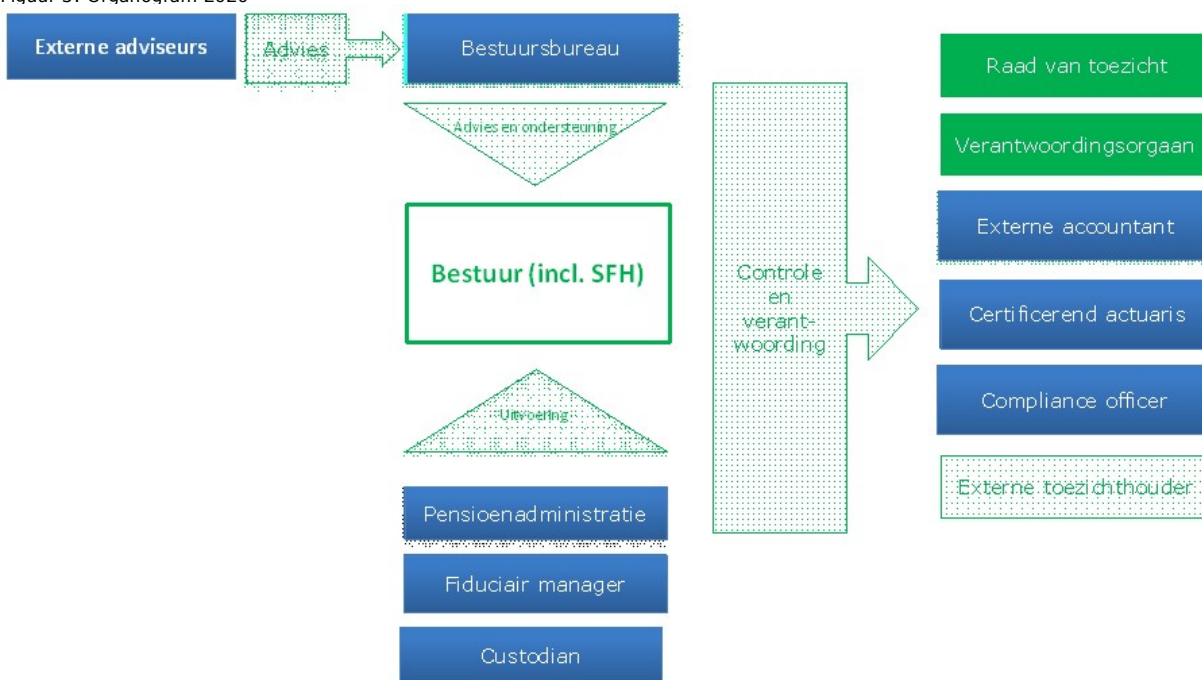
⁶ Per 1 januari 2019 kon naast de reguliere indexatie van 1,88% ook een aanvullende toeslag ter hoogte van de gemiste toeslag over 2017 (0,03%) gefinancierd worden uit het toeslagdepot.

9 Organisatie

9.1 Governance

In onderstaand organogram is de governance binnen het pensioenfonds weergegeven. Deze constructie is geldend vanaf maart 2020 en blijft voorsnog in 2021 bestaan.

Figuur 3: Organogram 2020

9.2 Bestuur

Het bestuur is belast met het besturen en beheren van het pensioenfonds en als zodanig verantwoordelijk voor al hetgeen het pensioenfonds doet. Het bestuur bepaalt het beleid en is bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking.

In 2019 heeft het bestuur besloten een nieuwe stap te zetten in het verder op afstand zetten van het pensioenfonds van werkgever DNB. Medewerkers van DNB kunnen geen bestuurslid of adviseur meer zijn van het pensioenfonds. Dit om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. Het is lastig om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen als bestuursleden kennis kunnen hebben van relevante, vertrouwelijke niet-publieke informatie bij DNB.

Dit heeft geleid tot een bijna compleet nieuw bestuur, dat aangetreden is per 18 maart 2020. Het aantal bestuursleden is teruggebracht tot minimaal vier bestuurders. Het bestuur blijft paritair samengesteld, waaraan maximaal twee onafhankelijke bestuursleden kunnen worden toegevoegd. Statutair is bepaald dat het bestuur uit minimaal vier bestuursleden bestaat. Het bestuur besluit de daadwerkelijke omvang. Voor 2020 is dat aantal gesteld op zes bestuursleden: twee namens de werkgever, één namens de werknemers, één namens de pensioengerechtigden en twee onafhankelijke leden. Met een verkleind bestuur en een uitbreiding van de bestuursondersteuning wordt de slagkracht van het bestuur bevorderd.

Vier van de zes bestuursleden zijn aangetreden per 18 maart 2020. Twee bestuursleden uit het 'oude' bestuur zijn aangebleven, omdat zij niet bij DNB werkzaam zijn.

Er is een nieuw rooster van aftreden opgesteld, om te voorkomen dat te veel leden op hetzelfde moment aftreden. In het nieuwe rooster van aftreden treden ieder jaar twee bestuursleden af. Omdat de zittingstermijn is teruggebracht van vier naar drie jaren, wordt daarmee bereikt dat iedere drie jaar alle

zes bestuursleden aftreden. Bestuursleden kunnen twee maal herbenoemd worden voor een periode van telkens drie jaren. Er is gekozen voor de datum 1 juli als einde zittingstermijn, aangezien het jaarwerk, waarin het bestuur verantwoording aflegt, voor het voorgaande jaar dan is afgesloten.

Dit betekent dat de zittingstermijnen van Roeland van Vledder (onafhankelijk bestuurslid) en Anita Jharap (bestuurslid namens de pensioengerechtigden) per 1 juli 2021 eindigen. Roeland van Vledder is herbenoemd voor een termijn van drie jaar. Anita Jharap heeft aangegeven zich niet herkiesbaar te stellen. Voor de vacature namens de pensioengerechtigden zijn in 2021 verkiezingen uitgeschreven.

De overdracht van het 'oude' naar het 'nieuwe' bestuur heeft zorgvuldig plaatsgevonden. Dit bleek ook uit een audit die uitgevoerd is door de sleutelfunctiehouder interne audit (de 3^e lijn). In deze audit is onderzocht of de transitie naar het nieuwe bestuur goed is verlopen en of het 'nieuwe' bestuur niet te veel gebonden is aan de beslissingen van het 'oude' bestuur. De conclusie is dat er een beheerste transitie heeft plaatsgevonden.

Sleutelfuncties

Vanuit de IORP II wetgeving dienen pensioenfondsen sleutelfuncties in te richten op het gebied van risk, actuariael en interne audit. Per sleutelfunctie dienen een sleutelfunctiehouder en een sleutelfunctievervuller aangewezen te worden. Het bestuur heeft besloten de sleutelfunctiehouders binnen het bestuur te benoemen. Peter de Groot is sleutelfunctiehouder interne audit, Anita Jharap is sleutelfunctiehouder risicomanagement en Agnes Joseph is sleutelfunctiehouder actuariael. Voor de vervullersfuncties zijn externe partijen ingehuurd, te weten Mercer voor de actuariële sleutelfunctie, PWC voor de risk sleutelfunctie en BDO voor de interne audit sleutelfunctie. Er zijn charters vastgesteld voor de drie sleutelfuncties, waarin de taken en bevoegdheden van de sleutelfuncties zijn beschreven.

Het bestuur heeft een three lines of defence model ingesteld. Het bestuur is de eerste lijn, de sleutelfuncties risk en actuariael plus de compliance officer zijn de tweede lijn, de interne audit sleutelfunctie is de derde lijn.

Bestuursbureau

Eind 2019 is een bestuursbureau ingericht. Begin 2020 is de bemensing hiervan voltooid. Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur in de voorbereiding van besluiten en de monitoring daarvan. Ook de dagelijkse operationele zaken en de afstemming met de diverse uitvoeringsorganisaties en adviseurs worden door het bestuursbureau geregeld. De medewerkers van het bestuursbureau worden extern ingehuurd, deels als ZZP'er, deels via externe partijen. Het pensioenfonds heeft geen medewerkers in dienst.

Werkwijze bestuur

Het bestuur heeft de werkwijze en governance binnen het bestuur opnieuw vastgesteld, nu de omvang van het bestuur verkleind is en er een bestuursbureau is opgericht. Daarbij is besloten niet meer te werken met commissies. Het bestuur behandelt alle onderwerpen plenair. De voorbereiding wordt gedaan door de portefeuillehouder binnen het bestuur tezamen met het bestuursbureau en indien nodig adviseurs. De bestuursvergadering zijn ingedeeld in bestuursvergadering (voor algemene onderwerpen), beleggingsvergaderingen en themavergaderingen (ter bespreking en nadere diepgang bij bepaalde onderwerpen). In alle vergaderingen is besluitvorming mogelijk. Er is geen dagelijks bestuur meer. Het agendabeheer wordt door de voorzitter en secretaris, tezamen met het bestuursbureau, gedaan.

Evaluatie bestuur

Het functioneren van het bestuur en de gehanteerde werkwijze is in het tweede kwartaal van 2021 geëvalueerd, omdat het 'nieuwe' bestuur dan lang genoeg in functie is om een goede evaluatie uit te kunnen voeren. Een externe partij heeft deze evaluatie begeleid. In september 2020 is een tussenevaluatie gedaan, waaruit bleek dat de overdracht van het 'oude' naar het 'nieuwe' bestuur goed verlopen is en dat het 'nieuwe' bestuur snel ingewerkt is en de dossiers voortvarend oppakt. Dit beeld kwam ook naar voren uit de audit die uitgevoerd is op de bestuurswissel.

Bij aanvang van het 'nieuwe' bestuur was besloten in principe alles via het voltallige bestuur te laten lopen. Dit is goed geweest in het kader van het snel inwerken van de nieuwe bestuursleden, maar leidde wel tot volle vergaderagenda's. Uit de evaluatie in april 2021 kwam naar voren dat, nu het bestuur goed

op elkaar ingespeeld is en er vertrouwen is, er meer gedelegeerd en gemandateerd kan worden aan de individuele bestuursleden en/of werkgroepen.

Geschiktheid

Het bestuur vindt permanente educatie van groot belang. Daarom bezoeken bestuursleden bijeenkomsten en seminars van externe partijen, ook van de toezichthouders, en worden opleidingen gevolgd. Ook doet het bestuur aan interne kennisontwikkeling door organisatie van themavergaderingen en kennissessies. Deze bijeenkomsten zijn bestemd om onderwerpen diepgaand(er) door te spreken, zonder dat er op besluitvorming gekoerst moet worden. Er geldt een open uitnodiging voor de leden van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan om aanwezig te zijn bij themavergaderingen. Hier wordt geregeld gebruik van gemaakt.

In 2020 zijn twee kennissessies belegd. De eerste stond in het teken van de overdracht van het 'oude' naar het 'nieuwe' bestuur. De oude bestuursleden hebben samen met de adviseurs de nieuwe bestuursleden wegwijs gemaakt in de bedrijfsvoering van het pensioenfonds en de onderhanden dossiers. In de tweede kennissessie is het nieuwe pensioenakkoord toegelicht.

Er zijn themavergaderingen gehouden over de beleggingsbeginselen, de ALM-studie, de toekomst van het pensioenfonds, integraal risicomanagement en compliance.

Bestuur in 2020

Naam	Geboorte-jaar	Functie in bestuur	Zittingsperiode
mw. drs. D.F. Dijkhuis	1972	Lid namens de werkgever	18 maart 2020 tot 1 juli 2023*
mw. Y. Ekinci MSc	1984	Lid namens de deelnemers	8 mei 2017 tot 18 maart 2020
dhr. P. de Groot RA	1958	Lid namens de werkgever, secretaris bestuur, sleutelhouder interne audit	18 maart 2020 tot 1 juli 2022*
mw. drs. A. Jharap	1977	Lid namens de gewezen deelnemers, sleutelhouder risicomanagement	3 juli 2019 tot 1 juli 2021
mw. drs. A.S. Joseph AAG	1980	Onafhankelijk bestuurslid, sleutelhouder actuariael	18 maart 2020 tot 1 juli 2022*
dhr. mr. N.C.J. Meeuwisse	1952	Lid namens de pensioengerechtigden	3 juli 2019 tot 18 maart 2020
mw. drs. M.E.J. Schuit	1967	Lid namens de deelnemers	18 maart 2020 tot 1 juli 2023*
mw. S.M. Schwillens MSc	1986	Lid namens werkgever, waarnemend sleutelhouder risicomanagement	8 mei 2017 tot 18 maart 2020
dhr. L.T. Stegeman MSc AAG	1982	Lid namens deelnemers, waarnemend sleutelhouder actuariael	11 januari 2018 tot 18 maart 2020
dhr. mr. P.W.G.F. ten Westeneind	1977	Lid namens werkgever, secretaris bestuur, lid dagelijks bestuur	8 april 2014 tot 18 maart 2020
dhr. mr. R.H.A. van Vledder MBA	1959	Onafhankelijk bestuurslid, voorzitter, lid dagelijks bestuur (tot 18 maart 2020)	1 februari 2018 tot 1 juli 2021*

* herbenoeming mogelijk tot maximaal 3 periodes

De heer prof. dr. A.M.H. Slager, de als externe voorzitter van de beleggingsvergaderingen en externe adviseur inzake beleggingen heeft zijn werkzaamheden eind 2020 beëindigd.

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de personen die in 2020 lid waren van het bestuur, raad van toezicht, verantwoordingsorgaan, bestuursbureau of anderszins als verbonden persoon aangewezen, zie bijlage 2.

9.3 Verantwoordingsorgaan

Het bestuur van het pensioenfonds legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst.

Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrechten op het gebied van het beloningsbeleid, de vorm en inrichting van het interne toezicht, de profielschets voor leden van de raad van toezicht, de interne klachten- en geschillenprocedure, het communicatie- en voorlichtingsbeleid, de uitvoeringsovereenkomst, overdracht van verplichtingen van of naar het pensioenfonds, liquidatie, fusie, splitsing, omzetting van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm en over de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit acht leden, waarvan twee namens de werkgever, twee namens de pensioengerechtigden, drie namens de actieve deelnemers en één namens de gewezen deelnemers, die worden benoemd na voordracht of verkiezing.

In het verantwoordingsorgaan zitten leden die werkzaam zijn bij DNB. Hoewel de taken van een verantwoordingsorgaan wezenlijk anders zijn dan die van bestuursleden, schuilt ook hier het gevaar dat een lid beschikt over relevante, vertrouwelijke niet-publieke informatie vanuit zijn reguliere functie bij DNB. Daarom heeft het bestuur, na overleg met het verantwoordingsorgaan, besloten om de eisen voor benoeming van een lid van het verantwoordingsorgaan aan te scherpen.

Daartoe zijn de divisies/afdelingen binnen DNB ingedeeld in drie categorieën, te weten:

- A: Medewerkers zijn te allen tijde uitgesloten van een functie binnen het verantwoordingsorgaan;
- B: Medewerkers zijn in principe uitgesloten van een functie binnen het verantwoordingsorgaan, tenzij de medewerker aantoonbaar niet beschikt of kan beschikken over relevante vertrouwelijke niet-publieke informatie;
- C: Medewerkers zijn toegelaten, tenzij de medewerker beschikt over relevante vertrouwelijke niet-publieke informatie vanuit de aard van hun functie of recente functieverleden.

Personen die werkzaam zijn binnen categorie C kunnen op basis van persoonlijke omstandigheden toch potentieel conflicted zijn met een functie binnen het verantwoordingsorgaan. Daarom stelt het bestuur een afkoelingsperiode in van zes maanden voor medewerkers die vanuit een functie komen waarin zij beschikking hadden over relevante vertrouwelijke niet-publieke informatie naar een functie waarin dit niet meer het geval is.

Met deze indeling blijft circa 50% van de medewerkers over voor lidmaatschap van het VO.

Hiermee probeert het bestuur een zo goed mogelijke balans te vinden tussen het uitsluiten van medewerkers die mogelijk over relevante niet-publieke informatie beschikken en zo veel mogelijk medewerkers beschikbaar te houden voor het VO.

De toetsing van medewerkers die in de categorieën B vallen, wordt uitgevoerd door de afdeling Compliance & Integriteit van DNB en door de compliance officer van het pensioenfonds.

Ook beoordelen het bestuur en het verantwoordingsorgaan een kandidaat hierop alvorens het verantwoordingsorgaan hem of haar benoemt.

Voor personen die in categorie C vallen, toetst het bestuur/verantwoordingsorgaan. Indien nodig zal ook hier de afdeling Compliance & Integriteit van DNB ingeschakeld worden.

Ook voor leden van het verantwoordingsorgaan die niet werkzaam zijn bij DNB wordt getoetst of zij over relevante vertrouwelijke niet-publieke informatie (bijvoorbeeld vanuit andere werkzaamheden/opdrachten) kunnen beschikken.

Deze maatregelen betekenden dat het lid namens de werkgever en twee werknemersleden hun werkzaamheden voor het VO hebben beëindigd. Daarnaast heeft het lid namens de gewezen deelnemers aangegeven zijn lidmaatschap niet meer te kunnen combineren met andere activiteiten die hij beroepsmatig ontplooit. Ook hij is afgetreden. Eén van de leden namens de pensioengerechtigden is om persoonlijke redenen afgetreden. Alle vacatures zijn per 1 januari 2021 weer vervuld.

Adviezen verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies uitgebracht over de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten voor 2021, onder de veronderstelling dat het premieniveau en de –systematiek inclusief de opslagcomponent conform de tussen sociale partners

gemaakte afspraken voor de periode 2021 - 2024 zullen worden gehandhaafd. Het verantwoordingsorgaan heeft tevens een positief advies gegeven over de uitvoeringsovereenkomst 2021 - 2024.

Voor wat de communicatie betreft, heeft het verantwoordingsorgaan een combinatie van geschreven en gesproken uitleg geadviseerd, die weliswaar aan de wettelijke eisen moet voldoen, maar waarbij complexe details over verschillen tussen de modeluitkomsten en over (streef)opbouwpercentages worden vermeden.

Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd over het vaststellen en wijzingen van de interne klachten- en geschillenregeling. Het verantwoordingsorgaan heeft aandacht gevraagd voor de communicatie hierover. Het bestuur heeft naar aanleiding hiervan de informatie op de website aangepast.

Het verantwoordingsorgaan is betrokken geweest bij de selectieprocedure voor een nieuw lid van de raad van toezicht. Op 1 augustus 2021 loopt de tweede en tevens laatste termijn van Anne Gram af. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd over de procedure en de profielschets. De selectieprocedure wordt in het tweede kwartaal van 2021 afgerond.

Alhoewel het verantwoordingsorgaan geen formele rol heeft bij de vaststelling van het communicatiejaarplan 2021, heeft het bestuur de mening van het verantwoordingsorgaan wel gehoord en meegenomen in de definitieve versie van het communicatiejaarplan 2021.

Verantwoordingsorgaan in 2020

Namens de werkgever:

mw. G.F.T. Tiellemans RA (1963), voorzitter

dhr. S.C. Geenen MSc (1992) (vanaf 1 oktober 2020)

Namens de deelnemers:

dhr. dr. C.C.A. van den Berg (1956) (vanaf 1 januari 2021)

mw. F. Eerenberg MSc (1996) (vanaf 1 januari 2021)

mw. drs. A.M.J. Hondius (1972)

dhr. U. Karakhalil (1973), plaatsvervangend voorzitter (tot 1 januari 2021)

dhr. B. Sluijter MSc (1965) (tot 1 januari 2021)

Namens de pensioengerechtigden:

drs.. M. de Kogel RA (1950)

mr. drs. A.C.M. Kuypers (1954) (vanaf 1 januari 2021)

dhr. C.S. van der Zwan RE (1950) (tot 1 januari 2021)

Namens de gewezen deelnemers:

dhr. ir. S. Lelieveldt (1965) (tot 8 mei 2020)

dhr. E.C. Abeen MSc RA RC (1957) (vanaf 1 september 2020)

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de personen die in 2020 lid waren van het bestuur, raad van toezicht, verantwoordingsorgaan, bestuursbureau of anderszins als verbonden persoon aangewezen, zie bijlage 2.

9.4 Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde en is gesprekspartner voor het bestuur.

De raad van toezicht heeft goedkeuringsrechten over het jaarverslag, de profielschets voor bestuurders, het beloningsbeleid (behalve de eigen beloning), overdracht van verplichtingen van of naar het pensioenfonds, liquidatie, fusie, splitsing en omzetting van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm.

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden, die op voordracht van de raad van toezicht door het verantwoordingsorgaan worden benoemd. Hiermee wijkt het bestuur af van de Code Pensioenfonds (waar geadviseerd wordt dat het bestuur de leden van de raad van toezicht benoemt), maar het bestuur acht dit de meest zuivere benoemingsprocedure, aangezien het bestuur dan niet zijn eigen toezichthouder benoemt.

De vacature die is ontstaan door het aftreden van één van de leden eind 2019, is begin 2020 ingevuld. In 2021 loopt de tweede, en dus laatste, zittingstermijn van één van de leden af. Eind 2020 is de procedure om een opvolger te vinden in gang gezet. Verwacht wordt dat de selectie- en toetsingsprocedure in het tweede kwartaal 2021 kan worden afgerond.

Goedkeuring raad van toezicht

De raad van toezicht heeft het profiel voor de vacature in het bestuur, die ontstaat door het aflopen van de zittingstermijn van Anita Jharap, goedgekeurd. Tevens heeft de raad van toezicht ingestemd met de herbenoeming van Roeland van Vledder.

In de statuten is opgenomen dat voordrachten voor het verantwoordingsorgaan ter goedkeuring worden voorgelegd aan de raad van toezicht. In 2020 zijn de voordrachten van Sander Geenen, Erich Abeen, Louis Kuypers, Fenna Eerenberg en Carel van den Berg goedgekeurd.

Op 20 mei 2021 heeft de raad de vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening over 2020 goedgekeurd.

Raad van toezicht in 2020

mw. A. Gram CFA (1965), plaatsvervangend voorzitter
mw. mr. M.J.M. Hendriks (1974), voorzitter
dhr. W.S. Zeverijn MBA (1957) (vanaf 19 februari 2020)

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de personen die in 2020 lid waren van het bestuur, raad van toezicht, verantwoordingsorgaan, bestuursbureau of anderszins als verbonden persoon aangewezen, zie bijlage 2.

9.5 Overleg met sociale partners en andere stakeholders

Het bestuur heeft jaarlijks overleg met sociale partners (werkgever en de vakorganisaties betrokken bij het cao-overleg bij DNB). In deze overleggen worden zij bijgepraat over de actuele situatie van het pensioenfonds aan de hand van de uitkomsten van het toetsingskader van het bestuur (zie paragraaf 6.4) en de haalbaarheidstoets (zie paragraaf 5.2). Ook worden recente en komende ontwikkelingen rondom pensioenen en het pensioenfonds besproken. Tussentijds geeft het bestuur een schriftelijke update vanuit het pensioenfonds.

Naast dit overleg vindt er elk kwartaal overleg plaats met de werkgever zodat werkgever en het bestuur goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen binnen (pensioenfonds) DNB. Ook worden uitvoeringstechnische zaken besproken.

Ook met de vakorganisaties die betrokken zijn bij het cao-overleg bij DNB en de Belangenvereniging Pensioengerechtigden DNB vindt ieder kwartaal overleg plaats, zodat ook zij op de hoogte blijven van de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

In 2021 zal er overleg gezocht worden in verband met de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel.

9.6 Statuten en huishoudelijk reglement

In verband met de wijzigingen in de governance en enkele andere wijzigingen zijn de statuten in februari 2020 aangepast. In oktober 2020 zijn de statuten opnieuw aangepast om de wijzigingen met betrekking tot de leden van het verantwoordingsorgaan door te voeren.

De belangrijkste inhoudelijke wijzigingen zijn:

- de omvang en samenstelling van het bestuur (van 9 naar minimaal 4 bestuursleden);
- wijziging van de zittingstermijn van bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan naar drie jaar, met de mogelijkheid om twee maal te herbenoemen (de zittingstermijn van de raad van toezicht is gehandhaafd op 2 x 4 jaar, omdat dit in lijn met de code pensioenfondsen is);
- vastlegging van de beperking voor bestuursleden dat zij niet werkzaam mogen zijn bij DNB;
- de benoemingsprocedure van bestuursleden namens de werknemers is aangepast, in de zin dat de ondernemingsraad hier een rol in heeft gekregen. De ondernemingsraad kan de vakbonden die betrokken zijn bij het cao-overleg bij DNB hierbij betrekken;
- bestuursleden namens de pensioengerechtigden zullen worden benoemd na verkiezing;

- het instellen van commissies is optioneel gemaakt; het nieuwe bestuur heeft besloten vooralsnog geen commissies in te stellen;
- de bepalingen over besluitvorming zijn expliciet opgenomen en verduidelijkt;
- de mogelijkheid van een spoedprocedure voor besluitvorming is vastgelegd in de statuten;
- de benoeming van leden van het verantwoordingsorgaan is verduidelijkt. Toegevoegd is dat de raad van toezicht de kandidaat toetst aan het profiel.

Bij de wijziging in oktober 2020 zijn de overgangsbepalingen voor de bestuurstransitie verwijderd, zijn de eisen voor het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan opgenomen en is de bepaling voor de klachten- en geschillenprocedure aangepast middels een verwijzing naar het huishoudelijk reglement van het bestuur.

Het huishoudelijk reglement is in lijn gebracht met de nieuwe statuten. De klachten- en geschillenregeling is vereenvoudigd, in die zin dat men na een bezwaar bij het bestuur meteen naar de Ombudsman Pensioenen of burgerlijk rechter kan.

Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies afgegeven over de wijziging van de klachten- en geschillenregeling.

Ook het reglement van het verantwoordingsorgaan en het reglement van de raad van toezicht zijn in lijn gebracht met de nieuwe statuten.

9.7 Toekomst pensioenfonds

Het bestuur heeft veel aandacht voor de toekomst van het pensioenfonds. Daarbij zijn er diverse, onzekere, ontwikkelingen die invloed hebben op het pensioenfonds.

In 2020 heeft het bestuur zich gebogen over de toekomst van het pensioenfonds en besloten dat het pensioenfonds de komende jaren doorgaat als zelfstandig ondernemingspensioenfonds. Deze keuze is besproken met het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht, werkgever en vakorganisaties, de ondernemingsraad en de belangenvereniging pensioengerechtigden DNB. Zij ondersteunen de keuze voor voortzetting van een OPF.

De voornaamste redenen voor de keus voor zelfstandig doorgaan zijn:

- Er is geen directe noodzaak om nu de uitvoeringsvorm te wijzigen. De financiële situatie van het pensioenfonds is relatief goed. Het pensioenfonds is stabiel. De bestuurlijke invulling is goed. Er vinden in deze periode al veel andere veranderingen plaats, zowel door interne als door externe ontwikkelingen;
- Het pensioenfonds blijft wendbaar en flexibel. In de periode tot 2026 of 2027 kan het pensioenfonds in deze vorm, samen met werkgever/sociale partners, keuzes maken ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel;
- Uit de risico gebaseerde analyse is gebleken dat de modelkeuze geen of zeer beperkte impact heeft op het bereiken van de doelstellingen.

Dit betekent wel dat het pensioenfonds op zoek moet naar een nieuwe pensioenadministrateur. TKP Pensioen heeft namelijk te kennen gegeven dat zij haar dienstverlening aan dit pensioenfonds uiterlijk 1 januari 2023 beëindigt. Het bestuur heeft eind 2020 een request for information uitgezet in de markt. Aan de hand van de ontvangen antwoorden is een selectie gemaakt van drie partijen, waar begin 2021 een request for proposal is gezonden. De uiteindelijke keuze voor een nieuwe pensioenadministrateur wordt in het 2^e kwartaal 2021 verwacht.

9.8 Compliance

Compliance en integriteit staan centraal binnen het pensioenfonds. Uiteraard wordt er voldaan aan wet- en regelgeving; daarnaast mag er geen enkele twijfel bestaan over de integriteit van alle betrokkenen. Daarbij moet ook iedere schijn van niet-integer handelen vermeden worden.

Er wordt veel aandacht besteed aan de dilemma's rondom compliance en integriteit en het bestuur heeft beleid hierover vastgesteld.

Gedragscode

In de gedragscode zijn regels opgenomen over nevenfuncties, het aanvaarden van geschenken, situaties waarin er sprake zou kunnen zijn van een belangentegenstelling, hoe om te gaan met vertrouwelijke niet-publieke informatie en andere mogelijke integriteitsissues.

De leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan en de medewerkers van het bestuursbureau zijn aangewezen als verbonden persoon; de leden van het bestuur en de medewerkers van het bestuursbureau zijn bovendien insider. De compliance officer onderzoekt ieder jaar of de verbonden personen de gedragscode hebben nageleefd.

De insiderregeling, die is opgenomen in de gedragscode, dient om te voorkomen dat er belangenverstremgeling optreedt (of de schijn ervan ontstaat) tussen privé beleggingstransacties en transacties door het pensioenfonds. Ook dit wordt jaarlijks getoetst door de compliance officer.

De compliance officer rapporteert aan het bestuur. In 2020 is niet gebleken dat de gedragscode niet is nageleefd.

De gedragscode is in 2020 aangepast aan de nieuwe modelgedragscode zoals gepubliceerd door de Pensioenfederatie.

Regeling melding incidenten en misstanden

Het doel van de regeling melding incidenten en misstanden is om te regelen op welke wijze (operationele) incidenten en misstanden worden geconstateerd, gemeld, vastgelegd en aanleiding zijn voor het nemen van corrigerende maatregelen. Daarnaast geeft deze regeling elke verbonden persoon van het pensioenfonds de gelegenheid om een (vermeende) misstand, al dan niet anoniem, te melden, zodat al het nodige gedaan kan worden in het geval van mogelijke overtredingen van interne of externe regelgeving of andere misstanden. Ook het voorkomen van schade aan de beheerste en integere bedrijfsvoering en goede naam van het pensioenfonds, alsmede het beperken van mogelijke gevolgschade, wordt beoogd.

In deze regeling is een externe vertrouwenspersoon aangewezen, waaraan mogelijke incidenten of misstanden gemeld kunnen worden. De vertrouwenspersoon rapporteert aan het bestuur. In 2020 heeft de vertrouwenspersoon geen meldingen ontvangen.

In 2020 is de regeling melding incidenten en misstanden opgesteld, waarbij de eerdere regeling melding incidenten en regeling melding misstanden (voorheen klokkenluidersregeling) in één regeling zijn geïntegreerd.

SIRA

In de jaarlijkse systematische integriteit risicoanalyse (SIRA) worden aan de hand van diverse scenario's de integriteitsrisico's benoemd, de beheersmaatregelen benoemd en beoordeeld en de (bruto en netto) risico's ingeschat. De integriteitsrisico's zijn onderverdeeld naar de subcategorieën belangenverstremgeling, witwassen/terrorismefinanciering/sanctiewetgeving, corruptie, maatschappelijk onbetamelijk gedrag, externe fraude/interne fraude, fiscale fraude en cybercrime. Als de netto scores buiten de risicotolerantie van het pensioenfonds valt, worden er nadere beheersmaatregelen ingesteld.

In 2020 is een diepgaande beoordeling van de risico's gedaan. Dit heeft geleid tot een geheel herziene SIRA. De netto risico's blijven binnen de risicotolerantie. Wel zijn er nog enkele verbeteringen mogelijk binnen de beheersmaatregelen. Deze acties zijn opgepakt.

Code pensioenfondsen

Het pensioenfonds voldoet grotendeels aan de 'code pensioenfondsen', een guidance van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid waarin aanbevelingen voor goed pensioenfondsbestuur staan. De code gaat uit van het 'pas toe of leg uit' principe. De naleving van de code over 2020 is beoordeeld aan de hand van de eind 2018 herziene code pensioenfondsen, waarbij een indeling naar acht thema's is gemaakt. De thema's zijn uitgewerkt in in totaal 65 aanbevelingen.

Deze acht thema's zijn:

1. vertrouwen waarmaken,
2. verantwoordelijkheid nemen,
3. integer handelen,
4. kwaliteit nastreven,
5. zorgvuldig benoemen,
6. gepast belonen,
7. toezicht houden en inspraak waarborgen,
8. transparantie bevorderen.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder deze thema's vallen, behalve bij het 5e thema.

Onderdeel hiervan is de diversiteit binnen bestuur en verantwoordingsorgaan. Deze dienen een goede afspiegeling te zijn van de belanghebbenden, waarbij in ieder geval één lid onder de 40 jaar en één lid boven de 40 jaar zitten. Voor het bestuur is dit niet het geval. Aangezien er drie bestuursleden onder de 50 zijn, waarbij de gemiddelde leeftijd over het gehele bestuur 51,5 jaar is, acht het bestuur dit voor dit moment geen groot zorgpunt. De eerstvolgende vacature betreft de bestuurszetel namens de pensioengerechtigden. Daarvoor zal geen kandidaat onder de 40 jaar gevonden worden. Bij een volgende vacature zal het bestuur een voorkeur voor een jongere kandidaat opnemen in het functieprofiel.

Het bestuur wijkt bewust af van de aanbeveling dat leden van de raad van toezicht benoemd worden door het bestuur, na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. Bij dit pensioenfonds worden de leden van de raad van toezicht benoemd door het verantwoordingsorgaan. Het bestuur acht dit de meest zuivere vorm, aangezien het bestuur dan niet zijn eigen toezichthouder benoemt. Ook wijkt het pensioenfonds af van de aanbeveling dat het bestuur de leden van het verantwoordingsorgaan benoemt. Leden van het verantwoordingsorgaan worden benoemd door het verantwoordingsorgaan, na advisering hierover door de raad van toezicht. Het bestuur acht dit de meest zuivere verhouding. Het verantwoordingsorgaan heeft eigen wettelijke en statutaire taken, in het bijzonder ten aanzien van het geven van een oordeel over beleid en uitvoering door het bestuur. Om die goed uit te oefenen is ongewenst dat het bestuur de bevoegdheid heeft leden van het verantwoordingsorgaan te benoemen of te ontslaan.

In bijlage 5 is de uitgebreide analyse van de Code Pensioenfondsen opgenomen.

9.9 Jaarwerk

Uit het jaarwerk 2019, dat uitgevoerd is in 2020, kwamen bij de accountantscontrole geen materiële bevindingen naar voren. Ook het jaarwerk 2020 leidde niet tot materiële bevindingen.

9.10 Klachten en geschillen

In 2020 zijn in totaal acht klachten ontvangen en beantwoord. Dit betroffen klachten over pensioenuitkeringen en loonheffing van in het buitenland woonachtige deelnemers, zorgen over de communicatie inzake de wijzigingen in verband met de complexiteitsreductie, (uitgesteld) partnerpensioen, vrijwillige voortzetting pensioenopbouw na uitdiensttreding en toepassing hoog/laag constructie bij verevend ouderdomspensioen.

In twee gevallen is de klacht toegewezen. In één geval had dit te maken door onjuiste partnerregistratie, en het andere geval om onjuiste loonheffing na terugkeer van de deelnemer uit het buitenland. In de overige gevallen is nadere toelichting gegeven aan de klagers.

Eind 2020 zijn er drie klachten in behandeling, die eind 2020 zijn ingediend.

9.11 Datalekken

Er zijn geen datalekken bekend in 2020.

9.12 Uitbesteding

Om voldoende afstand te creëren en te behouden tussen het pensioenfonds en zijn sponsor (die ook prudentieel toezicht en integriteitstoezicht houdt op pensioenfondsen) is in 2007, toen het pensioenfonds verder 'op afstand is geplaatst' van de werkgever, besloten om alle operationele activiteiten onder te brengen bij marktpartijen.

In 2020 is een bestuursbureau opgericht.

Het uitbestedingsbeleid is in 2020 herzien. Hierbij is beter aangesloten bij de Guidance uitbesteding pensioenfondsen van toezichthouder DNB en de checklist uitbestedingen. Er zijn geen wezenlijk inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd.

Het pensioenfonds heeft de volgende activiteiten uitbesteed:

Activiteit	Uitbestede partij 2020
Bestuursondersteuning	Bestuursbureau en TKP Pensioen B.V.
Financiële administratie en opstelling van het financieel jaarverslag	TKP Pensioen B.V.
Rapportage aan de toezichthouder	Caceis
Pensioen- en deelnemersadministratie	TKP Pensioen B.V.
In- en excasso van premies en uitkeringen	TKP Pensioen B.V.
Pensioencommunicatie naar de deelnemers	TKP Pensioen B.V.
Actuariële adviesfunctie	Sprekels & Verschuren B.V.
Compliance monitoring en advisering	KPMG Advisory N.V.
(Fiduciair) vermogensbeheer	BlackRock Netherlands B.V.
Operationeel vermogensbeheer	BlackRock Netherlands B.V. Robeco Institutional Asset Management B.V.
Beheer LDI / matching portefeuille	Cardano Risk Management B.V.
Bewaring van de effecten	Caceis
Waardering van de effecten	Caceis
Certificerend accountant	Ernst & Young Accountants LLP
Waarmerkend actuaaris	Mercer (Nederland) B.V.
Vervuller sleutelfunctie risk	PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V.
Vervuller sleutelfunctie actuariel	Mercer (Nederland) B.V.
Vervuller sleutelfunctie interne audit	BDO Advisory B.V.
Juridische advisering	Wisselende partijen
Periodieke evaluatie van de uitvoerders en overige opdrachten	Wisselende partijen

Het bestuur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de uitbestede activiteiten en maakt daarom heldere afspraken met de uitvoerders. Daarbij worden ook afspraken over onderuitbesteding door de uitvoerders contractueel verankerd.

Met de uitvoerders worden service level agreements afgesproken, waarvan de realisatie ieder kwartaal gerapporteerd en door het bestuur beoordeeld wordt. Ook verstrekken de uitvoerders jaarlijks assurance rapporten (ISAE 3402 type II of gelijkwaardig). Deze worden door een externe auditor getoetst. Het bestuur beoordeelt of deze rapporten voldoende comfort bieden voor een goede uitvoering van de uitbestede werkzaamheden en vraagt waar nodig extra assurance.

De rapporten over 2020 geven voldoende comfort over een juiste uitvoering van de uitbestede activiteiten.

TKP levert ieder kwartaal een in control statement op, waaruit TKP de geleverde kwaliteit van de totale dienstverlening beschrijft en onderbouwt.

De uitbestedingspartijen en belangrijkste adviseurs worden jaarlijks geëvalueerd. Eén maal in de vijf jaar wordt er een uitgebreide evaluatie gedaan, onder begeleiding van een externe partij, waarbij een marktverkenning gedaan wordt.

TKP

Pensioenadministrateur TKP heeft laten weten haar dienstverlening aan pensioenfondsen DNB uiterlijk 1 januari 2023 te willen beëindigen. Kleinere fondsen, zoals pensioenfondsen DNB, passen niet langer in de strategie van TKP, die ziet op pensioenfondsen met een groter volume.

In 2020 is het bestuur gestart met het selectieproces voor een nieuwe pensioenadministrateur. Besluitvorming wordt in het 2^e kwartaal 2021 verwacht.

10 Beloning en kosten

10.1 Beloningsbeleid

Het bestuur heeft voor zijn leden, de leden van het verantwoordingsorgaan en de leden van de raad van toezicht een vaste beloning afgesproken zonder resultaat afhankelijkheden. Voor de uitvoerders geldt een vaste beloningsafspraken, zonder resultaat afhankelijk beloning.

Uitgangspunt van het beloningsbeleid voor leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht is dat er een adequate financiële compensatie moet zijn, die situationeel wordt bepaald en afhankelijk is van het tijdsbeslag. Voor het tijdsbeslag zijn de wettelijke normen gevolgd.

Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrecht over het beloningsbeleid, de raad van toezicht goedkeurings-recht (behalve over zijn eigen beloning).

Het beloningsbeleid is in februari 2020 gewijzigd, in verband met de nieuwe inrichting van het bestuurlijke model.

De belangrijkste wijziging is dat de feitelijke beloning van bestuursleden op 90% van de WNT-norm is gemaximeerd (Wet normering topinkomens, voor 2020 € 201.000).

Hoewel de WNT niet op het pensioenfonds van toepassing is, wordt deze wet als een passend referentiekader gezien, mede gezien het karakter van de werkgever en de aard van de werkzaamheden.

Het bestuur kiest er bewust voor om voor de berekening van de vergoeding uit te gaan van de formele vte-score. Er is wel een clause toegevoegd dat in bijzondere situaties die gedurende lange tijd, of structureel, meer tijd vragen er een toeslag in tijd op de vte-norm kan worden toegekend. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij omvangrijke projecten of het vervullen van sleutelfuncties. Deze toeslag op de vte-norm bedraagt maximaal 0,05 vte en is onderhevig aan goedkeuring door de raad van toezicht, of, indien het leden van de raad van toezicht betreft, het verantwoordingsorgaan.

De vergoeding voor de leden van de raad van toezicht is met dezelfde overwegingen als bij de bestuursleden gekoppeld aan de WNT. Daarbij wordt een maximale gezamenlijke vergoeding gehanteerd van 90% van de WNT.

De vergoeding voor de externe leden van het verantwoordingsorgaan blijft ongewijzigd en is gebaseerd op het gemiddelde salarisniveau bij werkgever.

10.2 Administratieve uitvoeringskosten

Kostenefficiëntie is het uitgangspunt, waarbij kwaliteit een belangrijke randvoorwaarde is. Het bestuur vindt daarbij kostentransparantie erg belangrijk en volgt de aanbevelingen van de Pensioenfederatie zoveel mogelijk. Jaarlijks wordt een begroting van de kosten voor het komende jaar opgesteld. Per maand wordt de realisatie gemonitord en wordt, waar nodig en mogelijk, bijgesteld. Het bestuur vindt het van belang dat de uitvoeringskosten in lijn zijn en blijven met de gemiddelden in de markt. In de contracten met de uitvoerders en andere uitbestede partijen zijn duidelijke afspraken over de kosten gemaakt. Het bestuur is van mening dat de administratieve uitvoeringskosten gezien het serviceniveau dat wordt nagestreefd, de complexiteit van de regeling en de aard van het pensioenfonds acceptabel zijn, maar blijft de kosten scherp monitoren en waar mogelijk beperken.

Tabel 3: Administratieve uitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2020	2019	2018	2017	2016
Administratieve uitvoeringskosten	2.492	2.159	1.595	1.648	1.484
Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer	1.154	962	549	428	234
Totaal administratieve uitvoeringskosten	1.338	1.197	1.046	1.220	1.250
Pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer	354	340	295	273	275

Bepaling administratieve uitvoeringskosten

Voor de bepaling van de administratieve uitvoeringskosten wordt aangesloten bij de bepalingen uit de Pensioenwet en de methodiek die beschreven wordt in het document 'Aanbevelingen uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie, met uitzondering van de kosten die door de werkgever worden gedragen. Dit laatste betrof bijvoorbeeld kosten voor de vergaderruimtes (tot begin 2020) en de tijd die door de werkgever ter beschikking wordt gesteld aan bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan in dienst van de werkgever (met ingang van 18 maart 2020 zijn er geen bestuursleden meer die in dienst van werkgever zijn). Deze kosten worden niet meegenomen in de bepaling van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer omdat deze niet gedragen worden door het pensioenfonds en dus niet ten laste komen van zijn deelnemers. Daarbij is de omvang van deze kosten niet materieel voor het inzicht in de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer.

Mutatie administratieve uitvoeringskosten

De administratiekostenvergoeding TKP is gedaald als gevolg van de reductie van de complexiteit van de pensioenregeling die is doorgevoerd. Per saldo zijn de totale administratieve uitvoeringskosten gestegen ten opzichte van 2019. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat bestuurs- en advieskosten zijn toegenomen welke verband houden met de besluiten die zijn genomen over de bemensing van het bestuur, de oprichting van een bestuursbureau en het inhuren van alle advisering bij externe partijen. Met name in verband met de pensioenregeling 2021 - 2024 en het zoeken naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie zijn veel advieskosten gemaakt.

Toerekening algemene administratieve uitvoeringskosten aan vermogensbeheer

Een gedeelte van de algemene administratieve uitvoeringskosten heeft betrekking op vermogensbeheer. Deze algemene administratieve uitvoeringskosten worden conform aanwijzingen van de Pensioenfederatie naar rato toegerekend aan de administratieve uitvoeringskosten en kosten vermogensbeheer. De methodiek van toerekening is dat naar rato van de omvang van de kosten vermogensbeheer versus de kosten administratie uitvoeringskosten, de algemene kosten worden toegerekend aan de vermogensbeheerkosten.

Pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer

De pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer wordt berekend door de totale administratieve uitvoeringskosten na toerekening van de algemene administratieve uitvoeringskosten die aan vermogensbeheerkosten zijn toegerekend (A) te delen op de het aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers (B).

	2020	2019
Totale administratieve uitvoeringskosten (jaarrekening)	2.492.000	2.159.000
Algemene administratieve uitvoeringskosten die aan vermogensbeheerkosten zijn toegerekend	-1.154.000	-962.000
Totale administratieve uitvoeringskosten die voor de berekening van de kosten per deelnemer is gehanteerd (A)	<u>1.338.000</u>	<u>1.197.000</u>
Aantal actieve en pensioengerechtigden deelnemers (B)	3.776	3.518
Kosten per deelnemer in euro's (A) / (B)	354	340

10.3 Kosten van vermogensbeheer

Het bestuur vindt het van belang dat de vermogensbeheerkosten in lijn zijn en blijven met de gemiddelden in de markt. Bij de keuze van beleggingscategorieën en keuze van een vermogensbeheerder worden de kosten meegewogen. De realisatie van de vermogensbeheer kosten wordt gemonitord. In de contracten met de uitvoerders en andere uitbestede partijen zijn duidelijke afspraken over de kosten gemaakt. Het pensioenfonds hanteert een 'liabilities driven' beleggingsbeleid, waarbij een groot deel van de nominale verplichtingen wordt afgedekt met beleggingen in vastrentende waarden en renteswaps. Het bestuur is van mening dat de vermogensbeheerkosten gezien het passief beheer van de beleggingsportefeuille en er geen sprake is van een performance fee acceptabel zijn.

Tabel 4: Kosten vermogensbeheer

Bedragen x € 1.000	2020	2019	2018	2017	2016
Kosten vermogensbeheerkosten excl. transactiekosten (J402)	3.235	2.851	2.491	4.380	4.334
Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer ⁷	1.154	962	549	428	234
Totale kosten vermogensbeheer excl. transactiekosten	4.389	3.813	3.040	4.808	4.568
Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,19%	0,18%	0,16%	0,26%	0,27%
Totale transactiekosten	550	913	348	1.488	2.132
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,02%	0,04%	0,02%	0,08%	0,12%

De totale kosten vermogensbeheer zijn met € 213 duizend toegenomen ten opzichte van 2019. Deze stijging wordt voornamelijk verklaard door een stijging van de directe vermogensbeheerkosten (€ 422 duizend), een stijging van de toegerekende algemene administratieve uitvoeringskosten aan kosten vermogensbeheer (€ 192 duizend) en een daling van de transactiekosten (€ 363 duizend).

De stijging van de beheerkosten wordt voornamelijk verklaard door de transitie van het aandelenmandaat van BlackRock naar Robeco. Deze transitie heeft in 2019 plaatsgevonden. Het mandaat is uitgebreid met onder andere een MVB-beleid waardoor de kosten zijn toegenomen. Daarnaast zitten in de gerealiseerde kosten 2020 ook kosten met betrekking tot 2019 die voorgaand jaar niet waren voorzien. Door de transitie zijn de transactiekosten met betrekking tot de aandelen in 2020 ten opzichte van 2019 fors gedaald. De transactiekosten van de vastrentende waarden en de derivaten zijn gestegen. Deze stijging wordt verklaard doordat de uitgelopen obligatiespreads zijn benut. Als gevolg hiervan is een deel van de obligatieportefeuille verlengd (van obligaties met een korte looptijd naar obligaties met een lange looptijd) hetgeen resulteert in hogere transactiekosten met betrekking tot de vastrentende waarden. Om de rentehedge constant te houden is de swapportefeuille ook aangepast met als gevolg hogere transactiekosten met betrekking tot de derivaten.

De stijging van de toegerekende algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer wordt voornamelijk verklaard door de totale administratieve uitvoeringskosten in 2020 ten opzichte van 2019 zijn toegenomen.

Omdat de portefeuille passief beheerd wordt, is er geen sprake van een performance fee (prestatie gerelateerde vergoedingen).

⁷ Zie paragraaf 10.2 administratieve uitvoeringskosten voor een nadere toelichting.

Tabel 5: Kosten vermogensbeheer naar kostensoort (direct/indirect/transactiekosten)

Bedragen x € 1.000	2020		2019		2018		2017		2016	
Directe kosten vermogensbeheer:										
Schattingen	86									
Beheerfee ⁸	2.811		2.475		2.233		2.739		2.510	
		2.897		2.475		2.233		2.739		2.510
Indirecte kosten vermogensbeheer:										
Management fee	160		213		137		1.246		1.454	
Administratie fee	178		163		121		395		371	
		338		376		258		1.641		1.825
Totaal kosten vermogensbeheer		3.235		2.851		2.491		4.380		4.334
Toegerekende algemene administratieve uitvoeringskosten aan kosten vermogensbeheer		1.154		962		549		428		234
Totaal kosten vermogensbeheer na toerekening algemene administratieve uitvoeringskosten		4.389		3.813		3.040		4.808		4.568
Transactiekosten vermogensbeheer		550		913		348		1.488		2.132
Totaal kosten vermogensbeheer		4.939		4.726		3.419		6.745		7.020

Tabel 6: Kosten vermogensbeheer naar asset categorie

Beheerkosten	2020	2019
Aandelen	709	265
Vastrentende waarden	197	-
Vastgoed	253	354
Derivaten	-	-
Overige beleggingen	-	-
Overige kosten vermogensbeheer die niet aan een assetcategorie kunnen worden toegewezen	2.075	2.233
TOTAAL	3.235	2.851

Transactiekosten	2020	2019
Aandelen	-76	732
Vastrentende waarden	265	42
Vastgoed	54	7
Derivaten	307	100
Overige beleggingen	-	32
TOTAAL	550	913

Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer	1.154	962
---	--------------	------------

Totale vermogensbeheerkosten	4.939	4.726
-------------------------------------	--------------	--------------

⁸ Zoals opgenomen in de jaarrekening, toelichting op de staat van baten en lasten.

11 Communicatie

Het bestuur hecht aan een aansprekende en persoonlijke communicatie met de deelnemers en andere stakeholders. Naast dat de communicatie uiteraard aan de wettelijke eisen dient te voldoen, moet communicatie in de visie van het bestuur toegankelijk, transparant, efficiënt en persoonlijk zijn. Daarmee wordt beoogd dat een deelnemer zelfstandig, tijdig en weloverwogen pensioenbeslissingen kan nemen, zodat te hoge verwachtingen in de toekomst worden voorkomen. De communicatie moet aansluiten bij de persoonlijke omstandigheden en informatiebehoefte van de deelnemer.

Het bestuur heeft een communicatiebeleidsplan opgesteld voor de periode 2020-2022. Hierin zijn de doelstellingen en het communicatiebeleid vastgelegd. Hieruit wordt jaarlijks een communicatiejaarplan afgeleid, met daarin de voor het komende jaar geplande activiteiten. Om te toetsen of de inspanningen tot de beoogde resultaten hebben geleid, worden periodiek (minimaal één maal per drie jaar) de effecten van de communicatie gemeten. In het najaar van 2020 heeft de laatste meting plaatsgevonden (de '2-meting').

In 2020 is er veel gecommuniceerd met de deelnemers. Daarbij zijn uiteraard de wettelijk communicatie-uitingen gedaan. Daarnaast tracht het bestuur de communicatie zo goed mogelijk af te stemmen op de persoonlijke situatie van de deelnemer. De wijzigingen als gevolg van de vereenvoudiging van de pensioenregeling zijn in persoonlijke brieven aan de betreffende deelnemers gecommuniceerd.

Website

In 2020 zijn zestien nieuwsberichten op de website gepubliceerd. Daarnaast is een vervolg gegeven aan de blogs die bestuursleden bij toerbeurt verzorgen. Daarvan verschenen er in 2020 vier.

Deelnemerspanel

Ook in 2020 is het deelnemerspanel actief geweest. Er is begin 2020 gekozen voor een nieuwe opzet. Het deelnemerspanel houdt zich vooral bezig met campagnes. Het panel denkt mee over de inhoud (boodschap) en vormgeving en in een later stadium lezen ze mee met de teksten.

In 2020 zijn nieuwe leden geworven via de pensioenkrant. Inmiddels bestaat het deelnemerspanel uit negen leden. Het deelnemerspanel is divers samengesteld: zowel actieve deelnemers, als gewezen deelnemers als pensioengerechtigden maken deel uit van het deelnemerspanel.

Gepensioneerden dag

Jaarlijks organiseert de werkgever een gepensioneerdendag. Het pensioenfonds verleent hieraan zijn medewerking. Als gevolg van het covid-19 virus heeft de werkgever in 2020 geen gepensioneerdendag georganiseerd.

Individuele gesprekken

Begin november (tijdens de Pensioen3daagse) zijn, door de coronamaatregelen, de één-op-één gesprekken telefonisch georganiseerd.

Deelnemers met vragen kunnen zich te allen tijde wenden tot de pensioendesk. Hier wordt veel gebruik van gemaakt. Gebleken is echter dat veel deelnemers het ook op prijs stellen om in een persoonlijk gesprek hun vragen samen met een medewerker van de pensioendesk te doorlopen. In het gesprek wordt vaak het pensioendashboard doorlopen. Op deze manier krijgen de deelnemers een goed beeld van de financiële consequenties van bepaalde keuzes.

Digitale nieuwsbrieven

In 2020 zijn twee edities van de reguliere digitale nieuwsbrief verzonden.

Januari

In januari is een themanieuwsbrief over maatschappelijk verantwoord beleggen uitgebracht. Er was de mogelijkheid om een quiz in te vullen. Deelnemers maakten kans op een Nationale Groene Kadobon.

September

In de nieuwsbrief van september is aandacht besteed aan de financiële situatie, de toeslagverlening per 1 juli, de blog van bestuursvoorzitter Roeland van Vledder, het communicatieonderzoek en het pensioenakkoord.

Pensioenkranten

In maart, juni en december 2020 zijn pensioenkranten verschenen. In de krant van maart was uitgebreid aandacht voor de nieuwe pensioenregeling vanaf 1 januari 2020. Ook is er geschreven over het communicatiebeleid en de aanpassingen in de besturing van het pensioenfonds. Daarnaast heeft de manager van het bestuursbureau het bestuursbureau geïntroduceerd.

De krant van juni stond in het teken van het jaarverslag 2019 en van het nieuwe bestuur. Alle bestuursleden hebben zichzelf hierin voorgesteld. Daarnaast was er een update over de gevolgen van de coronamaatregelen voor het pensioenfonds en uitleg hoe waardeoverdracht werkt.

In december blikten we terug op alle veranderingen, maar keken we ook naar de nieuwe cijfers over de levensverwachting. Het pensioenakkoord kwam aan bod en er werd uitleg gegeven over met pensioen gaan op de AOW-leeftijd. Ook werden de resultaten van het communicatieonderzoek gedeeld.

Onderzoek naar communicatie

In de zomer van 2020 is onderzoek gedaan naar de communicatie (de '2-meting') van het pensioenfonds. Zowel actieve deelnemers, pensioengerechtigden als gewezen deelnemers zijn uitgenodigd het onderzoek in te vullen.

In het algemeen zijn deelnemers positief gestemd over het pensioenfonds; het algemeen rapportcijfer is hoog. Wel zijn pensioengerechtigden over het algemeen positiever gestemd dan actieve deelnemers. Op het gebied van tevredenheid over het pensioenfonds scoort het pensioenfonds op nagenoeg elk aspect hoger dan de benchmark.

	Actieve deelnemer	Pensioengerechtigde	Gewezen deelnemer
Algemeen rapportcijfer	7,8	8,5	7,8
Vertrouwen	7,4	8,2*	7,6
Totale communicatie	7,2	8,1	7,5

*100% van de pensioengerechtigden geeft het pensioenfonds hiervoor een 6 of hoger

Campagnes

Afgelopen jaar zijn er drie campagnes uitgerold. Bij een campagne wordt een bepaald onderwerp verder uitgediept.

In september was er de campagne UPO. Deze campagne bestond uit een digitale nieuwsbrief en een aantal webpagina's met extra uitleg over het UPO.

Begin november zijn alle actieve deelnemers in de leeftijd 55 tot 60 jaar aangeschreven met een kaart of digitale nieuwsbrief. Ze ontvingen meer informatie over de keuzemogelijkheden bij pensioneren. Ze werden doorverwezen naar het pensioendashboard op de website om te bekijken wat de verschillende mogelijkheden betekenen voor hun eigen pensioen.

Eind november was er de campagne waardeoverdracht. Alle gewezen deelnemers die tussen oktober 2019 en november 2020 uit dienst zijn gegaan hebben een digitale nieuwsbrief ontvangen met daarin meer informatie over waardeoverdracht. Waarom zou je daar wel of niet voor kiezen? De campagne moest vooral duidelijk maken dat ze zelf een keuze kunnen maken om hun pensioen over te dragen of te laten staan.

Webinar

Begin november heeft het pensioenfonds via een webinar presentaties gegeven over de toekomst van het pensioenfonds en het pensioenakkoord. Het webinar is gehouden in plaats van de (fysieke) deelnemersbijeenkomst die anders vaak in deze periode wordt georganiseerd. Door de coronamaatregelen kon deze bijeenkomst in 2020 niet doorgaan, zodoende is gekozen voor een digitale oplossing.

De feedback van de deelnemers was goed. De mogelijkheid van een webinar wordt meegenomen voor de communicatie met de deelnemers in 2021.

Informatie aan deelnemers

Het pensioenfonds verstuurt verder ieder jaar in elk geval de volgende informatie:

- Pensioengerechtigden krijgen in januari een eerste uitkeringsspecificatie. Omdat er in januari vrijwel altijd zaken wijzigen (belastingtarieven, bijdrage ziektekosten, AOW-bedragen) krijgen zij bij de eerste specificatie een korte toelichting.
- Het uniform pensioenoverzicht (UPO) wordt verzonden naar alle actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Ook wordt het UPO digitaal aangeboden aan alle gewezen deelnemers.

12 Beleggingen

Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is er primair op gericht de nominale pensioenaanspraken te verstrekken en waar mogelijk (dus voor zover de financiële positie van het pensioenfonds het toestaat) de pensioenaanspraken en -rechten waardevast te houden. Het beleggingsbeleid is onderdeel van het totale pensioenbeleid en kan niet los worden gezien van de verplichtingen ('liabilities') en andere elementen van het beleid zoals het premiebeleid en toeslagbeleid.

Het pensioenfonds hanteert een 'liabilities driven' beleggingsbeleid, waarbij een groot deel van de nominale verplichtingen wordt afgedekt met beleggingen in vastrentende waarden en renteswaps. Het pensioenfonds baseert zijn strategische beleggingsbeleid op de uitkomsten van een periodieke ALM-studie (Asset Liability Management).

Het bestuur heeft in 2020 de beleggingsbeginselen opnieuw vastgesteld. Deze zijn volledig herzien en geven antwoord op hoe en uit welke risicobronnen het bestuur denkt zijn beleggingsrendement te halen. De beginselen gelden als uitgangspunt bij iedere investment case. De beleggingsbeginselen zijn te vinden op het openbare gedeelte van de website van het pensioenfonds.

Conform de afspraken met sociale partners is bepaald dat het percentage zakelijke waarden (aandelen en vastgoed) mag liggen tussen 30% en 50%. Ook is er een renteafdeckingsbeleid vastgesteld waarbij in beginsel minimaal 50% van het marktrenterisico wordt afgedekt en maximaal 100%.

Beheerstijl

De beheerstijl van de beleggingsportefeuille gaat volgens het "passief tenzij" principe. Dit betekent dat er in principe een passieve stijl wordt aangehouden waarbij weinig wordt gehandeld met posities die nog lopen, tenzij dit voor een specifieke beleggingscategorie niet goed mogelijk is (onvoldoende gestructureerde markt of geen goede benchmark) of relatief hoge kosten met zich meebrengt. Actief beheer kan meer rendement opleveren dan wat de markt behaalt, maar ook minder. Hoewel de impact van actief beheer op het risicoprofiel van het pensioenfonds beperkt is, vraagt het relatief veel aandacht van het bestuur (qua beleid, monitoring en communicatie) en leidt het tot hogere kosten.

Rente- en valutarisico

De beleggingen zijn gesplitst in een matching portefeuille en een return portefeuille. Met de matching portefeuille (staatsobligaties van Nederland en Duitsland, renteswaps en een geldmarktfonds) wordt het renterisico voor 75% afgedekt.

De valuta-afdekking wordt ingevuld door forward-contracten. Gedurende het jaar 2020 is de valuta-afdekking voor de Amerikaanse dollar, de Japanse yen en het Britse pond op 100% gehouden.

De mate van renteafdekking bepaalt in belangrijke mate het absolute rendement van de beleggingen. Bij een renteafdekking van 75% hebben de beleggingen voor 75% dezelfde rentegevoeligheid als de op dezelfde marktrente berekende pensioenverplichtingen. Iedere verandering in de rentetermijnstructuur heeft dus nog steeds directe gevolgen voor de financiële positie van het pensioenfonds, maar minder dan als het renterisico niet zou worden afgedekt.

Het beheer van de obligaties en renteswaps wordt integraal in één portefeuille gedaan. Dit betekent dat zowel obligaties als renteswaps kunnen worden gebruikt in de renteafdekking, aangezien beide instrumenten in waarde stijgen bij een rentedaling en andersom. Zodoende kunnen ze ingezet worden om het fonds te beschermen tegen een stijging van de waarde van de verplichtingen, veroorzaakt door een rentedaling. De keuze tussen beide instrumenten wordt voor iedere looptijd bepaald, mede op basis van het renteverskil tussen obligaties en de swapcurve. Renderen obligaties relatief goed ten opzichte van renteswaps, dan wordt dat deel van de pensioenverplichtingen bij voorkeur met obligaties afgedekt en vice versa.

Aanpassingen

In 2020 hebben zich uitzonderlijke marktomstandigheden voorgedaan en is er een aantal transacties uitgevoerd in de matching portefeuille die vielen onder de "tenzij" in de "passief tenzij" beheerstijl. Aan het eind van het eerste kwartaal en begin van het tweede, toen de eerste Covid-19 golf in alle hevigheid vorm kreeg, stegen staat-swapsreads significant. Er is toen besloten om een deel van de obligatieportefeuille te verlengen door aankoop van langlopende obligaties aangezien de rente op deze obligaties als aantrekkelijk werd ervaren ten opzichte van de swaprente. Om de afdekking van het renterisico constant te houden werd simultaan renterisico bij de renteswaps afgewikkeld. In de loop van

het jaar zijn de staat-swapsreads weer ingekomen. Er wordt continu gemonitord of de posities nog opwegen tegen het hogere spreadrisico.

In de valuta-afdekking wordt doorgaans iedere maand een derde van de forwards doorgerold in nieuwe driemaands contracten. In verband met potentieel verminderde liquiditeit per jaareinde is daar voor de maand december van afgeweken, om dit mogelijk minder gunstige moment te mijden.

12.1 Strategische norm portefeuille

In 2020 is de strategische beleggingsmix niet gewijzigd ten opzichte van die van 2019. Dit betekent dat 26,2% was belegd in aandelen, 11,2% in beursgenoteerd vastgoed en 62,6% in de matchingportefeuille met staatsobligaties en swaps (inclusief 2% cash). Het renterisico werd voor 75% afgedekt. Besloten is om deze strategische portefeuille ook voor 2021 te handhaven.

Binnen de zakelijke waarden portefeuille en de matchingportefeuille wordt in 2021 wel een aantal wijzigingen doorgevoerd. Zo stoppen we met investeren in beursgenoteerd vastgoed. Aan beleggen in deze categorie kleeft meer risico dan aan beleggen in aandelen. Bovendien neemt het risico in de totale portefeuille toe door in beursgenoteerd vastgoed te beleggen. Het geld dat we in vastgoed belegden, hebben we in 2021 aan onze aandelenportefeuille toegevoegd. Met aandelen kunnen we ook doelen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen beter behalen.

Ook de matchingportefeuille verandert. Het bestuur heeft begin 2021 besloten een deel van deze beleggingen te beleggen in inflatiegerelateerde obligaties, zodat het pensioenfond beter beschermd wordt tegen een stijgende inflatie. Bovendien sorteert het bestuur hiermee al in enige mate voor op het nieuwe pensioenstelsel waarin de waardevast ambitie belangrijker wordt en de nominale zekerheidsambitie minder zwaar gaat wegen in de beleggingen. Verder is besloten Nederlandse hypotheeklen toe te voegen aan de matchingportefeuille, waarmee illiquideitspremie geïncasseerd kan worden.

Tabel 7 geeft een overzicht van de beide 'strategische norm portefeuille' (SNP).

Tabel 7 SNP 2020 en 2021

Allocatie		SNP 2020	SNP 2021
Matching portefeuille	Obligaties / LDI	62,6%	42,6%
	Inflation linked bonds	0%	10,0%
	Hypotheeklen	0%	10,0%
Return portefeuille	Aandelen	26,2%	37,4%
	Beursgenoteerd vastgoed	11,2%	0,0%
Resultaten		SNP 2020	SNP 2021
Meetkundig rendement (ML termijn)		3,8%	4,0%
Standaard deviatie		7,79%	8,07%
VEV		113,6%	114,2%

ALM-studie

Het bestuur voert minimaal één maal per drie jaar een ALM-studie uit. In 2020 is er daarom weer een ALM-studie gedaan. Deze dient mede ter voorbereiding van de nieuwe strategische norm portefeuille voor 2021. Hierin zijn ook de wijzigingen in de pensioenregeling voor 2021 meegenomen. In de ALM-studie zijn verschillende beleggingsmixen doorgerekend aan de hand van diverse economische scenario's (zowel positieve scenario's als negatieve scenario's, waarbij ook verschillende scenario's met betrekking tot het Covid-19 virus zijn betrokken).

Het bestaande beleggingsbeleid pakte in bijna alle scenario's goed uit. Alleen in het stagflatie scenario deed het bestaande beleid het minder goed. Daarom is gekeken of er mogelijkheden zijn het inflatierisico af te dekken (met inflatiegerelateerde obligaties of swaps). Dit heeft geleid tot het besluit om de matchingportefeuille aan te passen, zie hierboven. Om meer diversificatie aan te brengen in de returnportefeuille en de aangescherpte doelen van het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen beter te kunnen behalen, zijn er ook in deze portefeuille wijzigingen doorgevoerd, zie hierboven.

De wijzigingen zijn niet in één keer door te voeren in de beleggingsportefeuille. Daarom is er een plan van aanpak opgesteld om de nieuwe beleggingsmix stapsgewijs te implementeren, welke in het 2e kwartaal 2021 volledig is afgerond.

12.2 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het bestuur is van mening dat maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk is voor het bewerkstelligen van een gezonde, goede en verantwoorde oude dag voor deelnemers. Daarbij staan maatschappelijke consequenties van beleid centraal, los van een mogelijk financieel voordeel uit maatschappelijk verantwoord beleggen.

Het pensioenfonds neemt dit beginsel daarom mee in zijn beleid en monitoring. Ook toetst het pensioenfonds dit beginsel periodiek door zijn beleggingsresultaat te vergelijken met een reguliere benchmark.

In 2019 is het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen grondig herzien en aangescherpt. In 2020 zijn hier nog enkele aanvullingen op gedaan, waarbij de doelstellingen ambitieuzer zijn neergezet. Dit heeft geleid tot de formulering van de volgende vier doelstellingen:

1. het verbeteren van de score op de sustainable development goals met ten minste 10% op portefeuilleniveau;
2. het reduceren van de CO₂ uitstoot met ten minste 15% op totaal portefeuilleniveau;
3. het uitsluiten van ongewenste beleggingen op het gebied van controversiële wapens en tabak, plus bedrijven die niet voldoen aan de principes van de Verenigde Naties;
4. het uitoefenen van actief aandeel- en obligatiehouderschap.

Ad 1: De sustainable development goals zijn in 2015 vastgesteld door de Verenigde Naties en staan centraal in de ontwikkelingsagenda tot 2030. Er zijn 17 hoofddoelstellingen met onderliggende doelen. Het pensioenfonds focust daarbij op de volgende vijf doelstellingen: betaalbare en duurzame energie, eerlijk werk en economische groei, klimaatactie, leven in het water en leven op het land.

Hiermee komt tot uitdrukking dat het klimaat erg belangrijk wordt geacht. Uit het onderzoek onder deelnemers uit 2018 kwam dit naar voren. Ook de werkgever vindt dit een belangrijk onderwerp. Uit het deelnemersonderzoek kwam ook naar voren dat de deelnemers arbeidsomstandigheden belangrijk vinden. Vandaar dat ook deze doelstelling gekozen is. Overigens betekent de keuze voor deze vijf doelstellingen niet dat de andere doelstellingen niet belangrijk geacht worden. Waar mogelijk zal ook zo veel mogelijk aan de overige doelstellingen voldaan worden. Focus op de vijf gekozen doelstellingen leidt in veel gevallen ook tot een positief effect op de overige doelstellingen.

Ad 2: Een reductie van de CO₂ uitstoot met ten minste 15% is een passende eerste stap, gezien de strategische allocatie van het pensioenfonds en sluit goed aan bij de gekozen sustainable development goals. Echter, om de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs te behalen is een grotere reductie nodig. In 2021 wordt onderzocht hoe dit bewerkstelligd kan worden.

Ad 3: Uitgesloten worden bedrijven die zich bezighouden met de productie, de ontwikkeling, het onderhoud of de verkoop van essentiële onderdelen van controversiële wapens. Daaronder worden verstaan clusterbommen, landmijnen, biologische wapens, chemische wapens, wapens op basis van verarmd uranium en nucleaire wapens in strijd met het non-proliferatieverdrag. Tevens worden bedrijven die één of meerdere principes van de Verenigde Naties op het gebied van arbeid, milieu, mensenrechten en corruptie (de UN Global Compact principles) schenden, uitgesloten. Tabak is op expliciet verzoek van de deelnemers uitgesloten.

Ad 4: Namens het pensioenfonds zal actief invulling worden gegeven aan de rol als aandeelhouder of obligatiehouder. Zo wordt er gestemd op aandeelhoudersvergaderingen en wordt ingezet op positieve verandering van bedrijven door het gesprek aan te gaan over duurzaamheidsthema's. Dit zogenaamde engagementbeleid heeft tot doel om duurzame waarde te creëren bij deze bedrijven, waar we op de lange termijn als aandeel- of obligatiehouder voor worden beloond. Om de belangen van de deelnemers te behartigen en daarmee invulling te geven aan een sterke governance, kan het pensioenfonds deelnemen aan class actions: door gedupeerde beleggers gezamenlijk gevoerde procedures of claims tegen beursgenoteerde bedrijven.

In 2020 is het beleid doorgevoerd in de aandelenportefeuille. In 2021 wordt onderzocht hoe de aangescherpte doelstellingen zijn te realiseren binnen de aandelenportefeuille en hoe ze ook in de rest van de beleggingsportefeuille geïmplementeerd kunnen worden.

12.3 Rendementen

Op de totale beleggingen is gedurende 2020 een rendement behaald van 11,7%. De aandelenportefeuille leverde een rendement op van 2,6%. De vastgoedportefeuille (beursgenoteerd vastgoed) leverde een negatief rendement op van -1,3%. Door de positieve bijdragen van de afdekking van het valutarisico van 2,0%, kwam het totale rendement van de returnportefeuille uit op 3,0%. De vastrentende waarden leverden een rendement op van 0,7%. Samen met de positieve bijdrage van 7,8% van de renteafdekking kwam het totale rendement van de matchingportefeuille uit op 8,5%.

In tabel 8 is per beleggingscategorie de waarde en het rendement over 2020 weergegeven.

Tabel 8: Beleggingsresultaten 2020*

Beleggingscategorie	Waarde per ultimo 2020 (bedragen x € 1 miljoen)	Contributie aan totaal rendement
TOTAAL	2.482,7	11,7%
LDI/Matching portefeuille	1.455,4	8,5%
Renteafdekking overlay	348,0	7,8%
Vastrentende waarden	1.107,5	0,7%
Return portefeuille	1.027,2	3,2%
Aandelen	709,3	2,6%
Overig		
Vastgoed	300,0	-1,3%
Valuta-afdekking overlay	18,4	2,0%
Cash	-0,4	0,0%

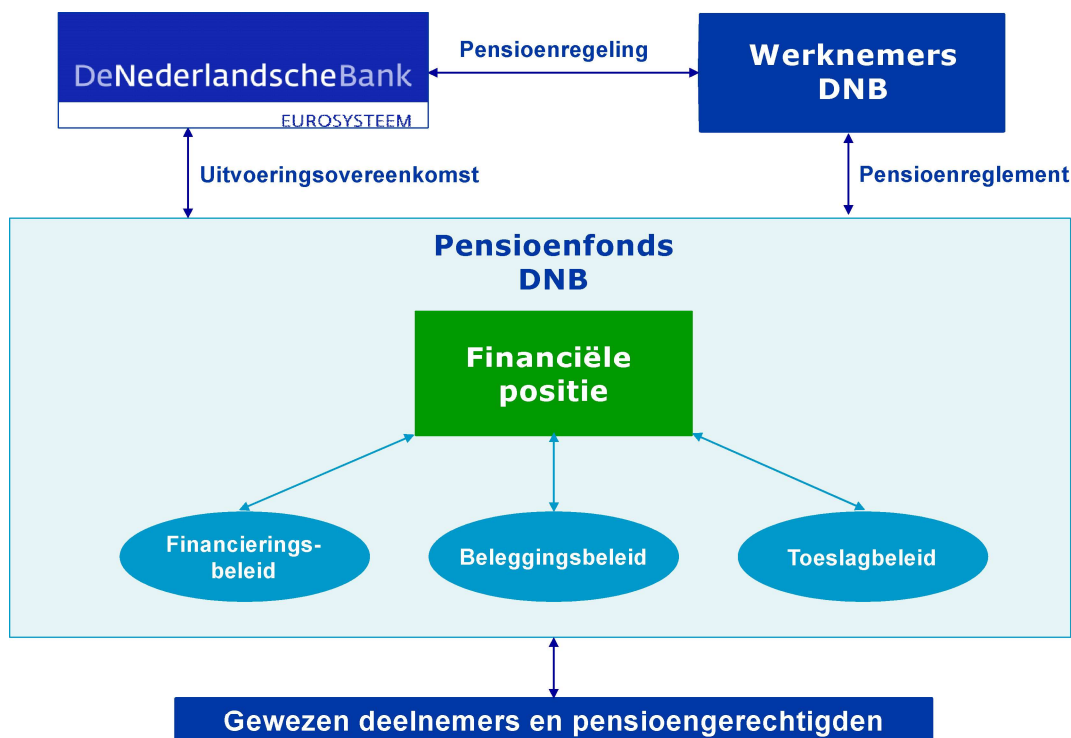
* Rendementen zijn voor aftrek van de beheerfees.

13 Risicomanagement

Integraal risicomanagement (IRM) is het proces waarmee door het pensioenfonds vorm wordt gegeven aan de risicobeheersing en geldt als basis voor het besluitvormingsproces van het bestuur. Het IRM is erop gericht om de doelstellingen van het pensioenfonds te borgen, waarbij de risico's op een juiste wijze worden onderkend en beheerst. Voor het geheel van de risico's waar een pensioenfonds mee te maken krijgt (financieel en niet-financieel), wordt continu een cyclus doorlopen. Het IRM-raamwerk is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen zoals COSO ERM, de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie en het vroegere risicoraamwerk van DNB: FIRM.

Om de financiële positie van het pensioenfonds te beheersen en de doelstelling van het pensioenfonds te realiseren, heeft het bestuur beleid ontwikkeld op het gebied van financiering, beleggingen en toeslagen. Bij het maken van beleidskeuzes worden de belangen van alle belanghebbenden afgewogen. Het beleid moet worden uitgevoerd binnen de kaders van de pensioenregeling, zoals die overeengekomen is door de sociale partners (werkgever en vakbonden) en vastgelegd is in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever. De verschillende partijen worden visueel toegelicht aan de hand van figuur 4.

Figuur 4: Opzet pensioenfonds

Het pensioenfonds heeft, in overleg met sociale partners, eigen kaders ontwikkeld. Ten behoeve van de gemaakte afspraken (de geformuleerde grenzen) zijn er vier toetsen ontwikkeld: de generatietoets, pensioenresultaat- en indexatietoets, kortingstoets en premietoets. Elk kwartaal worden de uitkomsten van de vier toetsen beoordeeld of deze binnen de gestelde grenzen blijven. In paragraaf 6.4 worden deze vier toetsen toegelicht.

Als de geformuleerde grenzen overschreden worden, treedt het bestuur in overleg met sociale partners omdat de pensioenregeling dan, volgens het bestuur, niet meer uitvoerbaar is op basis van de gemaakte afspraken. Sociale partners hebben de mogelijkheid de pensioenregeling aan te passen. Als dit niet gebeurt, moet het pensioenfonds maatregelen nemen. Deze maatregelen kunnen zijn dat er geen toeslagen verleend worden en/of dat de pensioenrechten en -aanspraken gekort (verminderd) worden. Ook kan het bestuur de pensioenregeling teruggeven aan sociale partners, omdat deze niet uitvoerbaar is.

De toezichthouder meet de solvabiliteit van een pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als het ongewogen gemiddelde van de actuele maanddekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. Hierdoor is de beleidsdekkingsgraad minder gevoelig voor schokken dan de actuele maanddekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor onder andere het kunnen toekennen van toeslagen en het kunnen laten plaatsvinden van waardeoverdrachten.

Het premie- en toeslagenbeleid, het beleggingsbeleid, het beleid inzake beloningen en kosten en het communicatiebeleid worden in de volgende paragrafen behandeld. In paragraaf 13.3 wordt een beschrijving van het risicomanagement van het pensioenfonds gegeven.

13.1 Risicobeheersing

De risicobeheersing van het pensioenfonds is gericht op het op een beheerste, integere en effectieve wijze behalen van de doelstellingen van het pensioenfonds. Hiertoe heeft het pensioenfonds een integraal risicomanagement (IRM) raamwerk ingericht dat is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen (zoals COSO ERM, FIRM en de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie). Met behulp van het IRM-raamwerk worden risico's waaraan het pensioenfonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd.

13.2 Uitgangspositie

Om de ambitie van het pensioenfonds gegeven de missie, visie en strategische doelstellingen te kunnen waarmaken, is het noodzakelijk om risico's te lopen. Met behulp van een risicomanagement systeem is het de bedoeling om verantwoord met de risico's om te gaan binnen de door het pensioenfonds gestelde randvoorwaarden. De risicostrategie komt tot uitdrukking in de risicobereidheid van het pensioenfonds. De risicobereidheid geeft aan welke typen risico's het pensioenfonds bereid is te nemen bij het nastreven van de strategie en doelstellingen, en in welke mate. De financiële positie van het pensioenfonds bepaalt vervolgens in welke mate aan de (financiële) doelstellingen van het eigen pensioenfonds kan worden voldaan.

Vanwege de verslechterde financiële positie over de afgelopen jaren als gevolg van financiële crises geldt dat het pensioenfonds met de financiële maatstaven niet volledig aan de gestelde ambitie kan voldoen. Wel voldoet het pensioenfonds aan 1) de gestelde solvabiliteitseisen, 2) de haalbaarheidstoets, 3) de vier toetsen van het eigen beleid, maar kan 4) geen volledige toeslag verlenen.

Solvabiliteitseisen en haalbaarheidstoets

Het pensioenfonds heeft de risicohouding op korte termijn uitgedrukt in solvabiliteitstermen, waarbij de solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten op basis van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Hierbij is het vereist eigen vermogen en de bijhorende vereiste dekkingsgraad van belang. De beleidsdekkingsgraad heeft het hele jaar 2020 boven het vereist eigen vermogen gelegen. Hierdoor was er in 2020 geen herstelplan van toepassing.

In 2015 heeft het pensioenfonds de risicohouding vastgesteld. Daarbij is de risicohouding afgestemd op de in uitvoering genomen pensioenregeling per 1 januari 2015, rekening houdend met de totale deelnemerspopulatie. Het pensioenfonds heeft het beleidskader getoetst op de risicohouding voor de lange termijn conform de wettelijke verplichtingen. Bij de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd in 2020 vanwege de nieuwe pensioenregeling vanaf 2021 zijn de grenzen voor de lange termijn risicohouding bevestigd:

- Vanuit de financiële positie waarbij aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan, stelt het pensioenfonds een ondergrens van het verwachte pensioenresultaat vast (mediaan) op 76%.
- Vanuit de actuele financiële positie stelt het pensioenfonds een ondergrens van het verwachte pensioenresultaat vast (mediaan) op 76%.
- Vanuit de actuele financiële positie stelt het pensioenfonds een maximale afwijking ten opzichte van de mediaan van het verwachte pensioenresultaat vast (slecht weer situatie, 5^e percentiel) van 35%.
- Het pensioenfonds zal periodiek de risicohouding opnieuw onderzoeken.

Pensioenfondsen moeten vervolgens jaarlijks een haalbaarheidstoets uitvoeren. Hiermee moet worden aangetoond of het verwachte pensioenresultaat op pensioenfondsniveau aansluit bij de (door het

pensioenfonds zelf gekozen) ondergrens en in een slecht weer scenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat.

De aanvangshaalbaarheidstoets die in 2020 is uitgevoerd naar aanleiding van de nieuwe pensioenregeling laat zien dat de verkregen uitkomsten ruim boven de gestelde ondergrens van het pensioenresultaat en onder de maximale afwijking in een slecht weer scenario liggen. Hiermee blijft het pensioenfonds voldoen aan de gestelde eisen voortkomend uit de aanvaarde opdrachtformulering en is op wettelijke basis de uitvoering van de huidige pensioenregeling te continueren.

De beleidskaders gebaseerd op de vier eigen toetsen zijn altijd prudenter en zodoende strenger dan de uitkomsten van de haalbaarheidstoets, zodat het pensioenfonds, zolang het binnen de eigen kaders blijft, ook voldoet aan de haalbaarheidstoets.

Eigen beleidstoetsen

Naast deze wettelijke verplichting hebben de sociale partners en het pensioenfonds een eigen beleidskader vormgegeven met behulp van een viertal toetsen. Zie ook paragraaf 6.4. Het eigen beleidskader is strenger dan de uitgangspunten van de haalbaarheidstoets. Als het pensioenfonds aan het eigen beleidskader voldoet, voldoet het daarmee ook aan de haalbaarheidstoets. Indien het pensioenfonds door bijzondere (markt)omstandigheden buiten de kaders komt, zal het bestuur nader overleg voeren met sociale partners (werkgever en vakbonden). Op basis van de uitkomst van de premietoets is in 2020 overlegd met sociale partners. Dit heeft geleid tot een nieuwe pensioenregeling, waarin het verwachte opbouwpercentage in de toekomst lager is.

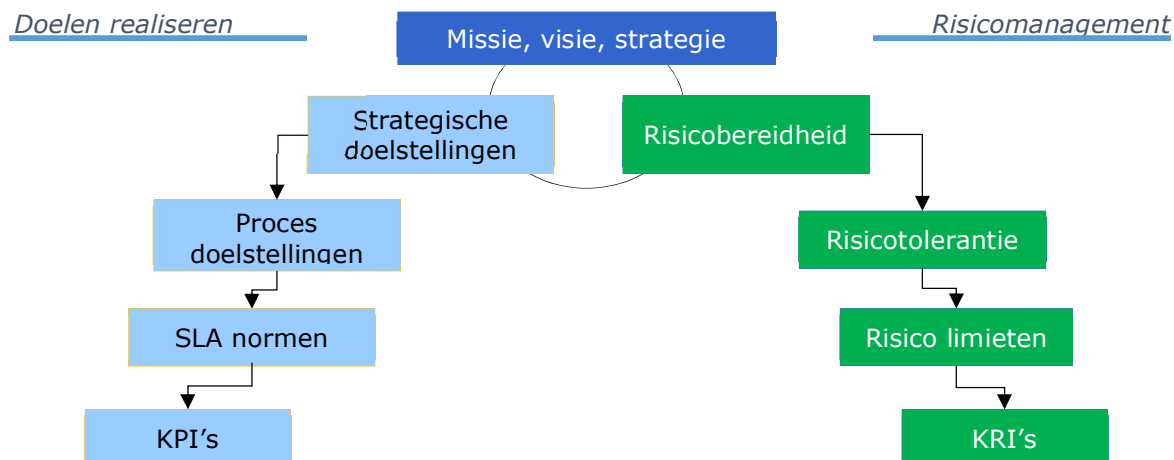
Toeslagverlening

In 2020 was door de financiële positie van het pensioenfonds het bestuur niet in staat om de volledige toeslag te verlenen. Er kon wel een gedeeltelijke toeslag verleend worden. Hierbij geldt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is; er is geen recht op een toeslag en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre een toeslag zal worden verleend. Hoewel het pensioenfonds blijft streven om het pensioen waardevast te houden, is de gerealiseerde toeslag afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds.

13.3 Risicomanagement systeem

Aan de basis van het IRM-raamwerk ligt de risicostrategie van het pensioenfonds. Hierbij zijn vanuit de missie en visie twee kanten te belichten: de kant van het behalen van de doelstellingen ('prestatie management') en de kant van het beheersen van risico's ('risicomanagement'). Door vanuit risicomanagement op verschillende niveaus de koppeling te maken met het behalen van de doelstellingen, zorgt het pensioenfonds ervoor dat risicomanagement wordt gezien in lijn met de strategie en doelstellingen en daarmee de missie en visie van het pensioenfonds. In onderstaande figuur 5 zijn de verschillende niveaus en de koppeling tussen prestatie management en risicomanagement schematisch weergegeven:

Figuur 5: Prestatie- en risicomanagement

Om de strategie en doelstellingen te realiseren heeft het pensioenfonds in totaal 9 succesfactoren benoemd. Door deze te vertalen naar meetbare prestatie indicatoren (KPI's) kan het pensioenfonds periodiek de voortgang met betrekking tot de strategie en doelstellingen meten en waar nodig bijsturen.

Het IRM-proces omvat de stappen die continu worden doorlopen in de uitvoering van het IRM:

Figuur 6: IRM proces

13.4 Governance

Risicomanagement maakt een integraal onderdeel uit van de besluitvorming van het bestuur. Het bestuur is verantwoordelijk voor de integrale aanpak en behandeling. Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering binnen het vastgestelde beleid en mandaat en legt over het risicomanagement van het pensioenfonds verantwoording af aan de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. De uitvoering is ondergebracht bij de geselecteerde uitvoerders die een intensief contact onderhouden met het bestuur en het bestuursbureau.

Het bestuur beheerst de risico's aan de hand van het 'three lines of defence' model, waarbij:

- De eerste lijn de risico-eigenaar betreft. De risico-eigenaar is verantwoordelijk voor zijn eigen processen en het beheersen van de bijbehorende risico's.
- De tweede lijn is risicomanagement. Deze lijn monitort naast de eerste lijn de uitvoering van risicoanalyses, draagt richtlijnen en standaarden aan en levert onafhankelijke challenge en advies.
- De derde lijn is de interne audit. De derde lijn toetst de inrichting en werking van de eerste en tweede lijn en velt daarover een objectief, onafhankelijk oordeel met mogelijkheden tot verbetering.

Het bestuur heeft de functies van sleutelhouder actuarieel, risicomanagement en interne audit toegewezen aan bestuursleden. In 2020 is een vrijwel volledig nieuw bestuur benoemd, waarbij de commissies zijn afgeschaft. De sleutelfunctiehouders worden ondersteund door vaste vervullers.

13.5 Risicotaxonomie

Voor een adequate uitvoering van het IRM is eenduidigheid van definities essentieel. Hiertoe heeft het pensioenfonds de risico's gedefinieerd en geclassificeerd, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar vier risicoclusters: strategische, financiële, operationele en compliance risico's.

Figuur 6: Risicotaxonomie

Strategische risico's	Financiële risico's	Operationele risico's	Compliance risico's
Strategie	Matching- en rente	Balans- en vermogensbeheer	Juridisch
- Besluitvorming	- Rente	- ALM en SAA	- Wet- en regelgeving
- Middelen	- Valuta	- Uitvoering overlay	- Naleving
- Implementatie	- Inflatie	- Selectie en monitoring operationeel VB	- Fondsdokumentatie
- Maatschappij	- Premiemarge	- Uitvoering operationeel VB	- Aansprakelijkheid
- Politiek		- Rapportage	- Afdwingbaarheid contracten
- Verandervermogen			- Privacy
Uitbesteding	Markt	MVB	Integriteit
- Afhankelijkheid	- Aandelen	- Klimaat	- Witwassen en terrorismefinanciering
- Alignement	- Spread	- Mensen en arbeidsrechten	- Sanctiewetgeving
	- Vastgoed	- Energietransitie	- Corruptie en fraude
	- Concentratie en correlatie	- Gebruik van hulpbronnen	- Onoorbaar handelen
Communicatie	Krediet	Pensioenadministratie	- Voorwetenschap
- Effectiviteit communicatie	- Tegenpartij	- Uitvoering deelnemersadministratie	- Fiscaal
- Foutieve communicatie		- Gegevens	
		- Beheer aanspraken	
		- Berekeningen	
		- Toekenningen	
		- Uitkeringen	
Governance	Liquiditeit	IT	
- Inrichting	- Financieringsliquiditeit	- Beschikbaarheid	
- Informatie	- Marktliquiditeit	- Toegang (incl. cyberrisico)	
- Risicomanagement		- Betrouwbaarheid	
		- Aanpasbaarheid	
	Verzekeringstechnisch	HR	
	- Langleven	- Beschikbaarheid	
	- Kortleven	- Deskundigheid	
	- Arbeidsongeschiktheid		

Met ingang van maart 2020 kent het pensioenfonds geen bestuurlijke commissies. Onder de eerste lijn wordt in algemene zin verstaan het bestuur, die vervolgens de dagelijkse monitoring heeft belegd bij de portefeuillehouders binnen het bestuur. De portefeuillehouders bereiden samen met het bestuursbureau en externe adviseurs (indien van toepassing) onderwerpen ter behandeling voor. Voorts werkt het bestuur met een agendacommissie en kunnen project- of werkgroepen worden ingesteld.

Alle portefeuillehouders hebben de volgende taken:

- Het namens het bestuur monitoren van de risico's in de dagelijkse bedrijfsvoering met betrekking tot hun aandachtsgebied.
- Het voorbereiden van het beleid met betrekking tot strategische, uitbestedings- en governance risico's.
- Het periodiek monitoren en escaleren indien nodig van risico's.
- Het periodiek invullen van integrale risicorapportages.
- Het bespreken van de werking van het risico en controlesysteem van uitbestedingspartijen aan de hand van de testresultaten op de werking van de aanwezige beheersmaatregelen (op basis van onder meer verantwoordingrapportages (zoals ISAE 3402) en audit rapportages).

13.6 Integrale risicomanagement rapportage

Ieder kwartaal worden de doelstellingen van het pensioenfonds getoetst en vindt er een beoordeling plaats van de verschillende risicoclusters binnen het risicomanagement raamwerk. Deze integrale risicomanagement rapportage wordt voorzien van een opinie van de tweede lijn (de actuariële en risicomanagement sleutelfunctie).

13.7 Eigenrisicobeoordeling

ERB-beleid

Een onderdeel van IORP-II vormt het hebben van een beleid voor een eigenrisicobeoordeling (hierna ERB). Dit in het kader van het risicomanagement van een pensioenfonds. Met een ERB wordt inzicht verkregen in de samenhang tussen de strategie, de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen, mogelijke consequenties voor de financiële positie van het pensioenfonds en de impact voor pensioenaanspraken en de deelnemers. Het bestuur heeft ERB-beleid vastgesteld, waarin de uitgangspunten, aannames en de uitvoering van de ERB zijn opgenomen. Ook zijn triggers vastgesteld waarbij het bestuur kan besluiten direct een ERB uit te voeren. Zo vormen een daling van de dekkingsgraad met 10%-punt per jaar, een afname van het aantal deelnemers met meer dan 15% per jaar en een significante wijziging in relevante wet- en regelgeving triggers.

In 2020 heeft het bestuur een volledige herijking van het IRM-raamwerk uitgevoerd. Dit traject bestond uit individuele gesprekken met en vragenlijsten gericht aan de bestuursleden. In themavergaderingen zijn de risicobereidheid en de beheersmaatregelen besproken. Daarnaast zijn de bruto- en netto risico's opnieuw gescoord op basis van deze herijkte risicobereidheid en beheersmaatregelen. Dit is in 2021 verder uitgewerkt.

In 2020 is het ERB beleid vastgesteld en is een start gemaakt met de ERB. De start voor de ERB wordt getriggerd door de strategische keuze waar het pensioenfonds voor staat ten aanzien van de zoektocht naar een nieuwe uitvoerder dan wel de overstap naar een APF. Hiertoe zijn meerdere scenario's uitgewerkt. Op basis van deze analyse heeft het bestuur ervoor gekozen om zelfstandig als OPF door te gaan.

In 2021 zal de eerste formele ERB uitgevoerd en afgerond worden waarbij deze trigger uitvoerig meegenomen wordt. Dit zal resulteren in een ERB document dat gedeeld zal worden met de toezichthouder. Daarbij vormt de in 2020 uitgevoerde analyse een belangrijk startpunt.

Het pensioenfonds hanteert de volgende uitgangspunten bij het opstellen van de ERB:

1. De ERB moet toekomstgericht en volledig zijn. De ERB houdt rekening met de belangrijkste (materiële) risico's waaraan het pensioenfonds nu of in de toekomst kan worden blootgesteld. Hiermee verkrijgt het bestuur inzicht in de verandering van de risico's en kunnen indien noodzakelijk maatregelen worden getroffen. Om tot een goed onderbouwd en samenhangend beeld van de materiële risico's te komen maakt het pensioenfonds gebruik van scenarioanalyses.
2. De ERB moet pragmatisch zijn. Het pensioenfonds maakt voor de uitvoering van de ERB zoveel als mogelijk gebruik van bestaande analyses en risicobeoordelingen. Het ERB-proces brengt deze verschillende documenten en analyses bij elkaar.
3. De ERB moet proportioneel zijn. Bij de uitvoering van de ERB wordt rekening gehouden met de omvang en interne organisatie van het pensioenfonds, alsook de aard, schaal en complexiteit van de risico's.
4. Er moet bestuurlijke betrokkenheid zijn. Het bestuur vervult een actieve rol bij de uitvoering van de ERB. De ERB dient gebruikt te worden in de strategische besluitvorming. Dit vereist dat de ERB voldoende doorleefd moet worden door het bestuur, opdat het bestuur de resultaten van de ERB volledig begrijpt.
5. Er moet een goede focus zijn. De ERB start met het formuleren van de centrale vraag en daarmee de doelstelling van de ERB. De centrale vraag hangt samen met de specifieke omstandigheden waarin het pensioenfonds verkeert of vloeit voort uit de aanleiding voor het uitvoeren van de ERB.
6. De ERB moet actiegericht zijn. De ERB-rapportage benoemt concrete managementacties en follow-up naar aanleiding van gesignaleerde risico's en/of tekortkomingen in de beheersing van de risico's.
7. De ERB moet concreet zijn. De ERB moet regelmatig worden uitgevoerd en in elk geval bij een significante verandering in het risicoprofiel. Het pensioenfonds heeft een (niet uitputtende) lijst van gebeurtenissen gedefinieerd die aanleiding geven tot een (gedeeltelijke) actualisatie van de ERB.
8. De ERB moet geïntegreerd worden. De ERB is zoveel als mogelijk geïntegreerd in bestaande processen. Zo is de ERB onder meer onderdeel van het strategische planningsproces van het pensioenfonds en verankerd in het bestuurlijk besluitvormingsproces.

13.8 Risico-inventarisatie en risicoprofiel

In 2020 en Q1 2021 heeft het pensioenfonds het Handboek IRM herijkt. Dit was onderdeel van het traject om het IRM-raamwerk opnieuw vast te stellen. Het Handboek IRM is hierbij op de volgende punten herzien:

- de strategie is geactualiseerd;
- de invulling van de IORP-II richtlijnen is toegelicht;
- de risk appetite statements zijn herijkt;
- tolerantiegrenzen zijn geherformuleerd;
- de risicotaxonomie is uitgebreid met nieuw geïdentificeerde risico's, zoals de MVB risico's;
- de risicowaarderingschalen zijn in lijn gebracht met de nieuwe tolerantiegrenzen.

Tijdens de herijking van het IRM-raamwerk heeft het bestuur een uitgebreide risicoanalyse uitgevoerd. Per risico is het bruto risico (kans en impact) bepaald. Na uitvoerige bespreking heeft het bestuur een top 10 risico's geïdentificeerd:

1. MVB risico's (klimaat, mensen- en arbeidsrechten, energietransitie en hulpbronnen);
2. IT risico's bij de pensioenuitvoerder (beschikbaarheid, toegang (incl. cyberrisico), betrouwbaarheid en aanpasbaarheid);
3. IT risico's bij de vermogensbeheerders (beschikbaarheid, toegang (incl. cyberrisico), betrouwbaarheid en aanpasbaarheid);
4. Strategie – Maatschappij en Politiek;
5. Integriteit – Corruptie en fraude;
6. Markt – Aandelen;
7. Matching en rente – Inflatie;
8. Matching en rente – Premiemarge;
9. Juridisch – Aansprakelijkheid;
10. Matching en rente – Rente.

Het pensioenfonds heeft beheersmaatregelen ingeregeld om de kans dat een risico optreedt te beperken of de impact daarvan te verlagen.

In tabel 9 zijn de top 10 risico's en de belangrijkste beheersmaatregelen opgenomen.

Tabel 9: Top 10 risico's en belangrijkste beheersmaatregelen

Nr.	Risicocluster	Risico	Belangrijkste beheersmaatregelen
1	Operationeel	MVB (klimaat, mensen- en arbeidsrechten, energietransitie en gebruik van hulpbronnen)	- Uitsluiten van bedrijven die een negatieve impact hebben op klimaat SDG's en de CO ₂ reductie doelstelling; - Screening; - Engagement.
2	Operationeel	IT risico's bij de pensioenuitvoerder (beschikbaarheid, toegang (incl. cyberrisico), betrouwbaarheid en aanpasbaarheid)	- Uitbestedingsbeleid (opstellen, evalueren en beoordeling inhoud); - Opstellen IB- en IT-beleid; - SLA afspraken (met right to audit); - Monitoren SLA-afspraken; - Inhuren externe IT deskundigen voor onder andere uitvoeren van een scan en een SWOT analyse, een periodieke RSA IT en een audit;
3	Operationeel	IT risico's bij de vermogensbeheerders (beschikbaarheid, toegang (incl. cyberrisico), betrouwbaarheid en aanpasbaarheid)	- Back-up en recovery process uitvoerders; - Monitoren beveiligingsincidenten bij uitvoerders; - Monitoren ISAE 3402 op IT aspecten bij uitvoerders; - Evalueren Business Continuity Plan uitvoerders; - Monitoren van de IT onderuitbesteding van uitvoerders.
4	Strategisch	Strategie - Maatschappij en Politiek	- Vermindering complexiteitregelingen; - Monitoren externe maatschappelijke ontwikkelingen; - Aansluiting bij Pensioenfederatie; - Opstellen van toekomstscenario's; - Evalueren en (eventueel) aanpassing van fondsgrondslagen; - Periodiek overleg met werkgever.
5	Compliance	Integriteit – Corruptie en fraude	- Gedragscode; - Regeling melding Incidenten en misstanden; - Integriteitsbeleid; - Statuten.
6	Financieel	Markt – Aandelen	- Uitvoeren van ALM; - Kapitaalbuffer;

Nr.	Risicocluster	Risico	Belangrijkste beheersmaatregelen
			- Monitoring van de aandelenportefeuille en duiding van de redenen voor de bewegingen.
7	Financieel	Markt – Inflatie	- Geen onvoorwaardelijke toezegging; - ALM studie waarin ook de kans op indexatie wordt beoordeeld en de portefeuillesamenstelling wordt geëvalueerd; - Ten minste jaarlijkse evaluatie inflatierisico en te nemen maatregelen; - Toevoeging Inflation Linked Bonds (ILB) in de matchingportefeuille per 2021.
8	Financieel	Markt – Premiemarge	- Periodiek overleg met werkgever; - Periodieke herijking grondslagen; - Herijking pensioenbeleid ten aanzien van gedempte methode en risicoprofiel.
9	Compliance	Juridisch – Aansprakelijkheid	- Opstellen SLA afspraken en ontbindingsvoorwaarden; - Uitbestedingsbeleid; - Monitoren uitbestedingsovereenkomsten en contractuele afspraken; - Opstellen contractregister; - Afsluiten en periodiek actualiseren aansprakelijkheidsverzekering; - Registratie en correcte afhandeling van geschillen; - Inhuren juridische ondersteuning en expertise.
10	Financieel	Matching en rente – Rente	- Kapitaalbuffer; - Rente-hedge waarbij 75% van het renterisico wordt afgedekt en per rentebucket een tolerantieniveau is gedefinieerd; - Monitoren tracking error ten opzichte van verplichtingen; - Monitoren effectiviteit van rentehedge; - Stressscenario's waarin renterisico wordt meegenomen als risk driver; - Ten minste jaarlijkse evaluatie renterisico en te nemen maatregelen.

Daarnaast zijn nog enkele relevante beheersmaatregelen onderstaand uitgewerkt:

- Crisisplan waarin te nemen maatregelen en volgorde van maatregelen is beschreven.
- Een duidelijk uitbestedingsbeleid waarin hoge standaarden zijn vastgelegd waaraan uitbestede partijen dienen te voldoen.
- Financieel wendbaar zijn door een zeer liquide beleggingsportefeuille die op korte termijn liquide kan worden gemaakt indien noodzakelijk.
- Communicatieplan en communicatie naar deelnemers over keuzes die het pensioenfonds maakt. Hierin is ook belangrijk dat er helderheid wordt gegeven aan de deelnemers ten aanzien van de compensatie als de positie van het pensioenfonds verbetert/verslechtert (indexatie/kortingen).
- Klachtenregeling. Deelnemers en pensioengerechtigden kunnen klachten indienen.

Het pensioenfonds heeft enkele soft controls ingeregeld, zoals een zelfevaluatie van het bestuur en een sessie met externe begeleiding; het betrekken en opvolgen van adviezen van de Interne Audit functie en het actiever betrekken van de compliance officer om het bestuur te challengen middels uiteenlopende stellingen omtrent gedrag en cultuur. De compliance officer geeft tevens doorlopend advies aan verbonden personen over compliance- en integriteitsaangelegenheden. Daarnaast ondersteunt hij bij mogelijke misstanden en overtredingen, indien deze zich voordoen. In 2020 is tevens een externe vertrouwenspersoon aangesteld ter versteviging van de cultuur binnen het pensioenfonds.

Op basis van de beheersmaatregelen zijn de netto risico's gescoord alsmede de effectiviteit van de beheersmaatregelen bepaald. Een overzicht van de risico scoring en een toelichting per risicocluster is opgenomen in de volgende paragraaf.

13.9 Toelichting op de risicoclusters en onderliggende risico's

Hieronder zijn per risicocluster de onderliggende risico's weergegeven, inclusief de score die het bestuur eraan geeft. Dit betreft zowel het bruto risico (zonder beheersmaatregelen) als het netto risico (na toepassing van de beheersmaatregelen). Het bestuur probeert met het gevoerde risicomanagementbeleid de kans dat een ongunstige situatie zich voordoet te voorkomen of de impact daarvan door beheersmaatregelen te mitigeren. Door periodiek RSA analyses uit te voeren krijgt het bestuur zicht op de ontwikkeling van de geïdentificeerde risico's en kan mede op basis daarvan de beheersmaatregelen

beoordelen, aanscherpen of nieuwe toevoegen. Onderstaand worden per risicocluster de belangrijkste risico's benoemd en toelicht.

I. Strategisch risico's

Risico	Bruto risico			Netto risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Strategie - Besluitvorming	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Strategie - Middelen	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Strategie - Implementatie	Mogelijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Strategie - Maatschappij	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Strategie - Politiek	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Strategie - Verandervermogen	Mogelijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Uitbesteding - Afhankelijkheid	Mogelijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Uitbesteding - Alignment	Mogelijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Communicatie - Effectiviteit communicatie	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Communicatie - Foutieve communicatie	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Governance - Inrichting	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Governance - informatie	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Governance - Risicomanagement	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	

Het bestuur is van mening dat voor het strategisch risico met name de externe omgeving te weten de veranderingen die worden ingegeven door de maatschappij en politiek bepalend zijn voor de risico's die het pensioenfonds loopt. Hierbij heeft het bestuur vastgesteld dat het daarop geen of slechts zeer beperkt invloed heeft. Vooral op maatschappelijk en politiek vlak is de invloed van het bestuur beperkt. Hierdoor blijft de netto score voor deze twee risico's oranje scoren. Het bestuur probeert met name een goede financiële uitgangspositie te bewerkstellingen om zo het risico te mitigeren.

In geval van uitbestedingsrisico is vastgesteld dat de uitvoering van de regeling lastig en kostbaar is door de complexiteit van de regeling. In 2020 is daarom de complexiteitsreductie doorgezet en afgerond. Ook heeft het bestuur op basis van een risicoanalyse een modelkeuze voor de toekomst gemaakt. Hierbij is ervoor gekozen om zelfstandig als OPF door te gaan.

Communicatierisico ontstaat als het pensioenfonds het draagvlak en vertrouwen onder deelnemers verliest door onjuiste communicatie en/of door onduidelijke communicatie waardoor de afwegingen die het bestuur maakt over evenwichtigheid niet helder worden. Het (crisis)communicatieplan wordt jaarlijks herzien en regelmatig is er een dialoog met deelnemers om een gevoel te krijgen wat er bij deelnemers leeft en wat belangrijk wordt gevonden. Tevens communiceert het bestuur over belangrijke beleidskeuzes inclusief belangenafwegingen, om daarmee het draagvlak en vertrouwen aan de gestelde fondsdoelstelling te laten beantwoorden.

Bij governance is het risico dat het risicomanagement van het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen niet passend is bij de complexiteit en context van het pensioenfonds en dat de taken en verantwoordelijkheden niet duidelijk zijn verdeeld met een ineffektieve of inefficiënte besluitvorming tot gevolg. In 2019 is gebleken dat het bestaande bestuursmodel niet meer passend is en dat het noodzakelijk was om het bestuur meer op afstand te plaatsen van werkgever. Het nieuwe bestuur is per 18 maart 2020 aangetreden.

Risicobereidheid

De risico acceptatie van het pensioenfonds ten aanzien van strategische risico's is gematigd. Het pensioenfonds streeft ernaar een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn én te blijven door middel van een effectieve en efficiënte uitvoering van de missie. Het waarmaken van de belofte naar de deelnemers, pensioengerechtigden en/of gewezen deelnemers van een goed pensioen staat hierbij

centraal. Effectieve besluitvorming, communicatie en monitoring en controle van de uitvoering van genomen besluiten zijn essentieel om de missie en doelstellingen te behalen.

Geplande acties 2021

Op strategisch gebied loopt het pensioenfonds risico in verband met maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Dit hangt samen met het draagvlak van de pensioenregeling en het stelsel. Dit komt onder andere tot uiting in de Wet toekomst pensioen. Het bestuur bereidt zich, waar mogelijk samen met sociale partners, voor op de transitie naar een nieuw stelsel.

De overgang naar een nieuw pensioenstelsel brengt verschillende risico's met zich mee. Hiertoe voert het pensioenfonds in 2021 een risk self assessment uit. Dit risk self assessment beschrijft risico's en beheersmaatregelen betreffende scope, projectorganisatie en -uitvoering en besluitvorming. Op verschillende momenten in het proces kan deze risk self assessment herhaald worden.

Ten behoeve van het project is een projectplanning opgesteld. Hierin zijn de projectstructuur, taken en verantwoordelijkheden en het kritische tijdsplan voor pensioenfonds en sociale partners vastgelegd. Na de definitieve overeenstemming tussen de sociale partners start het traject van de opdrachtaanvaarding. Voorafgaand aan dit traject onderzoekt het pensioenfonds de kaders voor de opdrachtaanvaarding.

Bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal communicatie een belangrijke rol spelen. De risico's hieromtrent worden gemonitord tijdens het project naar de transitie van het nieuwe pensioenstelsel dat in 2021 gestart wordt. Hierin wordt ook het communicatieplan meegenomen.

Om de strategische risico's verder te beheersen en te mitigeren streeft het bestuur continu naar een goede financiële positie om een eventuele impact door externe factoren goed op te kunnen vangen. Het bestuur werkt de governance verder uit en monitort dit via de tweede lijn om de kwaliteit van het besluitvormingsproces en zicht op de daarbij relevante risico's te bewaken en daar waar nodig te verbeteren.

II. Financiële risico's

Risico	Bruto risico			Netto risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Matching en rente – Rente	Waarschijnlijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Matching en rente – Valuta	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Matching en rente – Inflatie	Mogelijk	Onacceptabel		Mogelijk	Ongewenst	
Matching en rente – Premiemarge	Waarschijnlijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Markt – Aandelen	Waarschijnlijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Markt – Spread	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Markt – Vastgoed	Waarschijnlijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Markt – Concentratie en correlatie	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Krediet – Tegenpartij	Mogelijk	Onacceptabel		Mogelijk	Ambitie	
Liquiditeit – Financieringsliquiditeit	Mogelijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Liquiditeit – Marktliquiditeit	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Verzekeringstechnisch – Langleven	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Verzekeringstechnisch – Kortleven	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Verzekeringstechnisch – Arbeidsongeschiktheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	

Een belangrijke mitigerende maatregel die het bestuur heeft doorgevoerd is het inrichten van een heldere portefeuillestructuur waarbij een duidelijk onderscheid is aangebracht naar beleggingen in de matching (LDI) portefeuille en de rendementsportefeuille. Hierbij is de complexiteit binnen de beleggingsportefeuille nadrukkelijk verkleind. Daarnaast is voor de matchingportefeuille een aparte LDI-manager aangesteld.

Het kredietrisico wordt beheerst door limieten te stellen op de maximale exposure naar obligaties met een rating kleiner dan AAA. Wel worden inflatiegerelateerde obligaties van Frankrijk toegestaan. De normgewichten voor obligaties zijn onderzocht in een kwantitatieve studie.

Het tegenpartijrisico wordt gereduceerd door een limiet te hanteren op de maximale exposure per tegenpartij en het geldmarktfonds. Daarnaast wordt zorg gedragen voor een goede spreiding over tegenpartijen. Het bestuur is van mening dat de beheersing van het tegenpartijrisico voor de LDI-tegenpartijen waarmee het renterisico is afgedekt, als effectief beoordeeld kan worden.

Ook de exposure naar marktrisico is door het bestuur in 2020 in een kwantitatieve studie nader onderzocht. Aan de hand van deze studie wordt in 2021 afscheid genomen van de categorie beursgenoteerd vastgoed. De resulterende portefeuille is robuust voor de verschillende economische scenario's en de daarbij behorende set van rendements- en risicoaannames.

Het bestuur is van mening dat de maatregelen voor renterisico (binnen de LDI-portefeuille wordt de rente exposure van het pensioenfonds voor 75% op basis van marktrente afgedekt) omvangrijk en effectief zijn.

In 2020 is een ALM-studie (asset liability management) uitgevoerd. Hierin is onder andere het effect van diverse beleggingsmixen en renteafdekkingspercentages onderzocht. Dit is ook gedaan in verschillende deterministische scenario's. Op basis hiervan heeft het bestuur besloten de verhouding tussen matching- en returnportefeuille en de renteafdekking niet aan te passen. In de daarna uitgevoerde risicobudgetteringsstudie is de allocatie naar de beleggingscategorieën onderzocht. Het bestuur heeft besloten om in 2021 afscheid te nemen van de categorie beursgenoteerd vastgoed en een allocatie op te bouwen naar de categorieën hypotheek en inflatiegerelateerde obligaties.

Het bestuur stelt jaarlijks een liquiditeitsbegroting op en stelt door middel van een stresstest vast welke liquiditeitsbehoefte het pensioenfonds heeft en stuurt dit indien nodig bij.

Het bestuur heeft vastgesteld dat ten aanzien van de belangrijkste verzekeringstechnische risico's, te weten langlevens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's, het niet mogelijk is om deze tegen een acceptabele prijs te herverzekeren. Bij de vaststelling van de nieuwe regeling is in overleg met de sociale partners bepaald dat de verzekering van het arbeidsongeschiktheidsrisico bij een externe partij wordt ondergebracht door de werkgever. Ditzelfde geldt voor het netto pensioen (de vrijwillige risicoverzekering partnerpensioen voor het pensioengevend salaris boven € 107.953).

Risicobereidheid

Voor het realiseren van de missie en doelstellingen is het nemen van bepaalde financiële risico's noodzakelijk. Het behalen van deze financiële rendementen gaat gepaard met het nemen van financiële risico's: het pensioenfonds is bereid gematigd financiële risico's te nemen waarvan wordt verwacht dat hier een structurele vergoeding tegenover staat of dat hierdoor een bepaald risico wordt gemitigeerd. Het pensioenfonds zoekt hierbij steeds naar de balans tussen het waardevast houden van de pensioenaanspraken en pensioenrechten en het voorkomen van kortingen. Indien niet tegelijkertijd aan beide doelstellingen kan worden voldaan, heeft het voorkomen van kortingen prioriteit.

Geplande acties 2021

Belangrijke geplande acties betreffen het verder vormgeven en implementeren van het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen. Dit beleid zal integraal over de portefeuille worden toegepast, waarbij de grootste impact wordt behaald in de aandelenportefeuille.

Verder zullen de beheersing van het renterisico en valutarisico worden geëvalueerd.

Het bestuur maakt bij keuzes in dit kader een duidelijke risico/rendementsafweging. Met de uitbestedingspartijen wordt een verdere uitwerking van de belangrijkste beheersmaatregelen opgesteld en vastgelegd in servicelevel agreements. Verder zal het geactualiseerde uitbestedingsbeleid worden getoetst.

Het is onzeker wat de effecten van de Covid-19-pandemie op de korte en lange termijn op de sterftekansen zullen zijn. Indien er meer of minder deelnemers zullen overlijden dan nu verwacht, kan dit leiden tot extra langlevens- of overlijdensrisico. Het fonds volgt hierbij de discussie binnen het Actuariel Genootschap.

Het Actuarieel Genootschap is van mening dat de Prognosetafel AG2020 – op basis van de thans beschikbare informatie – de best mogelijke inschatting geeft voor de lange termijn levensverwachting van de Nederlandse bevolking. Het Actuarieel Genootschap heeft medegedeeld dat het de komende maanden zal gebruiken om de nieuw beschikbare informatie te analyseren. Er wordt naar gestreefd voor 1 september 2021 te besluiten of een tussentijdse update van de prognosetafel noodzakelijk is. Het fonds volgt het Actuarieel Genootschap in zijn analyse en ziet op dit moment geen reden om de sterftekansen of de inschatting van het verzekeringstechnisch risico in de bepaling van het vereist eigen vermogen aan te passen.”

In 2021 wordt gestart met het project betreffende de transitie naar een nieuw pensioenstelsel. Tijdens dit project worden ook de risico's rondom het beleggingsbeleid en eventuele aanpassingen hiervan in kaart gebracht.

III. Operationele risico's

Risico	Bruto risico			Netto risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Balans en vermogensbeheer - ALM en SAA	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Uitvoering overlay	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Selectie en monitoring	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Uitvoering operationeel vermogensbeheer	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer – Rapportage	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
MVB – Klimaat	Mogelijk	Onacceptabel		Mogelijk	Ongewenst	
MVB - Mensen en arbeidsrechten	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
MVB – Energietransitie	Mogelijk	Onacceptabel		Mogelijk	Ongewenst	
MVB - Gebruik van hulpbronnen	Mogelijk	Onacceptabel		Mogelijk	Ongewenst	
Pensioenadministratie - Uitvoering deelnemersadministratie	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie – Gegevens	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie - Beheer aanspraken	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie – Berekeningen	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie – Toekenningen	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Pensioenadministratie - Uitkeringen	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds – Beschikbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds - Toegang (incl. cyberrisico)	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds – Betrouwbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds – Aanpasbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenuitvoerder – Beschikbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenuitvoerder - Toegang (incl. cyberrisico)	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Pensioenuitvoerder – Betrouwbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenuitvoerder – Aanpasbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Vermogensbeheerders – Beschikbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders - Toegang (incl. cyberrisico)	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders – Betrouwbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders – Aanpasbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
HR – Beschikbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
HR – Deskundigheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	

Het bestuur heeft in samenwerking met een externe deskundige, KPMG, in 2019 een IT deep dive uitgevoerd. Daarbij is gekeken naar het risicoprofiel, de aanwezige en benodigde beheersmaatregelen en maatstaven die het pensioenfonds kan gebruiken voor de interne rapportage. Het netto risico wordt geaccepteerd. In 2021 zal IT- en informatiebeveiligingsbeleid worden opgesteld.

Op basis van de uitgevoerde risicobeoordeling ten aanzien van pensioenadministratierisico lijkt het bestuur voldoende beheersmaatregelen te hebben om het risico goed te mitigeren in samenwerking met zijn uitbestedingspartner TKP. Het risico op fouten in de pensioenadministratie is sterk teruggebracht door de in 2020 afgeronde complexiteitsreductie. Echter, voor de meeste maatregelen in het kader van de complexiteitsreductie was er een mogelijkheid voor de deelnemers of pensioengerechtigden om bezwaar te maken tegen de maatregel. Zolang er bezwaarmakers zijn, zullen de systemen gehandhaafd moeten blijven en is de opbrengst van de complexiteitsreductie beperkt. Uiteindelijk verwacht het bestuur dat de complexiteitsreductie leidt tot een verminderde foutkans, minder kosten en betere uitlegbaarheid van de pensioenregeling.

TKP heeft laten weten haar dienstverlening aan het pensioenfonds uiterlijk op 1 januari 2023 te beëindigen. Op dit moment zoekt het pensioenfonds een andere administrateur.

Door de inhuur van meerdere dienstverleners en wisseling van uitbestedingspartijen ontstaat het risico dat er niet goed wordt samengewerkt en er op operationeel gebied hiaten ontstaan. Het bestuursbureau heeft een belangrijke taak om te zorgen dat alle partijen goed op elkaar aangelijnd zijn en de operationele zaken worden opgepakt en uitgevoerd.

Juridische risico's ontstaan onder andere door incidenten of inbreuk op het gebied van privacy, wat snel leidt tot reputatieschade. Het bestuur is van mening dat door de veelheid aan beheersmaatregelen en de effectiviteit daarvan, het risico wordt beheerst. Het bestuur streeft er naar met behulp van de beheersmaatregelen het aantal klachten, incidenten en datalekken tot een minimum te beperken, maar sluit deze niet uit. Wel dient de pensioenuitvoering te allen tijde te voldoen aan wet- en regelgeving.

Door de inrichting van een eigen bestuursbureau kunnen HR-risico's ontstaan. Deze worden gemitigeerd door de medewerkers van het bestuursbureau in te huren als zelfstandige of via een achterliggende dienstverlener en te zorgen voor goede contractuele afspraken.

In verband met het uitbreken van de coronacrisis in het voorjaar van 2020, heeft het bestuur alle uitvoeringsorganisaties verzocht om het bestuur op de hoogte te houden van de maatregelen die zij nemen om een onverstoorde dienstverlening te garanderen. Wekelijks hebben de uitvoeringsorganisaties hier updates over gegeven. Deze updates zijn besproken tijdens de overleggen van het spoedig opgetuigde crisisteam, bestaande uit alle bestuursleden. Tijdens deze crisioverleggen is veel aandacht besteed aan de risico's waaraan het pensioenfonds in deze periode was blootgesteld en de monitoring hiervan. Ondanks de crisis is de dienstverlening van het pensioenfonds ongewijzigd doorgelopen.

Alle uitvoeringsorganisaties en het bestuur handelen conform de richtlijnen van de overheid. Zo vinden er geen fysieke bijeenkomsten meer plaats, maar vergadert het bestuur telefonisch of via videobellen.

Risicobereidheid

De acceptatie voor operationele risico's is gematigd. Mensen, processen en systemen zijn ondersteunend aan de kwaliteit van de dienstverlening en producten die worden geleverd aan de deelnemers en de werkgever. Daarbij onderkent het pensioenfonds dat het volledig beheersen van de operationele risico's resulteert in hoge kosten voor de te leveren diensten en producten. Daarom worden lage foutpercentages in de uitvoering geaccepteerd. Het pensioenfonds zal altijd grote aandacht hebben voor het voorkomen van incidenten met grote impact voor de deelnemers. Daarnaast wordt de complexiteit zoveel als mogelijk beperkt om de daarmee samenhangende operationele risico's te beperken. Het pensioenfonds acht het dan ook van belang dat afwijkende processen en handmatige handelingen zoveel als mogelijk worden geminimaliseerd door automatisering en standaardisering. In geval dat organisatorische veranderingen benodigd zijn (zoals de overstap naar een nieuwe uitvoerder of overgang naar een nieuw pensioenstelsel), accepteert het pensioenfonds tijdelijk een verhoging van de operationele risico's, mits dit op de lange termijn aantoonbaar leidt tot een grotere mate van efficiëntie en effectiviteit.

Geplande acties 2021

In 2021 zal het pensioenfonds een nieuwe administrateur aantrekken. Hierbij zal aandacht zijn voor de beheersing van de operationele risico's.

Daarnaast is een belangrijke actie om het IT- en informatiebeveiligingsbeleid op te stellen. In het IT-beleid worden regels, voorschriften en richtlijnen vastgesteld waaraan het pensioenfonds en haar uitvoerders moet voldoen voor het juiste gebruik en onderhoud van de technologische middelen waarover het pensioenfonds beschikt. Het informatiebeveiligingsbeleid is gericht op de vastlegging van interne procedures met betrekking tot databeveiliging en bescherming van persoonsgegevens.

In 2021 wordt gestart met het project betreffende de transitie naar een nieuw pensioenstelsel. Bij deze transitie zal de uitvoering en de datakwaliteit van de huidige regeling belangrijk zijn om het mogelijke invaren van aanspraken in het nieuwe stelsel mogelijk te maken. De bovenstaande beschreven acties betreffende complexiteitsreductie, de overgang naar een nieuwe administrateur en het opstellen van een IT-beleid, kunnen helpen deze risico's te beheersen. Bij de overgang naar een nieuwe administrateur wordt speciale aandacht gegeven aan het IT-systeem van de nieuwe administrateur, zodat deze ook adequate is ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel.

IV. Compliance risico's

Risico	Bruto risico			Netto risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Juridisch - Wet- en regelgeving	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Juridisch - Naleving	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Juridisch - Fondsdokumentatie	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Juridisch - Aansprakelijkheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Juridisch - Afdwingbaarheid contracten	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Juridisch - Privacy	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Witwassen en terrorismefinanciering	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Sanctiewetgeving	Mogelijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Corruptie en fraude	Mogelijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Onoorbaar handelen	Mogelijk	Onacceptabel		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Voorwetenschap	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Integriteit - Fiscaal	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	

Begin 2020 is een externe Vertrouwenspersoon aangesteld. In 2019 bleek uit de integrale risicobeoordeling dat het risico op het aanwezig hebben en gebruik van vertrouwelijke, niet-publieke informatie vanuit DNB vrijwel niet te mitigeren is als er medewerkers van DNB zitting hebben in het bestuur. Het bestuur heeft daaruit de conclusie getrokken dat er derhalve geen DNB-medewerkers meer in het bestuur plaats kunnen nemen. Derhalve is in 2020 een nieuw bestuur aangetreden zonder medewerkers van DNB. De overdracht van de openstaande dossiers is goed verlopen.

Door het verantwoordingsorgaan is onderzocht of er nog wel actieve DNB-medewerkers in het verantwoordingsorgaan zitting kunnen hebben. Omdat het verantwoordingsorgaan geen beleidsbepalende bevoegdheden heeft en er geacht wordt aan vertegenwoordiging vanuit de verschillende stakeholders, is besloten dat er nog wel DNB-medewerkers in het verantwoordingsorgaan kunnen zitten. Wel heeft het verantwoordingsorgaan het beleid omtrent mogelijke belangenverstrengeling aangescherpt.

De integrale risicobeoordeling (SIRA) is in 2020 geactualiseerd. Hierin zijn de verschillende compliance risico's gescoord. Voor verschillende risico's zijn extra aanvullende beheersmaatregelen ingeregeld.

Bij elke vergadering wordt uitvraag gedaan en eventueel melding gemaakt van een (potentieel) conflict of interest, waarna het betrokken bestuurslid of lid van het verantwoordingsorgaan zich dient te onthouden van de discussie en/of de vergadering dient te verlaten.

Risicobereidheid

De reputatie van het pensioenfonds is cruciaal voor het realiseren van de missie en doelstellingen. Het pensioenfonds handelt integer en in overeenstemming met ethische normen. Het pensioenfonds vermijdt risico's met betrekking tot het niet naleven van interne normen en wet- en regelgeving; de risicobereidheid is daarmee laag. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met het feit dat het pensioenfonds als 'fonds van de toezichthouder' extra kritisch wordt beoordeeld.

Geplande acties 2021

Naar aanleiding van de SIRA zijn verschillende beheersmaatregelen in gang gezet.

14 Actuariële grondslagen

Toe- en uittreding	Bij de vaststelling van de technische voorziening wordt geen rekening gehouden met toekomstige toetredingen en uittredingen anders dan door sterfte.
Uitbetaling	Voor de berekening van de technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen aan het begin van elke maand worden uitbetaald. In zoverre er een slotuitkering bij overlijden is, tot het eind van het kwartaal, wordt hier in de voorziening vanaf 30 juni 2020 rekening mee gehouden.
Leeftijd	Voor de actieve en gewezen deelnemer wordt de leeftijd op de berekeningsdatum vastgesteld in maanden nauwkeurig door de pensioenrichtleeftijd te verminderen met de toekomstige duur tot aan de pensioenrichtleeftijd. Voor de deelnemer met een ingegaan pensioen wordt de leeftijd op de berekeningsdatum vastgesteld in maanden nauwkeurig door het verschil te nemen tussen het berekeningsjaar en de geboortedatum.
Hertrouwkanen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkanen.
Rekenrente	De rentetermijnstructuur inclusief ultimate forward rate per balansdatum, zoals door toezichthouder DNB vastgesteld en gepubliceerd.
Sterftekanen	Voor mannen en vrouwen worden de sterftekanen ontleend aan de Prognosetafel AG2020 zoals deze is gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap. Deze kansen zijn omgerekend naar een generatietafel om rekening te houden met de verwachte toekomstige daling van de sterftekanen. Bij het gebruik van de Prognosetafel AG2020 wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte die is vastgesteld met behulp van het postcodemodel van Aon Hewitt. De ervaringssterfte is per 31 december 2018 hernieuwd vastgesteld. In elk volgend jaar na aanpassing aan de AG-prognosetafel, wordt de ervaringssterfte getoetst en vastgesteld. Voor kinderen worden de sterftekanen verwaarloosd.
Invalideringskanen	Voor de berekening van de technische voorziening voor risico van het fonds worden geen invalideringskanen gehanteerd. Met revalidatie wordt geen rekening gehouden.
Partnerfrequentie	Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan zijn de partnerfrequenties gebaseerd op de vastgestelde 'CBS 2018, incl. samenwonend', met een frequentie van 100% op de pensioenrichtleeftijd. Voor pensioengerechtigden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partnerrelatie hebben (bepaalde partner systeem) met de partner waarmee de relatie bestond bij pensioeningang.
Leeftijdsverschil	Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de verzekerde man 2,5 jaar ouder is dan de vrouwelijke partner en de verzekerde vrouw 1,5 jaar jonger is dan de mannelijke partner.
Wezenpensioen	De voorziening voor latent wezenpensioen bedraagt 0,35% van de voorziening voor latent partnerpensioen voor actieve en gewezen deelnemers. De opslag voor latent wezenpensioen in de risicopremie voor het partnerpensioen bedraagt 6,6% van de risicopremie voor het partnerpensioen met ingang van 1 januari 2020. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 12 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 12 jaar of ouder wordt aangenomen dat de eindleeftijd van het wezenpensioen jaarlijks oploopt, van 18 jaar op leeftijd 12 tot uiteindelijk 27 jaar.
Arbeidsongeschiktheid	Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de technische voorziening voor risico fonds gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken. Hierbij wordt rekening gehouden met toekomstige verwachte onvoorwaardelijke stijgingen van de pensioengrondslag van arbeidsongeschikten. Deze is gebaseerd op een verwachte loonstijging van 2,3% per jaar op de langere termijn.
Excassokosten	De vaste kostenopslag bedraagt 2,25% van de netto technische voorziening.

15 Externe toezichthouders

De toezichthouders hebben geen formele maatregelen opgelegd aan het pensioenfonds. Het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen of boetes opgelegd. Evenmin zijn door de toezichthouders aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is de bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouders.

Het bestuur heeft overleg gehad met toezichthouder DNB, waarin de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds besproken zijn.

Er zijn in 2020 enkele sectorbrieven en instructiebrieven gezonden door de toezichthouders. Het pensioenfonds volgt de aanbevelingen, adviezen en instructies die hierin gegeven worden op.

Meldingen aan toezichthouders

Verzending Uniforme PensioenOverzichten (UPO)

164 UPO's zijn in 2020 niet voor de wettelijke termijn van 1 oktober verzonden. Het pensioenfonds heeft dit gemeld aan toezichthouders AFM en DNB. Per 19 oktober 2020 zijn alle UPO's verzonden.

Sanctiewetgeving

Het pensioenfonds heeft in 2019 een melding gedaan aan toezichthouder DNB dat er in de periode van december 2018 tot september 2019 geen volledige screening is geweest van deelnemers aan de sanctielijsten, die uitgevaardigd worden ter bevordering van de veiligheid en ter bestrijding van terrorisme. Dit is veroorzaakt door een niet juist geïnstalleerde update van de screeningtool, hetgeen hersteld is. Met terugwerkende kracht zijn alle personen alsnog gescreend, waarbij geen hits zijn gevonden. In 2020 is de toezichthouder nader geïnformeerd en is het dossier afgehandeld.

Onderzoeken toezichthouders

Toezichthouder DNB heeft in 2020 een uitvraag bij (onder andere) Pensioenfonds DNB gedaan naar de niet-financiële risico's.

Toezichthouder AFM heeft een uitvraag gedaan bij (onder andere) Pensioenfonds DNB naar het tweedepijlerpensioen.

Het pensioenfonds heeft tijdig op deze verzoeken van de toezichthouders gereageerd.

In 2019 heeft de toezichthouder een onderzoek ingesteld naar een vermeend incident. Hoewel de conclusie was dat er geen incident was, werd ook de conclusie getrokken dat het risico dat vertrouwelijke, niet-publieke informatie vanuit de toezichthouder mogelijk aanwezig is bij bestuursleden en gebruikt wordt, en in elk geval de schijn daarvan, niet goed te mitigeren is. Dit heeft geleid tot de bestuurswissel en de aangescherpte eisen voor leden van het verantwoordingsorgaan. Het pensioenfonds heeft voldaan aan de verwachtingen van de toezichthouder; het onderzoek is afgesloten.

Overig

Het pensioenfonds heeft eind 2019 een melding van een interne collectieve waardeoverdracht gedaan in het kader van het versimpelen van de regeling. Dit betreft de omzetting van het ongehuwden ouderdomspensioen naar een levenslang ouderdomspensioen met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. De toezichthouder is in juni 2020 akkoord gegaan met deze conversie.

16 Bevindingenrapport raad van toezicht

Conform de statuten van Pensioenfonds DNB legt de raad van toezicht van Pensioenfonds DNB (hierna: de raad) jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Daarnaast legt de raad zijn waarnemingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar vast. Dit doet de raad aan de hand van een vooraf vastgesteld normenkader. Deze rapportage is als volgt opgezet:

- onderdeel 1: algemeen
- onderdeel 2: verantwoording;
- onderdeel 3: bevindingen;
- onderdeel 4: speerpunten 2021; en
- onderdeel 5: goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening.

1. Algemeen

De raad begint zijn verslag met een oordeel over het algemene beeld en het oordeel is positief. Het pensioenfonds heeft in 2020 belangrijke stappen gezet die zowel organisatie als het beleid betreffen. De lastige kwesties uit 2019 zijn in 2020 voortvarend, logisch, gestructureerd en effectief aangepakt. Het resultaat is een adequate organisatie. Uiteraard zijn onderdelen aan te wijzen die aandacht behoeven en daar wordt in dit verslag nader op ingegaan aan de hand van een aantal thema's.

Het is de taak van de raad om het bestuur te challengen, maar ook om een dialoog te hebben. Dankzij de toegankelijke opstelling van het bestuur is de raad in staat geweest deze taken te vervullen.

2. Verantwoording

Aan het begin van 2020 bestond de raad uit Anne Gram (plaatsvervangend voorzitter) en Mechteld Hendriks (voorzitter). Per 19 februari 2020 heeft de toezichthouder de benoeming van Sako Zeverijn goedgekeurd, waarmee de raad weer compleet is.

De taak van de raad wordt bepaald door het wettelijk kader. Hierbij horen ook de code pensioenfondsen en de statuten/reglementen van Pensioenfonds DNB. De leden van de raad zijn allen lid van de VITP (Vereniging Intern Toezicht Pensioensector); de raad betreft bij het uitoefenen van zijn taak de VITP-Toezichtcode en de Code Pensioenfondsen. De wettelijke taak van de raad bestaat in ieder geval uit het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken van het pensioenfonds, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op evenwichtige belangenafweging. Tevens beoordeelt de raad de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en de lange termijn en staat de raad het bestuur met raad ter zijde.

Naast deze wettelijke taken heeft de raad een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de raad in 2020 goedkeuring verleend aan de volgende besluiten:

- vaststelling van het bestuursverslag 2019 en de jaarrekening 2019;
- vaststelling beloningsbeleid; en
- vaststelling functieprofiel bestuursleden.

Tot slot heeft de raad getoetst of de voorgedragen bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan voldoen aan het functieprofiel.

De raad heeft in 2020, naast de reguliere vergaderingen, vergaderd dan wel gesproken met het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de sleutelfunctiehouders, de certificerend actuaris, de accountant, de compliance officer en de voorzitter van de beleggingscommissie. Tevens heeft de voorzitter van de raad ieder kwartaal overleg gehad met de voorzitters van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en hebben de leden van de raad diverse vergaderingen van het bestuur bijgewoond als toehoorder. De raad wordt proactief geïnformeerd over belangrijke beleidsbeslissingen van het fonds, ook als die niet de goedkeuring van de raad behoeven.

In september 2020 heeft de raad een zelfevaluatie gehouden door middel van het invullen van een vragenformulier waarin diverse vragen over het functioneren van de raad door de drie leden zijn ingevuld. De resultaten zijn uitgebreid onderling besproken en vervolgens gedeeld en besproken met het verantwoordingsorgaan.

De raad heeft een toezichtsplan 2020 opgesteld en gedeeld met het bestuur en het verantwoordingsorgaan. In dit toezichtsplan staan de speerpunten van de raad vermeld alsmede de inzet

van de toezichtsmiddelen van de raad, de werkwijze van de raad en het normenkader dat de raad hanteert.

3. Bevindingen

In dit onderdeel worden de bevindingen voor 2020 toegelicht aan de hand van het normenkader. Hierbij wordt telkens eerst de van toepassing zijnde norm genoemd en worden vervolgens de bevindingen van de raad toegelicht.

a. Algemeen beleid

Norm: Het bestuur van een pensioenfonds heeft tot taak zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregeling. Een pensioenfondsbestuur dient daartoe de doelstellingen van het pensioenfonds en de gehanteerde uitgangspunten (in overleg met andere organen) vast te stellen. Tevens dient het bestuur een visie te hebben op een toekomstbestendige uitvoering. Het beleid van het bestuur en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen dienen voldoende kenbaar te zijn.

Bevindingen

Om een goede uitvoering te geven aan de pensioenregeling heeft het bestuur eind 2019 vier relevante projecten opgepakt en in 2020 uitgevoerd. De projecten hadden betrekking op de adequate afhandeling van de opmerkingen van de toezichthouder, het bestuursmodel en de bestuursfuncties, onderzoek naar toekomstscenario's die verband hielden met de uitvoering en reductie van de complexiteit van de pensioenregeling. De raad is van oordeel dat de projecten relevant zijn, omdat zij in hoge mate de strategie van het fonds in de komende jaren beïnvloeden. De raad heeft deze dossiers van nabij gevolgd en daarover regelmatig met het bestuur van gedachten gewisseld. De raad heeft een goed beeld gekregen van het beleid en de overwegingen van het bestuur. Ook is de raad van mening dat processen zorgvuldig zijn doorlopen.

Het dossier met de belangrijkste strategische impact is het dossier over de toekomst van het fonds. De raad heeft kennisgenomen van alle stukken die bij de besluitvorming waren betrokken. Ook is de raad regelmatig bijgepraat door het bestuur. Hoewel de raad geen oordeel uitspreekt over de inhoud van besluiten kan de raad de gemaakte keuzes goed begrijpen. Belangrijker nog is dat de raad van mening is dat het bestuur hierin een zorgvuldig proces heeft doorlopen dat bovendien goed is gedocumenteerd.

b. Governance

Norm: De structuur van een fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing bij voortdurend is geborgd. Voorts dienen individuele bestuursleden en het bestuur als geheel voldoende geschikt te zijn. Het bestuur dient een beleid te hebben ter bevordering van diversiteit.

Bevindingen

In het eerste kwartaal van 2020 heeft het bestuur van het pensioenfonds uitvoering gegeven aan een gewijzigde invulling van het paritaire model. Het pensioenfonds heeft medio maart 2020 afscheid genomen van de bestuursleden die werkzaam zijn bij DNB. Op de vrijgekomen zetels zijn externe bestuurders benoemd. De raad heeft met alle aankomend bestuurders gesprekken gevoerd waarin onder ander is getoetst of de raad van mening is dat zij voldoen aan het geldende functieprofiel. De raad constateert dat het bestuur nadrukkelijk oog heeft gehad voor inhoudelijke kwaliteit van de diverse bestuursleden en voor diversiteit. De raad meent dat de deskundigheid van de bestuurders op de verschillende beleidsvlakken op voldoende niveau is en meent dat de continuïteit voldoende is geborgd, onder andere door het feit dat twee bestaande bestuursleden (waaronder de voorzitter) in het bestuur zijn gebleven. Inzake de bestuurswissel heeft het bestuur een audit laten uitvoeren welke is gedeeld met de raad. Hieruit bleek dat het proces inzake de bestuurswissel zorgvuldig heeft plaatsgevonden.

Ongeveer gelijktijdig met de bestuurswissel heeft het pensioenfonds te maken gekregen met de coronacrisis. Het bestuur heeft op dat moment een crisissamenleg geïntroduceerd waarin, op frequentere basis dan de reguliere bestuursvergaderingen, overleg werd gepleegd inzake de actuele financiële situatie en de invloed hiervan op de continuïteit. De raad is van mening dat het bestuur hierin adequaat heeft gehandeld en dat de beheerste bedrijfsvoering niet in gevaar is geweest.

In 2020 zijn alle sleutelfuncties ingevuld. Het bestuur heeft ervoor gekozen om het houderschap van de drie sleutelfuncties binnen het bestuur te beleggen en heeft de voor- en nadelen van deze keuze met de raad besproken. De raad begrijpt de overwegingen van het bestuur om het houderschap van de sleutelfuncties intern te beleggen, maar ziet tegelijk dat dit de invulling van de tweede lijn kan

bemoeilijken. De raad vraagt hier aandacht voor en beveelt het bestuur aan om de visie op de inrichting van de sleutelfuncties expliciet te maken en regelmatig de werking hiervan te evalueren.

Het bestuur heeft ervoor gekozen om te werken zonder bestuurscommissies en alle zaken als bestuur als geheel te behandelen. Dit leidt enerzijds toe dat bestuursleden snel zijn ingewerkt op de diverse dossiers; anderzijds kost dit relatief veel tijd van alle bestuursleden. De raad heeft hierover met het bestuur gesproken en gewezen op de risico's die de raad in dit kader ziet, namelijk het risico dat een onderwerp niet met de diepgang worden besproken die het verdient (dit risico signaleert de raad met name op het gebied van vermogensbeheer) en het risico van een te hoge workload van het bestuur. Het bestuur heeft aangegeven deze risico's te herkennen en hier de nodige aandacht aan te geven. De raad onderschrijft het belang hiervan en geeft het bestuur mee om in 2021 de portefeuillevverdeling (rollen/verantwoordelijkheden) en de inrichting van de eerste en tweede lijn nog explicieter te benoemen en de uitvoering hiervan te bewaken. De raad is van mening dat dit bijdraagt aan de bestuurlijke effectiviteit.

De raad heeft gedurende het jaar met bijna alle individuele bestuursleden gesproken over de invulling van het bestuurslidmaatschap. Deze gesprekken ervaart de raad als waardevol. De raad waardeert in deze gesprekken de openheid van de bestuurders en ervaart de sfeer als ontspannen en constructief. In voorkomende gevallen fungeert de raad in deze gesprekken als spiegel of klankbord. De raad is voornemens deze werkwijze in 2021 voort te zetten.

Binnen het verantwoordingsorgaan hebben veel wisselingen plaatsgevonden in 2020. De raad is van mening dat er een goede relatie is met het verantwoordingsorgaan, waarbij de voorzitters elkaar laagdrempelig weten te vinden. Voor 2021 is er, vanwege de vele wisselingen binnen het verantwoordingsorgaan, een hernieuwde kennismaking gepland waarbij de raad duidelijke aandacht zal vragen voor de rollen van beide gremia.

c. Financiële opzet

Norm: Het pensioenfonds dient een deugdelijke financiële opzet te hebben. De financiële opzet dient zodanig te zijn dat de pensioenregeling ook op de lange termijn kan worden waargemaakt.

Bevindingen

Bij het pensioenfonds is van oudsher sprake van een deugdelijke financiële opzet. Ook in het turbulente jaar 2020 is de dekkingsgraad niet noemenswaardig gewijzigd. Eind 2019 heeft het bestuur de nieuwe voorschotpremie voor 2020 besproken. De onderbouwing van de premie en de gebruikte uitgangspunten zijn naar het oordeel van de raad goed. De premie is adequaat om de toegezegde opbouw van 1,875% te financieren. De overgang naar een nabestaandenpensioen op basis van risico is een duidelijke verandering die zijn oorzaak vindt in het streven naar reductie van complexiteit. De raad is van oordeel dat de belangen evenwichtig zijn afgewogen. Ook is de raad van oordeel dat het proces correct is doorlopen, al doet het bestuur er goed aan om het verantwoordingsorgaan tijdig te betrekken bij volgende premiebesluiten.

d. Evenwichtige belangenafweging

Norm: Het bestuur van een pensioenfonds dient ervoor te zorgen dat belanghebbenden zich op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd weten door het bestuur van het pensioenfonds.

Bevindingen

De raad constateert dat het bestuur bij het nemen van beleidsbeslissingen doorgaans de belangen van de verschillende partijen op een evenwichtige wijze afweegt. De overwegingen worden vastgelegd in de bestuursverslagen. Tevens wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan evenwichtige belangenafweging in de voorleggers die worden gebruikt bij de bestuursvergadering.

In de voorbereidingen op de overgang naar het nieuwe pensioencontract heeft het bestuur een informatiesessie georganiseerd waarbij de raad mocht aanschuiven. Tijdens deze sessie is de suggestie genoemd om, ter voorbereiding op het nieuwe pensioencontract, uitgangspunten te formuleren voor evenwichtige belangenafweging: wanneer vindt het bestuur dat sprake is van evenwichtige belangenafweging? De raad vindt dit een goede suggestie die in de ogen van de raad kan bijdragen aan de visie van het bestuur op dit onderwerp en daarmee kan bijdragen aan de besluiten die in het kader van het nieuwe pensioencontract genomen moeten worden.

e. Risicomanagement

Norm: Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging wordt vastgelegd.

Bevindingen

De raad heeft in het verslagjaar gekeken naar de opzet van het control framework. Dat bestaat uit enerzijds het risicobewustzijn, de processen en de verantwoordelijkheden, welke beschreven zijn in verschillende documenten, anderzijds naar de toepassing in de praktijk. Gedurende het jaar heeft de raad daarover meer inzicht gekregen door het inzien van rapportages, het bijwonen van vergaderingen en het voeren van gesprekken met bestuursleden. De raad constateert dat het ambitieniveau hoog is en dat veel bouwstenen aanwezig zijn, maar dat de praktijk nog wel weerbarstig is. Het risicobewustzijn van het bestuur is hoog, net als het kennisniveau, maar volle bestuursagenda's maken het niet altijd mogelijk om bij elk onderwerp diepgaande risicoanalyses te doen. De raad beveelt aan om de organisatie van het risicomanagement te evalueren, met als doel de discussie over risico beter ingebed te krijgen in het bestuurlijke proces.

Een tweede aspect dat aandacht verdient is de vorm en inhoud van de compliance rapportage. Deze kan een veel sterkere rol spelen bij het bewaken van de niet financiële risico's. Daarvoor is het nodig om te evalueren op welke plaatsen (vanuit het compliance perspectief) naar de niet financiële risico's gekeken wordt en deze informatie te bundelen in één rapportage, samen met de informatie die nu separaat door de compliance officer wordt aangeleverd. Hierdoor zal de compliancefunctie een meer zichtbare rol krijgen die de greep van het bestuur op beheersing van risico's kan versterken.

f. Uitbesteding

Norm: Het bestuur dient een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds te hebben, inclusief een aanvaardbaar niveau van de kosten en zicht op de keten van uitbesteding. Daarbij dient het bestuur in control te zijn. De overwegingen bij de keuze voor de wijze van uitvoering worden vastgelegd en beschikbaar gesteld aan belanghebbenden. Partijen waar werkzaamheden aan worden uitbesteed, dienen op regelmatige basis te worden geëvalueerd. Hetzelfde geldt ten aanzien van de adviseurs waarmee het bestuur werkt.

Bevindingen

In 2020 is de invulling van het bestuursbureau operationeel geworden. De raad signaleert dat het bestuursbureau goed functioneert en dat met de komst van het bestuursbureau de coördinatie van activiteiten en de countervailing power richting uitbestedingsrelaties is toegenomen.

Het bestuur heeft samen met het bestuursbureau in het derde kwartaal van 2020 een start gemaakt met het aanleggen van een contractenregister. In dit register is vastgelegd welke contracten het pensioenfonds is aangegaan met uitbestedingspartners op het gebied van vermogensbeheer en pensioenbeheer. Ook wordt hierin aangegeven of er sprake is van onderuitbesteding. De raad acht dit van groot belang omdat op deze manier inzicht wordt verkregen in de keten van uitbesteding. De raad adviseert om het register spoedig te voltooien en vervolgens te beheren.

Voor wat betreft de evaluatie van uitbestedingspartijen ziet de raad dat de uitbestedingspartijen op het gebied van vermogensbeheer in 2020 zijn geëvalueerd door middel van een voortgangsgesprek waarbij gebruik is gemaakt van een vragensjabloon. De uitkomsten hiervan zijn besproken in de bestuursvergadering.

In 2019 heeft de pensioenuitvoeringsorganisatie TKP bekend gemaakt haar strategie te herzien en de dienstverlening aan het pensioenfonds te beëindigen na het verslagjaar 2022. Het bestuur had de toekomst van het pensioenfonds reeds op de agenda staan, maar is voor wat betreft de pensioenuitvoering vrij snel een onderzoek gestart naar mogelijke toekomstscenario's. Hierbij heeft het bestuur criteria opgesteld en geprioriteerd en vervolgens afgezet tegen de diverse mogelijkheden. Dit heeft voor de zomer geleid tot de principiële keuze: doorgaan als pensioenfonds of overgaan naar een APF (Algemeen PensioenFonds). Alvorens het bestuur de definitieve keuze heeft gemaakt, is een voorlopig besluit genomen dat is gedeeld met de raad. De raad heeft de mogelijkheid gekregen input te leveren en vragen te stellen, waarna het bestuur de definitieve keuze heeft gemaakt om voorlopig door te gaan als pensioenfonds. De raad kon zich vinden in het gevolgde, gedegen proces.

g. Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Norm: Een pensioenfonds dient een beleggingsbeleid te hebben dat in overeenstemming is met de verplichtingen van het pensioenfonds en de vastgestelde risicohouding. In dit beleid dient aandacht te zijn voor maatschappelijk verantwoord beleggen. De opdracht aan de vermogensbeheerder dient in overeenstemming te zijn met dit beleid en er dienen effectieve begrenzings opgenomen te zijn in deze opdracht. Volgens de Nederlandse Pensioenwet zijn Nederlandse pensioenfondsen verplicht om in hun jaarverslag verantwoording af te leggen over de gevolgen van hun investeringsbeslissingen op het gebied van milieu, klimaat en mensenrechten en hun deelnemers te betrekken bij de keuzes die worden gemaakt in het verantwoord beleggingsbeleid.

Bevindingen

Het beleggingsbeleid is in de jaarlijkse cyclus herzien en vastgelegd in de SNP. Afgelopen jaar is de besluitvorming voorbereid inzake het toevoegen van ILB's (inflatiegerelateerde obligaties) en hypotheek en het afbouwen van beursgenoteerd vastgoed. Dit zal in 2021 geëffectueerd worden. Het proces heeft een gestructureerd sjabloon gevolgd. De raad pleit voor koersvastheid en herhaalt de aanbeveling om strategische keuzes niet te vaak te herzien.

De organisatorische inrichting rondom de totstandkoming van het beleggingsbeleid is grondig gewijzigd. Het is positief dat het bestuursbureau meer kennis en capaciteit heeft en aan zijn belangrijke, coördinerende functie goed invulling geeft, in goede samenwerking met de relevante bestuurder. Veel documentatie, zoals investment cases, wordt op orde gemaakt.

De beleggingscommissie is opgeheven en de besluitvorming verlegd naar de bestuurstafel. Gezien de al volle bestuurlijke agenda en de noodzaak om inhoudelijke beleggingsdossiers met voldoende diepgang te behandelen vraagt de raad zich af of dit een optimale inrichting is. De raad beveelt aan om deze keuzes te evalueren en te herzien en/of alternatieven te overwegen om de diepgang in de discussies te borgen en een blik van buiten te organiseren. Dat gezegd hebbende, is de kwaliteit van de aangeleverde stukken sterk verbeterd en er is een goede inbreng van de deelnemers in de bestuurlijke discussie.

Er zijn goede stappen gezet op het gebied van MVB-beleid en implementatie. Er is een GAP-analyse gemaakt ten aanzien van de vereisten vanuit wet- en regelgeving en marktconformiteit. Doelen zijn geconcretiseerd en expliciet in lijn gebracht met vereisten vanuit wettelijke verplichtingen, waaronder het Parijs-akkoord. Het valt wel op dat er nog ruimte is om de ambitie te verruimen, bijvoorbeeld voor wat betreft de CO₂ reductie doelstelling. Ook kan de strekking van de uitsluitingen worden verruimd, in lijn met wensen van deelnemers, waarvan bijna 60% niet in energiebedrijven wensen te beleggen. Verder vraagt de raad aandacht voor een integrale MVB-benadering over alle delen van de portefeuille en ook voor de effectiviteit van en de samenhang tussen ingezette instrumenten. In een integrale benadering zou het ook goed passen om MVB-afwegingen te integreren in de SNP. Andere openstaande punten zijn onder andere het integreren van klimaatrisico's in de risicoanalyse en ERB (eigenrisicobeoordeling), het monitoren van de (werkelijke) resultaten van engagement, het aantonen van 'real life impact' van de gemaakte keuzes en het opstellen van een MVB-meerjarenplan.

Ten slotte wordt aangeraden om bij de nog vorm te geven rapportage en monitoring van het MVB-beleid de aanbevelingen van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) in de algemene financiële rapportages te implementeren.

h. Communicatie

Norm: Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid, waarbij de persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is en het pensioenbewustzijn van belanghebbenden wordt bevorderd. Het bestuur meet de effectiviteit van de ingezette communicatiemiddelen periodiek, in elk geval elke drie jaar.

Bevindingen

De raad constateert dat er een communicatiebeleidsplan is, dat is uitgewerkt in een communicatiejaarplan. De voortgang van de uitvoering van het communicatiejaarplan wordt gemonitord en besproken in het bestuur.

In november heeft het bestuur in het kader van de Pensioen3Daagse een webinar georganiseerd. Hierbij is ingegaan op de financiële situatie van het pensioenfonds, de toekomst van het pensioenfonds en het pensioenakkoord. Twee bestuursleden van het fonds waren sprekers. De raad heeft deelgenomen aan dit

webinar en geeft hiervoor complimenten aan het bestuur: het webinar was naar de mening van de raad toegankelijk en informatief.

i. Code pensioenfonds

Norm: het bestuur leeft de normen van de code pensioenfonds na, rapporteert zo nodig over normen of geeft gemotiveerd aan waarom van een norm wordt afgeweken. De raad rapporteert hierover aan de hand van de acht thema's uit de code pensioenfonds.

Bevindingen

De raad constateert dat het bestuur op gedegen wijze een inventarisatie heeft gemaakt van de naleving van de normen uit de code pensioenfonds door het pensioenfonds. De raad sluit zich aan bij de bevindingen van het bestuur hieromtrent. De raad acht drie van de acht thema's relevant om nader uit te diepen voor het fonds. Deze worden hieronder toegelicht.

Onder het thema 'vertrouwen waarmaken' verstaat de code pensioenfonds "zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement". De raad is van mening dat het bestuur voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden. De raad ziet dat het bestuur verantwoordelijkheid ziet en neemt. De raad neemt waar dat het bestuur een visie heeft op uitvoering van de pensioenregeling en hiernaar handelt. Hierbij is zichtbare aandacht voor de diverse groepen belanghebbenden.

Onder het thema 'integer handelen' verstaat de code pensioenfonds "het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance". Hier is het afgelopen boekjaar aandacht aan besteed in de vorm van een themamiddag compliance. De raad spreekt regelmatig met het bestuur over de urgentie van compliance en het voorkomen van iedere schijn van belangenverstrengeling. De raad acht dit onderwerp zeer belangrijk en zal de aandacht hiervoor in de toekomst blijven monitoren en indien nodig bevorderen.

Tot slot verdient het thema 'zorgvuldig benoemen' aandacht. Hieronder verstaat de code pensioenfonds "het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds". De raad signaleert dat de bestuurswissel zorgvuldig heeft plaatsgevonden waarbij nadrukkelijke aandacht is geweest voor diversiteit in de samenstelling van het bestuur. Tevens hebben de vertrekkende bestuursleden veel tijd en moeite gestoken in de kennisoverdracht richting de nieuwe bestuurders.

j. Follow-up aanbevelingen

Norm: Het intern toezicht beoordeelt de opvolging die het bestuur geeft aan eerdere aanbevelingen van het intern toezicht.

Bevindingen

De raad rekent het tot zijn taak te beoordelen of en in hoeverre opvolging is gegeven aan eerdere bevindingen en aanbevelingen en de termijn waarbinnen dit gebeurt. Alle aanbevelingen en de eventuele opvolging hiervan zijn expliciet besproken met het bestuur. De raad is van mening dat zijn toegevoegde waarde gedurende het jaar en in dialoog met het bestuur wordt geleverd. De raad is vrij het bestuur met raad bij te staan en voelt zich gehoord door het bestuur en constateert dat het bestuur de aanbevelingen van de raad doorgaans weegt in zijn besluitvorming. Wel beveelt de raad aan om de lijst met aanbevelingen van de raad op regelmatige basis te bespreken binnen het bestuur en hierover terug te koppelen aan de raad.

k. Bevindingen speerpunten 2020

De raad stelt jaarlijks speerpunten vast. De bevindingen met betrekking tot deze speerpunten zijn verwerkt in de bevindingen bij de diverse normen. Achter de genoemde speerpunten is een verwijzing naar de betreffende norm opgenomen. De speerpunten voor 2020 waren:

- a) werking van het control framework, onder andere in het kader van IORP II: bevindingen beschreven bij norm e;
- b) werking bestuurlijk model: bevindingen beschreven bij norm b;
- c) uitbesteding pensioenadministratie: bevindingen beschreven bij norm a en f;
- d) houdbaarheid van de pensioenregeling, inclusief pensioenhervorming: bevindingen beschreven bij norm c;
- e) beleid rondom maatschappelijk verantwoord beleggen: bevindingen beschreven bij norm g;
- f) hanteren uitdagingen n.a.v. coronacrisis: bevindingen beschreven bij norm b.

4. Speerpunten 2021

Voor het boekjaar 2021 heeft de raad de volgende speerpunten vastgesteld:

- a) werking bestuurlijk model;
- b) beleid rondom maatschappelijk verantwoord beleggen;
- c) werking van het control framework;
- d) uitbesteding pensioenadministratie;
- e) overgang naar het nieuwe pensioencontract.

5. Goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening

De raad constateert dat het proces van totstandkoming van het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2020 zorgvuldig is geweest. Volgens de raad heeft het bestuur voldoende blijk gegeven van een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging bij de uitoefening van zijn taak en bij het opstellen van dit besluit en de onderliggende stukken. De raad geeft daarom goedkeuring aan het bestuursbesluit tot de vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2020.

De raad dankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de prettige en constructieve samenwerking.

Amsterdam, 20 mei 2021

Anne Gram
Mechteld Hendriks (voorzitter)
Sako Zeverijn

16.1 Reactie bestuur op bevindingenrapport raad van toezicht

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor zijn bevindingenrapport.

Hierin komen de punten uit de dialoog tussen bestuur en raad in het afgelopen jaar samen.

Het bestuur waardeert de constructieve wijze waarop de raad de werkzaamheden van het bestuur volgt en beoordeelt en zich opstelt als sparring partner voor het bestuur.

Het doet het bestuur genoegen dat de goede contacten behouden zijn gebleven, ook toen er een grotendeels nieuw bestuur aantrad en er vanwege covid-19 niet meer fysiek vergaderd kon worden. Het bestuur blijft ook in 2021 graag in gesprek met de raad (en het verantwoordingsorgaan).

17 Verslag verantwoordingsorgaan

1. Inleiding

Het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds DNB wil op een betrokken, deskundige, kritische en inlevende manier bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van het pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan wil een verbinding zijn tussen bestuur en alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Het verantwoordingsorgaan gaat bewust om met de voorbeeldrol van het pensioenfonds en houdt oog voor de rollen van de verschillende organen.

Om de ambitie waar te maken, heeft het verantwoordingsorgaan in het verslagjaar nadrukkelijk aandacht besteed aan opleiding en teamvorming, mede met het oog op de wisseling in de samenstelling in 2020 en 2021. Tijdens twee opleidingsdagen is gewerkt aan kennisontwikkeling en is er gesproken over de gewenste samenwerking binnen het verantwoordingsorgaan en met de raad van toezicht (hierna: raad) en het bestuur. Het verantwoordingsorgaan heeft het eigen werkplan en de speerpunten, het normenkader en de taakverdeling geactualiseerd. Het plan is gedeeld met het bestuur en de raad.

2. Taken, verantwoording en werkwijze

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over wettelijke en overige thema's. Deze thema's zijn het beloningsbeleid, het sluiten, wijzigen en beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst, vorm en inrichting van het intern toezicht, de profielschets van de leden van het intern toezicht, het vaststellen en wijzigen van de klachten- en geschillenprocedure, vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid, samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten, liquidatie, fusie of splitsing, wijziging van de rechtsvorm of samenvoeging, gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds, en tot slot doelen en uitgangspunten, waaronder de risicohouding.

Het verantwoordingsorgaan neemt verantwoording af van het bestuur over het gevoerde beleid en de uitvoering van beleidskeuzes en beleidsvoornemens. Het verantwoordingsorgaan benoemt en ontslaat leden van de raad. Ten slotte oordeelt het verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur op basis van onder andere gesprekken met het bestuur en de raad, het bestuursverslag, de jaarrekening en de bevindingen van het intern toezicht.

Het verantwoordingsorgaan heeft zich een oordeel gevormd over het handelen van het bestuur en het gevoerde beleid in 2020. Het verantwoordingsorgaan heeft hiervoor vier gesprekken met het bestuur en twee gesprekken met de raad gevoerd, en daarbij kennisgenomen van fondsdocumenten, zoals het jaarverslag, de bevindingen van de externe accountant en de actuaris, het bevindingenrapport van de raad en de verslagen van het bestuur. Het verantwoordingsorgaan heeft in 2020 achtmaal in eigen kring vergaderd.

3 Mutaties in de samenstelling van het verantwoordingsorgaan

Op vijf posities is de samenstelling van het verantwoordingsorgaan gedurende het verslagjaar gewijzigd. Het verantwoordingsorgaan bestaat per 1 januari 2021 uit acht leden en is daarmee compleet.

- Ries de Kogel is per 1 januari 2020 herbenoemd als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden na voordracht door Belangenvereniging Pensioengerechtigden DNB (BP DNB).
- In mei 2020 heeft het bestuur, na overleg met het verantwoordingsorgaan, het besluit genomen om de eisen aan het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan aan te scherpen. Dit besluit heeft geleid tot het op eigen verzoek aftreden van Simon Lelieveldt in mei 2020, omdat de rol in het verantwoordingsorgaan en zijn eigen werkzaamheden niet langer te combineren waren. Het verantwoordingsorgaan heeft vervolgens, op voordracht van de BP DNB, Erich Abeen per 1 september 2020 als opvolger benoemd. Usseb Karakhalil en Björn Sluijter zijn aan het eind van het verslagjaar afgetreden. In hun plaats zijn als vertegenwoordigers van de actieve deelnemers na voordracht door de Ondernemingsraad per 1 januari 2021 Fenna Eerenberg en Carel van den Berg benoemd.
- Daarnaast is met de benoeming per 1 oktober 2020 van Sander Geenen als vertegenwoordiger van en op voordracht van de werkgever de vacature voor de tweede werkgeverszetel vervuld.
- Kees van der Zwan is op eigen verzoek en om persoonlijke redenen aan het eind van het verslagjaar afgetreden. In zijn plaats is Louis Kuypers per 1 januari 2021 als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden na voordracht door BP DNB benoemd.

4. Uitgebrachte adviezen

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2020 onderstaande adviezen uitgebracht.

Beloningsbeleid

Eind 2019 heeft het bestuur het verantwoordingsorgaan advies gevraagd voor een aanpassing van het beloningsbeleid in verband met de wijziging van de inrichting en invulling van het bestuursmodel. Het verantwoordingsorgaan heeft geen overwegend bezwaar tegen het nieuwe beloningsbeleid. Aangezien de raad geen goedkeuring verleende aan de voorgestelde aanpassing van het beloningsbeleid, is een herziene versie in 2020 opnieuw voorgelegd aan het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan heeft hierop negatief geadviseerd, vooral omdat het herziene beleid slechts de maximale beloningsgrenzen definieert en geen nadere inhoud geeft aan de principes waarmee voor individuele leden van organen de concrete beloning tot stand zal komen. De raad heeft de herziene versie goedgekeurd, waarna het bestuur het beloningsbeleid heeft vastgesteld. Eind 2020 is het onderwerp besproken met de raad en het bestuur, wat heeft geresulteerd in het voornemen het beloningsbeleid in 2021 te evalueren.

Communicatie

In 2019 heeft het verantwoordingsorgaan de advisering over het communicatiebeleidsplan en het communicatiejaarplan aangehouden tot het bestuur in de gelegenheid was om hierover inhoudelijk van gedachten te wisselen. Vervolgens is in mei 2020 een positief advies gegeven, waarbij als aandachtspunt is meegegeven dat het verantwoordingsorgaan voldoende betrokken moet worden bij de communicatie en in het klachtentraject. Het verantwoordingsorgaan vindt het belangrijk dat uit het beleid blijkt dat het pensioenfonds zich houdt aan de wettelijke verplichtingen en dat duidelijk is op welke wijze het pensioenfonds de AFM-leidraad hierover in de praktijk toepast. Op verzoek van het verantwoordingsorgaan wordt in een artikel in de Pensioenkrant stilgestaan bij dit onderwerp en wordt een samenvatting van het communicatiebeleidsplan 2020-2022 opgenomen op de website van het pensioenfonds.

Uitvoeringsovereenkomst

Gedurende het verslagjaar is aan het verantwoordingsorgaan meerdere keren advies gevraagd over de uitvoeringsovereenkomst. Dit betrof de aanpassingen van de afspraken met de werkgever inzake de premie, in lijn met de pensioenregeling 2020 en 2021-2024 zoals door sociale partners overeengekomen, en door het pensioenfonds geaccepteerd. In beide gevallen heeft het verantwoordingsorgaan positief geadviseerd.

Klachten- en geschillenregeling

In oktober 2020 is aan het verantwoordingsorgaan advies gevraagd over de aanpassing van de klachten- en geschillenregeling. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd, met de kanttekening dat het verantwoordingsorgaan graag ziet dat het pensioenfonds de klachten- en geschillenregeling als zelfstandig leesbaar stuk op de website publiceert, zodat het op deze manier beschikbaar is voor alle betrokkenen.

Voorschotpremie

In november 2020 is aan het verantwoordingsorgaan advies gevraagd over de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten voor 2021. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover positief geadviseerd onder de veronderstelling dat het premieniveau en de systematiek inclusief de opslagcomponent conform de tussen sociale partners gemaakte afspraken voor de periode 2021-2024 zullen worden gehandhaafd. Het verantwoordingsorgaan heeft wel aandacht gevraagd voor de begrijpelijkheid van de communicatie aan de deelnemersgroepen.

Het verantwoordingsorgaan heeft in zijn overwegingen meegenomen dat de modelmatige analyse van het bestuur laat zien dat de verlaging van de premiedekkingsgraad enerzijds en de beëindiging van verdere toevoegingen aan het premiedepot anderzijds qua verwacht pensioenresultaat tot evenwicht leidt tussen actieven en inactieven.

Tegelijkertijd signaleert het verantwoordingsorgaan dat met de huidige economische vooruitzichten de genomen besluiten voor de eerstkomende jaren tot een verlaging van de premiedekkingsgraad, maar niet tot een premie-overschot in verband met de afschaffing van het premiedepot leiden (wat een nadelig jaarlijks effect van 0,2% op de dekkingsgraad of € 4 miljoen op reserves kan betekenen). In het advies heeft het verantwoordingsorgaan de bredere context van de handhaving van het feitelijke premieniveau op 27,4%, de mogelijk onvolledige opbouw voor de actieven, de aankomende implementatie van het pensioenakkoord en de beperkte materialiteit meegenomen. Het verantwoordingsorgaan zal de ontwikkelingen in het komende jaar nauwgezet volgen.

5. Andere activiteiten

Benoeming nieuwe leden van de raad

In afwijking van de code pensioenfonds benoemt het verantwoordingsorgaan de leden van de raad. Hierdoor wordt voorkomen dat het bestuur zijn eigen intern toezicht uitkiest en benoemt. De rol van het bestuur blijft beperkt tot het identificeren van en adviseren rond potentiële situaties van ongewenste belangenverstrengeling.

In 2020 was het verantwoordingsorgaan actief betrokken bij de samenstelling van de raad. Het verantwoordingsorgaan heeft Sako Zeverijn in 2020 benoemd als opvolger van Peter de Groot, die zijn functie in november 2019 heeft neergelegd. Het verantwoordingsorgaan heeft geadviseerd over de profielschets en is actief betrokken geweest bij de sollicitatieprocedure en het opstellen van een draaiboek. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan positief geadviseerd over de profielschets die de raad heeft opgesteld voor het invullen van de vacature die ontstaat na het aflopen van de zittingstermijn van Anne Gram. Het verantwoordingsorgaan heeft de raad in overweging gegeven bij gelijke geschiktheid IT-kennis zwaar te laten wegen.

Covid-19

Op het moment van schrijven is de coronapandemie nog niet op zijn retour. Het verantwoordingsorgaan is regelmatig door het bestuur geïnformeerd over hoe het bestuur omgaat met de gevolgen van de crisis en tegelijkertijd invulling geeft aan het strategisch beleggingsbeleid om de doelstellingen te behalen.

Gewijzigde invulling van het paritaire bestuursmodel

De gewijzigde invulling van het paritaire bestuursmodel is meermalen binnen het verantwoordingsorgaan besproken. In zijn reactie aan het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan aangegeven van mening te zijn dat de versterkte governance in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden is en dat de voorkeur uitgaat naar het paritaire model met invulling van externen, dat wil zeggen bestuurders die niet in dienst van DNB zijn. Het verantwoordingsorgaan vindt het belangrijk dat de bestuurlijke continuïteit niet uit het oog verloren wordt.

Toekomst Pensioenfonds DNB

Het verantwoordingsorgaan is regelmatig door het bestuur bijgepraat over de toekomst van het pensioenfonds. In 2020 werden enkele scenario's nader uitgewerkt, waarna het bestuur heeft besloten als zelfstandig ondernemingspensioenfonds verder te gaan. Het verantwoordingsorgaan hecht aan goed onderbouwde besluitvorming waarin de verschillende belangen worden meegenomen en afgewogen en kan het besluit van het bestuur volgen.

6. Bevindingen

Het verantwoordingsorgaan constateert dat het bestuur in het verslagjaar op constructieve wijze is omgegaan met de door het verantwoordingsorgaan uitgebrachte adviezen. Wel heeft het verantwoordingsorgaan gedurende het verslagjaar enkele aandachtspunten geformuleerd. Zo vindt het verantwoordingsorgaan het belangrijk tijdig betrokken te worden bij dossiers waarover het verantwoordingsorgaan adviesrecht heeft. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan aandacht gevraagd voor een tijdige schriftelijke terugkoppeling door het bestuur op de uitgebrachte adviezen. Het bestuur heeft hierop verdere afspraken met het verantwoordingsorgaan gemaakt om te borgen dat het verantwoordingsorgaan tijdig en adequaat wordt betrokken in de relevante discussies over het pensioenfonds. Ten slotte heeft het verantwoordingsorgaan het bestuur gevraagd oog te hebben voor de communicatie met andere stakeholders, en geadviseerd de communicatie over klachten en incidenten op de website te herzien.

7. Oordeel over bestuurshandelen en beleid

Het verantwoordingsorgaan komt tot het oordeel dat het bestuur in zijn handelen een consistent beleid heeft gevoerd. Het bestuur heeft evenwichtig gehandeld en voldoende en evenwichtig rekening gehouden met de belangen van alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

8. Vooruitblik

Het verantwoordingsorgaan wil in het verslagjaar 2021 in het bijzonder aandacht besteden aan de volgende onderwerpen:

1. Communicatie
2. Governance en verslaglegging
3. Het pensioenakkoord
4. Risicomanagement en compliance, en
5. Beleggingsbeleid

Het verantwoordingsorgaan spreekt grote dank uit naar alle oud-bestuurders en oud-leden van het verantwoordingsorgaan die in 2020 afscheid hebben genomen. Het verantwoordingsorgaan bedankt de raad en het bestuur voor de prettige samenwerking.

Amsterdam, 20 mei 2021

Erich Abeen
Carel van den Berg
Fenna Eerenberg
Sander Geenen
Annemarie Hondius
Ries de Kogel
Louis Kuypers
Diny Tiellemans (voorzitter)

17.1 Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor zijn verslag en voor de uitgebrachte adviezen.

Het bestuur waardeert de open en constructieve houding van het verantwoordingsorgaan.

Het doet het bestuur genoegen dat de goede contacten behouden zijn gebleven, ook toen er een grotendeels nieuw bestuur aantrad en er vanwege covid-19 niet meer fysiek vergaderd kon worden. Het bestuur hoopt dat deze gecontinueerd worden in 2021, nu ook een groot deel van het verantwoordingsorgaan gewisseld is.

Het bestuur blijft zich inzetten voor een tijdige betrokkenheid van het verantwoordingsorgaan bij de adviesdossiers en andere belangrijke onderwerpen.

Dominique Dijkhuis
Peter de Groot
Anita Jharap
Agnes Joseph
Margreet Schuit
Roeland van Vledder

18 Jaarrekening

18.1 Balans per 31 december 2020

(na resultaatbestemming)

		31-12-2020	31-12-2019
		€	€
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)		
Vastgoedbeleggingen		321.214	269.983
Aandelen		679.533	586.451
Vastrentende waarden		1.129.644	1.166.903
Derivaten		369.341	199.281
Overige beleggingen		-7.121	15.401
		<u>2.492.611</u>	<u>2.238.019</u>
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(2)	488	495
Vorderingen en overlopende activa	(3)	911	440
Overige activa	(4)	12.128	10.926
		<u>2.506.138</u>	<u>2.249.880</u>
TOTAAL ACTIVA			
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(5)	414.936	366.637
Technische voorzieningen	(6)	2.069.100	1.866.130
Derivaten	(7)	9.921	3.968
Overige schulden en overlopende passiva	(8)	12.181	13.145
		<u>2.506.138</u>	<u>2.249.880</u>
TOTAAL PASSIVA			

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans vanaf pagina 86.

18.2 Staat van baten en lasten

		2020		2019	
		€	€	€	€
Baten					
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(9)		43.600		40.946
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(10)		256.605		355.014
Baten uit herverzekering	(11)		-7		48
Overige baten	(12)		0		3
Totaal baten			<u>300.198</u>		<u>396.011</u>
Lasten					
Pensioenuitkeringen	(13)		48.218		45.672
Pensioenuitvoeringskosten	(14)		2.492		2.159
Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds	(15)				
- Pensioenopbouw		37.983		34.472	
- Toeslagverlening		5.674		39.405	
- Rentetoevoeging/onttrekking		-6.051		-3.758	
- Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-49.489		-46.868	
- Wijziging marktrente		250.392		245.791	
- Wijziging actuariële uitgangspunten		-42.476		-7.125	
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		2.257		5.634	
- Overige mutaties technische voorzieningen		3.625		-3.976	
			<u>201.915</u>		<u>263.575</u>
Mutatie overige technische voorzieningen	(16)		1.055		-686
Saldo herverzekering	(17)		20		20
Saldo overdracht van rechten	(18)		-1.829		-4.261
Overige lasten	(19)		28		33
Totaal lasten			<u>251.899</u>		<u>306.512</u>
Saldo van baten en lasten			<u>48.299</u>		<u>89.499</u>
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>					
Algemene reserve			45.192		87.009
Bestemmingsreserves			3.107		2.490
			<u>48.299</u>		<u>89.499</u>

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten vanaf pagina 108.

18.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2020		2019	
	€	€	€	€
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Ontvangsten				
Ontvangen premies	43.935		42.329	
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	2.605		5.759	
Overig	242		185	
		46.782		48.273
Uitgaven				
Betaalde pensioenuitkeringen	-49.342		-46.012	
Betaald in verband met overdracht van rechten	-821		-1.453	
Betaalde premies herverzekering	-20		-20	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-3.188		-2.512	
		-53.371		-49.997
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten		-6.589		-1.724
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Ontvangsten				
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	44.244		49.900	
Verkopen en aflossingen van beleggingen	2.895.284		3.508.266	
Mutatie beleggingsliquiditeiten en collateral	161.209		204.038	
		3.100.737		3.762.204
Uitgaven				
Aankopen beleggingen	-3.089.493		-3.755.012	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-3.453		-4.645	
		-3.092.946		-3.759.657
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten		7.791		2.547
Netto kasstroom		1.202		823
Mutatie liquide middelen		1.202		823
Samenstelling geldmiddelen				
	2020		2019	
	€		€	
Liquide middelen primo boekjaar (4)	10.926		10.103	
Liquide middelen ultimo boekjaar (4)	12.128		10.926	
Waarvan:				
Voor risico pensioenfonds	12.128		10.926	

18.4 Toelichting op de jaarrekening

18.4.1 Algemeen

Activiteiten

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair gevestigd te Amsterdam. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199645.

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, alsmede het streven (voorwaardelijk: voor zover de middelen van het pensioenfonds het toelaten en afhankelijk van de dekkingsgraad) naar het waardevast houden van de pensioenrechten.

Het pensioenfonds wil een zo goed mogelijke invulling geven aan de pensioenovereenkomsten die de werkgever (De Nederlandsche Bank N.V.) heeft afgesloten met zijn (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient correct, maatschappelijk verantwoord en (kosten)efficiënt te geschieden. De ambitie is een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 610 Pensioenfondsen. Het bestuur heeft op 20 mei 2021 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

18.4.2 Grondslagen

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf "schattingwijzigingen".

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizendtallen, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van 'going-concern' uitgangspunten.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn

overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2020	Gemiddeld 2020	31 december 2019	Gemiddeld 2019
USD	0,8173	0,8541	0,8908	0,8828
GBP	1,1172	1,1487	1,1801	1,1471
JPY	0,0079	0,0081	0,0082	0,0081

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In 2020 heeft het actuariële genootschap nieuwe sterfteveronderstellingen gepubliceerd (AG-prognosetafel). Het bestuur heeft besloten de pensioenverplichtingen te waarderen met toepassing van deze veronderstellingen. De impact van de wijzigingen bedraagt een verlaging van de technische voorzieningen met € 45,1 miljoen. De impact op de actuele dekkinggraad is een verhoging van 2,6%-punt. In de nieuwe prognosetafels is geen rekening gehouden met de impact van COVID-19.

Het pensioenfonds heeft daarnaast de vaststelling van de voorziening voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid gewijzigd. De impact van deze wijzigingen bedraagt een verhoging van de technische voorzieningen met € 2.649 duizend. De impact op de actuele dekkinggraad is een verlaging van 0,01%-punt.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden verantwoord in de staat van baten en lasten, onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op periodieke door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten.

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen. Het pensioenfonds belegt in valutaderivaten (fx forwards) en rentederivaten (interest rate swaps, index futures en warrants) waarvan de reële waarde is bepaald aan de hand van netto contante waarde berekeningen.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

De overige beleggingen bestaan uit liquide middelen, money market funds, collateral en vorderingen en schulden inzake beleggingen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. De actuariële grondslagen van het pensioenfonds zijn gespecificeerd onder het onderdeel 'technische voorzieningen'.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Bestemmingsreserve

Ten gevolge van de afspraken in de CAO heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot ingesteld. Tot en met 2019 had het pensioenfonds ook een toeslagendepot. Dit is echter in de regeling 2020 afgeschaft.

Peildatum voor de berekening van de toevoeging van middelen aan en onttrekking van middelen uit het depot in een bepaald kalenderjaar is 30 september van het voorgaande jaar. Deze toevoeging en onttrekking vindt vervolgens jaarlijks op de volgende wijze plaats:

Jaarlijks wordt 4,4%-punt premieopslag toegevoegd. Vervolgens wordt, indien en voor zover van toepassing, het verschil tussen de benodigde premie (gedempte premie plus premieopslag) en de maximale premie er weer uit onttrokken. De gedempte kostendekkende premie bedraagt voor 2020 26,1% van de salarissom. Inclusief de 4,4%-punt opslag bedraagt de benodigde premie dan 30,5%. Van de 4,4%-punt opslag moet dus 2,5%-punt direct voor de financiering van de premie gebruikt worden, de overige 1,9%-punt wordt aan het depot toegevoegd.

Jaarlijks wordt in september het premie-egalisatiedepot vermeerderd met het fondsrendement over de eerste drie kwartalen.

Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken inclusief de eventueel op 1 januari daaropvolgend toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door de toezichhouder wordt gebruikt. Er is geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

- Als rekenrente voor de technische voorzieningen wordt gehanteerd de rentetermijnstructuur per 31 december 2020 zoals die door de toezichthouder is gepubliceerd.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de technische voorzieningen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de door het AG gepubliceerde prognosetafel 2020 (2019: AG2018). Om rekening te houden met het gegeven dat de werkende populatie gezonder is dan de niet-werkende populatie is een leeftijdsafhankelijke afslag op de sterftekansen toegepast. Deze ervaringssterfte is per 31 december 2018 vastgesteld op basis van het Aon Hewitt postcodemodel.
- Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen elke (gewezen) deelnemer verondersteld een partner te hebben van het andere geslacht. Voor pensioengerechtigden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem).
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 2,5 en 1,5 jaar respectievelijk.
- De leeftijd en duur worden in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- De leeftijd op balansdatum is gelijk aan de reglementaire pensioenleeftijd verminderd met de toekomstige duur.
- Voor toekomstige excasso- en administratiekosten wordt 2,25% van de netto technische voorzieningen opgenomen.
- De risicopremie voor premievrijstelling bedraagt 2% van de actuariële premie voor onvoorwaardelijke onderdelen plus 2% van de risicopremie voor het nabestaandenpensioen. De risicopremie voor WIA excedent bedraagt 2% van de salarissom boven het maximum dagloon.
- Voor latent wezenpensioen wordt een opslag van 0,35% van de technische voorzieningen van het partnerpensioen voor actieven en slapers opgenomen.
- Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen de partnerfrequentie gebaseerd op "CBS 2018 inclusief samenwonend". Voor pensioengerechtigden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem).

Overige technische voorzieningen

Onder de overige technische voorzieningen worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening, zijnde arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Er wordt een voorziening opgenomen voor deelnemers die ziek zijn en wellicht arbeidsongeschikt worden. Deze voorziening wordt jaarlijks vastgesteld en bedraagt tweemaal de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid en premievrijstelling.

De voorziening voor WAO hiaat/WIA is onderdeel van de overige technische voorzieningen en is gebaseerd op dezelfde grondslagen als de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Conform de nieuwe afspraken tussen sociale partners wordt de feitelijke premie vastgesteld op een rekenrente gebaseerd op een 12-maandsmiddeling van de officieel gepubliceerde RTS, inclusief UFR. Hierbij wordt een opslag van 4,4%-punt opgeteld, die indien beschikbaar kan worden toegevoegd aan het premie-egalisatiepot.

De premie kan echter niet meer dan 28% van de ongemaximeerde loonsom bedragen.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Indexering en overige toeslagen

Voor actieve en niet-actieve deelnemers is de toeslag voorwaardelijk, de maatstaf voor de toekenning van de toeslag is de consumentenprijsindex voor alle huishoudens in het betreffende jaar (meetperiode oktober-oktober). Het bestuur beslist jaarlijks over de toeslagverlening voor deze deelnemers.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 0,32% negatief (2019: 0,24% negatief), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de technische voorziening worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties technische voorziening

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Premies herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

18.5 Toelichting op de balans per 31 december 2020

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Huidig jaar	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	269.983	586.451	1.166.903	195.313	15.401	2.234.051
Aankopen	102.425	199.787	1.301.796	0	1.485.091	3.089.099
Verkopen	-8.556	-146.863	-1.346.264	-43.166	-1.350.445	-2.895.294
Waarde-ontwikkelingen	-42.638	40.081	5.771	207.270	-468	210.016
Overige mutaties	0	77	1.438	3	-156.700	-155.182
Stand per 31 december 2020	321.214	679.533	1.129.644	359.420	-7.121	2.482.690
Schuldpositie derivaten (credit)						9.921
						2.492.611

De aan- en verkopen onder de categorie "overige beleggingen" betreffen transacties van geldmarktfondsen, zogenaamde Money Market Funds. De aan- en verkopen van de derivaten (fx forwards, interest rate swaps, index futures en warrants) zijn gesaldeerd opgenomen onder de verkopen. Daardoor zijn de aankopen van de derivaten nihil.

De overige mutaties in bovenstaand verloop hebben betrekking op opgebouwde rente, dividenden, liquide middelen, collateral en overige mutaties ultimo 2020 ten opzichte van 2019. De overige mutatie onder de categorie 'overige beleggingen' bestaat voornamelijk uit de mutatie collateral ultimo 2020 ten opzichte van 2019.

Vorig jaar	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019	225.133	435.491	924.758	17.724	279.087	1.882.193
Aankopen	46.702	875.011	1.797.340	0	1.036.283	3.755.336
Verkopen	-46.140	-842.134	-1.551.745	26.359	-1.094.591	-3.508.251
Waarde-ontwikkelingen	44.717	117.366	-8.707	157.497	-1.264	309.609
Overige mutaties	-429	717	5.257	-6.267	-204.114	-204.836
Stand per 31 december 2019	269.983	586.451	1.166.903	195.313	15.401	2.234.051
Schuldpositie derivaten (credit)						3.968
						2.238.019

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Vastgoedbeleggingen		
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	321.214	269.983

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Northern Trust vastgoedfonds	299.969	93,4	248.717	92,1

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Aandelen		
Beursgenoteerde aandelen	678.317	585.245
Vorderingen	1.216	1.206
	679.533	586.451

De vorderingen betreffen nog te ontvangen dividend (€ 700 duizend) en dividendbelasting (€ 516 duizend). Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Vastrentende waarden		
Obligaties	1.117.819	1.154.906
Vorderingen	11.828	11.997
Schulden	-3	0
	1.129.644	1.166.903

De vorderingen betreft nog te ontvangen interest (€ 11.828 duizend). De schulden betreft nog te betalen interest (€ 3 duizend).

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Nederlandse staatsobligaties	625.325	55,4	597.103	51,2
Duitse staatsobligaties	492.494	43,6	557.803	47,8
	1.117.819	99,0	1.154.906	99,0

Derivaten

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

2020 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
		€	€	€	€
Valutaderivaten	Jan 2021 - Mrt 2021	715.766	18.362	19.072	710
Rentederivaten	Jan 2021 - Feb 2067	1.465.855	341.058	350.269	9.211
		2.181.621	359.420	369.341	9.921

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2019:

2019 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
		€	€	€	€
Valutaderivaten	Jan 2020 - Mrt 2020	593.290	6.651	8.335	1.684
Rentederivaten	Jan 2021 - Feb 2069	1.208.085	188.662	190.946	2.284
		1.801.375	195.313	199.281	3.968

	31-12-2020	31-12-2019
Overige beleggingen	€	€
Liquide middelen	8.969	2.865
Onderpandverplichtingen uit hoofde van ontvangen collateral	-366.890	-199.577
Money Market funds	350.396	217.359
Nog af te wikkelen transacties	0	-324
Overige vorderingen	404	5
Overige schulden	0	-4.927
	-7.121	15.401

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 369,3 miljoen (waarvan € 1,3 miljoen pending) (2019: 199,6 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 2 miljoen (waarvan € 1,1 miljoen pending) (2019: 5,3 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van liquiditeiten en € 15,6 miljoen aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan

het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto contante waardeberekening	Andere methoden	Totaal
	€	€	€	€	€
Per 31 december 2020					
Vastgoedbeleggingen	320.959	0	0	255	321.214
Aandelen	678.243	0	0	73	678.316
Vastrentende waarden	1.117.819	0	0	0	1.117.819
Derivaten	0	0	359.420	0	359.420
Overige beleggingen	359.365	0	0	0	359.365
	<u>2.476.386</u>	<u>0</u>	<u>359.420</u>	<u>328</u>	<u>2.836.134</u>

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto contante waardeberekening	Andere methoden	Totaal
	€	€	€	€	€
Per 31 december 2019					
Vastgoedbeleggingen	269.621	0	0	362	269.983
Aandelen	585.166	0	0	80	585.246
Vastrentende waarden	1.154.906	0	0	0	1.154.906
Derivaten	0	0	195.313	0	195.313
Overige beleggingen	220.224	0	0	0	220.224
	<u>2.229.917</u>	<u>0</u>	<u>195.313</u>	<u>442</u>	<u>2.425.672</u>

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Van de vastgoedbeleggingen vindt de waardering van het daadwerkelijke onroerend goed plaats op basis van Net Asset Value.

De vorderingen en schulden inzake beleggingen en de beleggingsliquiditeiten zijn niet meegenomen in bovenstaande opstelling.

De waardering van derivaten vindt plaats door gebruik te maken van de netto contant waarde berekening.

Het pensioenfonds neemt geen deel aan securities lending programma's.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Verzekering op risicobasis	488	495

Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen bestaat uit de vordering op ElipsLife. De vordering betreft de contante waarde van pensioenuitkeringen die door de verzekeraar aan de deelnemer wordt betaald.

ElipsLife is een dochteronderneming van Swiss Re. Vanwege de beperkte omvang van het contract en de creditrating van Swiss Re (Standard & Poor's: AA-, Moody's: Aa3) is geen voorziening uit hoofde van kredietrisico op het herverzekeringsdeel technische voorzieningen opgenomen.

Deze verzekering is opgezegd en eindigt per 1 januari 2021 en wordt per diezelfde datum door de werkgever rechtstreeks ondergebracht bij een verzekeraar.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
3. Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	4	0
Vooruitbetaalde kosten	0	232
Vordering belastingdienst	45	59
Vordering op de werkgever	862	149
	<u>911</u>	<u>440</u>

De vooruitbetaalde kosten in 2019 hadden betrekking op de vooruitbetaalde administratievergoeding over het eerste kwartaal van 2020.

De vordering op de werkgever bestaat uit de premieafrekening 2020 (€ 862 duizend).

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
4. Overige activa		
Liquide middelen	<u>12.128</u>	<u>10.926</u>

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

PASSIVA

5. Stichtingskapitaal en reserves

	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Totaal
Stand per 1 januari 2019	277.138	0	277.138
Bestemming van saldo baten en lasten	87.009	2.490	89.499
Stand per 1 januari 2020	364.147	2.490	366.637
Bestemming van saldo baten en lasten	45.192	3.107	48.299
Stand per 31 december 2020	<u>409.339</u>	<u>5.597</u>	<u>414.936</u>

Bestemmingsreserves

	2020	2019
Premiedepot		
Stand per begin boekjaar	2.490	0
Onttrekking uit het depot	0	0
Dotatie aan het depot	0	0
Rendement	329	464
Bestemming saldo van baten en lasten	2.778	2.026
Stand per einde boekjaar	<u>5.597</u>	<u>2.490</u>

Ten gevolge van de afspraken in de CAO heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot ingesteld. Tot en met 2019 had het pensioenfonds ook een toeslagendepot. Dit is echter in de regeling 2020 afgeschaft.

Peildatum voor de berekening van de toevoeging van middelen aan en onttrekking van middelen uit het depot in een bepaald kalenderjaar is 30 september van het voorgaande jaar. Deze toevoeging en onttrekking vindt vervolgens jaarlijks op de volgende wijze plaats:

Jaarlijks wordt 4,4%-punt premieopslag toegevoegd. Vervolgens wordt, indien en voor zover van toepassing, het verschil tussen de benodigde premie (gedempte premie plus premieopslag) en de maximale premie er weer uit onttrokken. De gedempte kostendekkende premie bedraagt voor 2020

26,1% van de salarissom. Inclusief de 4,4%-punt opslag bedraagt de benodigde premie dan 30,5%. Van de 4,4%-punt opslag moet dus 2,5%-punt direct voor de financiering van de premie gebruikt worden, de overige 1,9%-punt wordt aan het depot toegevoegd.

Met ingang van 1 januari 2021 is de premie dotatie komen te vervallen. Jaarlijks wordt in september het premie-egalisatie depot vermeerderd met het fondsrendement over de eerste drie kwartalen.

Dekkingsgraad en vermogenspositie

	2020	2019
	%	%
De dekkingsgraad is ultimo jaar als volgt:		
Actuele dekkingsgraad	119,8	119,5
Reële dekkingsgraad	93,4	97,0
Beleidsdekkingsgraad	113,9	119,8

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Het premiedepot wordt buiten beschouwing gelaten bij de bepaling van de dekkingsgraad.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Omdat de beleidsdekkingsgraad (113,9%) hoger is dan de dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen (104,3%) en het vereist eigen vermogen (113,6%), is ultimo 2020 geen sprake van een reservetekort.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. De vereiste solvabiliteit per risicofactor is aan de hand van een (wortel)formule gecombineerd tot een totaal vereiste solvabiliteit (inclusief een opslag voor actief risico). Verondersteld wordt dat er geen sprake is van materiële risico's die niet door het standaardmodel (op het actief risico na) gedekt worden. Het concentratierisico en liquiditeitsrisico worden als niet materieel beschouwd. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

	2020	2019
	€	€
Stichtingskapitaal en reserves	414.936	366.637
Minimaal vereist eigen vermogen	88.212	80.803
Vereist eigen vermogen	282.030	258.996

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit. Voor het pensioenfonds is geen herstelplan van toepassing.

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat.
Na aftrek van de dotatie aan de bestemmingsreserve is het resterend saldo van de staat van baten en lasten van € 45.192 duizend gedoteerd aan de algemene reserve.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
6. Technische voorzieningen		
Technische voorziening voor risico van het pensioenfonds	2.065.016	1.863.101
Overige technische voorzieningen	4.084	3.029
	<u>2.069.100</u>	<u>1.866.130</u>

	2020	2019
	€	€
Technische voorziening voor risico van het pensioenfonds		
Stand per begin boekjaar	1.863.101	1.599.526
Pensioenopbouw	37.983	34.472
Toeslagverlening	5.674	39.405
Rentetoevoeging	-6.051	-3.758
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-49.489	-46.868
Wijziging marktrente	250.392	245.791
Wijziging actuariële uitgangspunten	-42.476	-7.125
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	2.257	5.634
Overige mutaties technische voorzieningen	3.625	-3.976
	<u>2.065.016</u>	<u>1.863.101</u>

Ultimo boekjaar bedraagt de gemiddelde discontovoet 0,19% (2019: 0,73%).

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

Het pensioenfonds streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 0,324% negatief (2019: 0,235% negatief), op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele RTS. Het effect van de verandering van de RTS wordt verantwoord onder het onderdeel wijziging markttrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de technische voorziening. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

In 2020 heeft het actuariële genootschap nieuwe sterfteveronderstellingen gepubliceerd (AG prognosetafel). Het bestuur heeft besloten de pensioenverplichtingen te waarderen met toepassing van deze veronderstellingen. De impact van de wijzigingen bedraagt een verlaging van de technische voorzieningen met € 45,1 miljoen. De impact op de actuele dekkingsgraad is een verhoging van 2,6%-punt.

Het pensioenfonds heeft daarnaast de vaststelling van de voorziening voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid gewijzigd. De impact van deze wijzigingen bedraagt een verhoging van de technische voorzieningen met € 2.649 duizend. De impact op de actuele dekkingsgraad is een verlaging van 0,01%-punt.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

	2020	2019
	€	€
Toevoeging aan de technische voorzieningen	3.138	7.410
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-881	-1.776
	2.257	5.634

Overige mutaties technische voorziening

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Resultaat op kanssystemen:		
Sterfte	2.066	-5.233
Arbidsongeschiktheid	2.023	213
Mutaties	-464	1.044
	3.625	-3.976

De technische voorziening is naar categorieën als volgt samengesteld:

	2020		2019	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieven	801.019	2.194	830.924	2.044
Gepensioneerden	879.534	1.582	706.895	1.474
Slapers	388.547	1.951	328.311	1.884
Voorziening voor pensioenverplichtingen	2.069.100	5.727	1.866.130	5.402

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling die van toepassing is kan voor actieve en gewezen deelnemers worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 13 maandsalarissen en het vakantiegeld onder aftrek van een franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks beslist het bestuur van het pensioenfonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Met de werkgever is een overeenkomst gesloten voor het uitvoeren van een herverzekeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De toeslag bedraagt maximaal de stijging van de consumentenprijsindex (cpi) in het voorgaand jaar (meetperiode oktober tot en met september), zoals vastgesteld door het CBS.

Actieve deelnemers

Voor actieve deelnemers probeert het pensioenfonds ieder jaar de opgebouwde pensioenen te verhogen met de prijsontwikkeling. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds verleend wordt.

De toeslagen worden gefinancierd door overrendement. Het opgebouwde pensioen is over 2020 voor actieve deelnemers per 1 januari 2020 met 2,31% en per 1 juli 2020 met 0,10% verhoogd.

Niet actieve deelnemers

Voor voormalige werknemers van DNB die voor 1 januari 2003 uit dienst zijn getreden en voormalig werknemers van PVK die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden is de toeslagverlening gekoppeld aan de loonontwikkeling van de werkgever. Voor de andere niet-actieve deelnemers probeert het pensioenfonds ieder jaar de opgebouwde pensioenen te verhogen met de prijsontwikkeling. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds verleend wordt.

De opgebouwde pensioenen zijn voor de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden bij de PVK per 1 juli 2020 met 2,80% verhoogd. Hiertoe stort de werkgever, conform afspraken, een aanvullende koopsom voor de aanvulling van 2,07% naar 2,80%. De opgebouwde pensioenen van de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2003 uit dienst zijn getreden bij DNB zijn per 1 juli 2020 met 2,07% verhoogd. Voor de andere niet-actieve deelnemers zijn de aanspraken per 31 december 2019 met 0,10% verhoogd.

Ten gevolge van de afspraken in de CAO heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot ingesteld. Tot en met 2019 had het pensioenfonds ook een toeslagendepot. Dit is echter in de regeling 2020 afgeschaft.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een dekkingsgraad ter hoogte van de TBI grens vereist. Op 31 december 2020 was de TBI grens 122,2%, de beleidsdekkingsgraad per december bedroeg 113,9%. Het bestuur van het pensioenfonds geeft in zijn jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de premievrije deelnemers en de gepensioneerden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Actieven

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
	%	%	%	%
2014	0,58	0,58	-	-
2015	0,88	0,88	-	-
2016	0,60	0,60	-	-
2017	0,07	0,07	-	-
2018	1,45	1,42	0,03	0,03
2019	1,88	1,91	-0,03	-
2020	2,65	2,31	0,34	0,34
2021	0,14	0,10	0,04	0,38

Inactieven ex-PVK

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
	%	%	%	%
2014	0,58	0,58	-	-
2015	1,15	1,15	-	-
2016	1,43	1,43	-	-
2017	1,20	1,20	-	-
2018	1,60	1,60	-	-
2019	2,20	2,20	-	-
2020	2,80	2,80	-	-

Inactieven DNB (voor 1 jan 2003)

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
	%	%	%	%
2014	0,58	2,19	-1,61	2,93
2015	1,15	0,52	0,63	3,57
2016	1,43	0,66	0,77	4,38
2017	1,20	0,85	0,35	4,75
2018	1,60	1,60	-	4,75
2019	2,20	1,92	0,28	5,04
2020	2,80	2,07	0,73	5,81

Inactieven DNB (na 1 jan 2003)

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Verschil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
	%	%	%	%
2014	0,88	2,30	-1,42	7,70
2015	0,60	0,27	0,33	8,05
2016	0,07	0,03	0,04	8,09
2017	1,45	1,03	0,42	8,54
2018	1,88	1,88	-	8,54
2019	2,65	2,31	0,34	8,91
2020	0,14	0,10	0,04	8,95

Overige technische voorzieningen

Voorziening voor arbeidsongeschiktheid

	2020	2019
	€	€
Stand per begin boekjaar	3.029	3.715
Onttrekking	-97	-95
Overige actuariële wijzigingen	1.152	-591
	4.084	3.029

7. Derivaten

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Derivaten	9.921	3.968

8. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Schuld aan werkgever	10.563	10.332
Pensioenuitkeringen	12	0
Belastingen en premies sociale verzekeringen	613	513
Crediteuren en overlopende posten	993	2.300
	12.181	13.145

De schuld aan de werkgever bestaat uit:

- vooruitontvangen premies 2021 (€ 10,6 miljoen)

Het saldo onder crediteuren en overlopende posten betreft:

- overlopende posten (€ 0,7 miljoen)
- crediteuren (€ 0,3 miljoen)

Onder de overlopende kosten is een bedrag opgenomen van € 500 duizend voor kosten vermogensbeheer met betrekking tot 2020.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

18.6 Risicobeheer

Onderstaand wordt een nadere toelichting gegeven op de voornaamste risico's die door het bestuur zijn onderkend, alsmede op het beleid van het bestuur voor het mitigeren van deze risico's.

De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen, daarbij wordt het pensioenfonds bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's.

Doel is het beheersen van belangrijke risico's die de doelstellingen van het pensioenfonds kunnen bedreigen. De mate waarin het pensioenfonds bereid is risico's te lopen (risicobereidheid), is bepaald op basis van de missie, visie, strategische doelstellingen en de met de sociale partners afgestemde risicohouding. De daaruit verkregen risicobereidheid dient door een passende set aan maatregelen, afgestemd op risico-omgeving, maar ook rekening houdend met absorptievermogen van het pensioenfonds, beheerst te worden.

De risicohouding op lange termijn wordt uitgedrukt in het pensioenresultaat en vanuit de doelstelling van het maximaliseren van het pensioenresultaat, wordt dit uitgedrukt in een drietal beleidskaders gebaseerd op de zogenoemde haalbaarheidstoets.

Het Integraal Risicomanagement (IRM) van het pensioenfonds is gericht op het op een beheerste en effectieve wijze behalen van de doelstellingen. Hiertoe heeft het pensioenfonds een IRM raamwerk ingericht dat is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen (zoals COSO ERM en de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie). Met behulp van het IRM raamwerk worden risico's waaraan het pensioenfonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd.

Solvabiliteitsrisico's

Een belangrijk risico voor het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit betreft het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen om de pensioenverplichtingen na te komen. Indien de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie moet verhogen en dat geen ruimte is voor (volledige) toeslagverlening. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen (korten). In de wet- en regelgeving zijn voorschriften opgenomen hoe met dit risico moet worden omgegaan.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2020	2019
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	119,5	117,3
Premie	-0,1	-
Uitkering	0,6	0,6
Toeslagverlening	-0,3	-2,8
Benodigde intrest	-	-
Beleggingsopbrengsten- return	14,2	22,5
Beleggingsopbrengsten- matching	-	-
Wijziging rentetermijnstructuur technische voorziening	-14,1	-15,5
Sterfte/ langlevens	-	-
Wijziging grondslagen	2,5	0,9
Overige oorzaken	-2,5	-3,5
Dekkingsgraad per 31 december	119,8	119,5

De overige oorzaken betreffen kruiseffecten.

Het Vereist Eigen Vermogen (VEV) is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds minimaal moet beschikken. Het VEV is het vermogen dat hoort bij de evenwichtssituatie van een pensioenfonds. In deze situatie is het eigen vermogen zodanig dat het over 1 jaar met een zekerheid van 97,5% meer bezittingen heeft dan verplichtingen. Het pensioenfonds bepaalt het VEV met behulp van het standaardmodel dat door de toezichthouder is vastgesteld. Indien een pensioenfonds niet over dit vermogen beschikt is er sprake van een reservetekort en moet het een herstelplan indienen bij de toezichthouder.

Ultimo boekjaar is met het standaardmodel per risicofactor de vereiste solvabiliteit bepaald. De vereiste solvabiliteit per risicofactor is aan de hand van een (wortel)formule gecombineerd tot een totaal vereiste solvabiliteit (inclusief een opslag voor actief risico).

Het vereist eigen vermogen is gebaseerd op de strategische portefeuille en bedraagt ultimo boekjaar 13,6%. Als het vereist eigen vermogen wordt bepaald op basis van de werkelijke portefeuille per ultimo boekjaar, dan bedraagt het vereist eigen vermogen 14,6%.

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	2020	2019
	%	%
S1Renterisico	0,1	0,4
S2Risico zakelijke waarden	12,9	12,9
S3Valutarisico	1,7	1,6
S4Grondstoffenrisico	-	-
S5Kredietrisico	-	-
S6Verzekeringstechnisch risico	3,7	4,4
S7Liquiditeitsrisico	-	-
S8Concentratierisico	-	-
S9Operationeel risico	-	-
S10 Actief risico	-	-
Diversificatie-effect	-4,9	-5,4
Totaal	13,6	13,9

	2020	2019
	€	€
Vereist pensioenvermogen	2.351.130	2.125.126
Voorziening pensioenverplichting	2.069.100	1.866.130
Vereist eigen vermogen	282.030	258.996
Aanwezig eigen vermogen	409.339	364.147
Overschot	127.309	105.151

Het zakelijke waarden risico (aandelen) vormt het grootste risico voor het pensioenfonds. Diversificatievoordeel ontstaat doordat in het standaardmodel met behulp van een (wortel)formule wordt verondersteld dat niet alle risico's gelijktijdig optreden. In de formule wordt verondersteld dat een daling van de marktwaarde van zakelijke waarden samengaat met een daling van de rente. De samenhang (correlatie) tussen het renterisico en het zakelijke waarden risico is 0,4. De correlatie tussen de overige risicofactoren wordt door de toezichthouder ten behoeve van vaststelling van het vereist eigen vermogen gelijk verondersteld aan nul. Op deze wijze is er diversificatie tussen verschillende risicofactoren, d.w.z. dat niet alle risico's gelijktijdig opgetreden, meegenomen in de formule.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogeheten manager- en custodyrisico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren, ook te omschrijven als de waardeverandering van de vastrentende waarde als gevolg van een rente/inflatie wijziging met 1%. Voor de afdekking van het renterisico worden obligaties, renteswap en een geldmarktfonds ingezet.

Volgens de afspraken met sociale partners en conform de vastlegging in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever is bepaald dat het pensioenfonds het renteafdeckingspercentage mag variëren tussen 50% en 100%. Het pensioenfonds hanteert strategisch per ultimo boekjaar een afdekking van 75%.

Om dit belangrijke risico te monitoren heeft het pensioenfonds gekozen voor een indeling van de matching portefeuille waarbij de fysieke portefeuille bedoeld voor de renteafdekking alleen uit Duitse en Nederlandse staatsobligaties bestaat. Om te komen tot 75% marktrente afdekking wordt aanvullend een swap portefeuille toegevoegd en een geldmarktfonds aangehouden. Ultimo boekjaar is 73,4% van het renterisico afgedekt (2019: 70,1%).

De duration en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	Duration	€	Duration
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	1.129.644	7,9	1.166.903	1,8
Vastrentende waarden (na derivaten)	1.430.809	24,6	1.357.612	20,4
(Nominale) pensioenverplichtingen	2.069.100	20,4	1.866.130	19,1

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	706.628	62,6	921.833	79,0
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	31.832	2,8	71.567	6,1
Resterende looptijd > 5 jaar	53.444	4,7	50.296	4,3
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	78.019	6,9	58.236	5,0
Resterende looptijd > 20 jaar	259.721	23,0	64.971	5,6
	1.129.644	100,0	1.166.903	100,0

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en ter vergelijking met de looptijden van de verplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven.

De resterende looptijd van de verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 5 jaar	240.517	11,6	257.911	13,8
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	261.126	12,6	272.511	14,6
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	580.096	28,0	533.490	28,6
Resterende looptijd > 20 jaar	987.361	47,8	802.218	43,0
	2.069.100	100,0	1.866.130	100,0

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden.

De blootstelling aan het marktrisico wordt beperkt door te sturen op de gewenste procentuele verdeling tussen zakelijke waarden en vastrentende waarden. De afweging van het percentage aan zakelijke

waarden in de totale beleggingsportefeuille is grotendeels gekoppeld aan de financiële positie van het pensioenfonds. In principe geldt dat bij hogere dekkingsgraden (dekkingsgraden vanaf circa 110%) meer zakelijke waarden aan de portefeuille worden toegevoegd, maar nooit meer dan nodig is voor het bereiken van de doelstellingen. Het bestuur kan sturen binnen de met sociale partners afgesproken bandbreedte van 30% tot maximaal 50% zakelijke waarden. Jaarlijks wordt op basis van de vier beleids-toetsen van het pensioenfonds en de dan geldende dekkingsgraad de nieuwe strategische portefeuille vastgesteld. Voor 2020 is, evenals voor 2019, voor een zakelijke waarden portefeuille van 37,4% gekozen.

Het bestuur voert minimaal één maal per drie jaar een ALM-studie uit. In 2020 is er daarom weer een ALM-studie gedaan. In de ALM-studie zijn verschillende beleggingsmixen doorgerekend aan de hand van diverse economische scenario's (zowel positieve scenario's als negatieve scenario's, waarbij ook verschillende scenario's met betrekking tot het Covid-19 virus zijn betrokken).

Het bestaande beleggingsbeleid pakte in bijna alle scenario's goed uit. Alleen in het stagflatie scenario deed het bestaande beleid het minder goed. Daarom is gekeken of er mogelijkheden zijn het inflatierisico af te dekken (met inflatiegerelateerde obligaties of swaps). In een SAA (strategische asset allocatie)-studie is onderzocht of er nieuwe beleggingscategorieën worden toegevoegd aan de beleggingsmix. Dit heeft ertoe geleid dat inflatiegerelateerde obligaties (inflation linked bonds, ILB) en Nederlandse hypotheeklen toegevoegd worden aan de strategische norm portefeuille 2021.

ILB dragen bij aan de reële doelstelling van het pensioenfonds en voegen exposure naar een kredietrisicopremie en een beperkte exposure naar de liquiditeitsrisicopremie toe. Hypotheken bieden een illiquiditeitspremie en diversificatie. ILB en Nederlandse hypotheeklen worden opgenomen in de matching portefeuille.

Er wordt afscheid genomen van onroerend goed. Belangrijkste argumenten daarbij vormen de gevolgen van de Covid-19 crisis op vastgoed, de hoge korte termijn correlatie met de categorie aandelen en de aanwezigheid van leverage.

Valutarisico (S3)

De valuta-afdekking wordt ingevuld door forward-contracten. Gedurende het jaar 2020 is de valuta-afdekking voor de Amerikaanse dollar, de Japanse yen en het Britse pond op 100% gehouden.

In de valuta-afdekking wordt doorgaans iedere maand een derde van de forwards doorgerold in nieuwe driemaands contracten.

De valutapositie van de beleggingsportefeuille exclusief collaterals per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2020		
	Totaal Voor afdekking	Valuta- derivaten Afdekking	Netto positie Na afdekking
	€	€	€
EUR	1.905.143	713.664	2.618.807
GBP	40.041	-41.279	-1.238
JPY	80.424	-82.009	-1.585
USD	586.518	-572.284	14.234
SEK	11.446	43	11.489
SGD	10.609	123	10.732
HKD	41.110	109	41.219
Overige	142.477	0	142.477
	<u>2.817.768</u>	<u>18.367</u>	<u>2.836.135</u>

De valutapositie van de beleggingsportefeuille exclusief collaterals per 31 december 2019 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2019		
	Totaal	Valuta-	Netto positie
	Voor afdekking	derivaten Afdekking	Na afdekking
	€	€	€
EUR	1.643.510	592.817	2.236.327
GBP	38.409	-40.439	-2.030
JPY	73.892	-72.316	1.576
USD	488.010	-473.411	14.599
Overige	175.198	0	175.198
	2.419.019	6.651	2.425.670

Prijrsrisico

Prijrsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Door de spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijrsrisico gedempt en dat is daarmee één van de belangrijkste mitigerende beheersmaatregelen. Periodiek wordt met behulp van een ALM-studie vastgesteld of de gekozen portefeuille voldoet aan de gewenste risico versus rendementsafweging.

Als gevolg van de COVID- pandemie in 2020 was er sprake van een grote volatiliteit van de beleggingen; aan het einde van het eerste kwartaal lieten de marktprijzen een scherpe daling zien. Door de steunmaatregelen van verschillende centrale banken hebben de marktprijzen in de loop van 2020 een stevig herstel doorgemaakt.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Europa	128.439	18,8	119.151	20,3
Noord-Amerika	398.118	58,6	333.712	56,9
Azië	75.763	11,2	56.259	9,6
Pacific	61.564	9,1	64.064	10,9
Overig	15.649	2,3	13.265	2,3
Totaal	679.533	100,0	586.451	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Energie	21.288	3,1	29.428	5,0
Bouw- en grondstoffen	33.089	4,9	28.753	4,9
Industrie	67.634	10,0	61.325	10,5
Duurzame consumentengoederen	89.905	13,2	66.557	11,4
Consumentengebruiksgoederen	50.157	7,4	46.865	8,0
Gezondheidszorg	82.631	12,2	70.053	12,0
Informatietechnologie	151.484	22,3	107.133	18,3
Telecommunicatie	62.018	9,1	49.100	8,4
Nutsbedrijven	22.088	3,3	22.066	3,8
Financiële instellingen	97.742	14,4	103.216	17,6
Overige	1.497	0,1	1.955	0,1
Totaal	679.533	100,0	586.451	100,0

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Naast het hanteren van minimale creditratings en concentratielimieten op individuele tegenpartijen en/of uitgevende instellingen wordt het risico op tegenpartijen voor buitenbeurstransacties (het OTC plaatsen van deposito's en het afsluiten van swaps) afgedekt door middel van onderpandstelling. In het verlengde van de risicobeheersingsmaatregelen voor het tegenpartijrisico, houdt de fiduciair manager zich bezig met het continu monitoren en analyseren van het kredietrisico van uitgevende instellingen.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Europa	1.129.644	100,0	1.166.903	100,0

De vastrentende waarden worden via gereguleerde markten verhandeld. De rating is gebaseerd op Moody's, als deze niet beschikbaar is wordt de rating van Standard & Poor's of Fitch gebruikt.

Onderstaande tabel geeft, ter illustratie van het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille, de verdeling naar de verschillende kredietkwaliteiten weer.

	2020		2019	
	€	%	€	%
AAA	1.129.644	100,0	1.166.903	100,0

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat mogelijk de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting aan deze langer levende deelnemers.

In 2020 is de AG-prognosetafel aangepast, waarbij een correctie wordt toegepast in de vorm van een leeftijdsafhankelijke afslag op de sterftekansen. Dit gebeurt om rekening te houden met het gegeven dat de werkende populatie gezonder is dan de niet-werkende populatie. Deze ervaringssterfte is ultimo 2018 vastgesteld op basis van het bijgewerkte Aon Hewitt postcodemodel. In de nieuwe prognosetafel is geen rekening gehouden met de impact van COVID-19.

De komende jaren zal pas duidelijk worden wat de uiteindelijke impact van COVID-19 op de sterfteontwikkeling zal zijn. Nu is nog moeilijk in te schatten of de oversterfte door COVID-19 structureel van aard zal zijn. Ten tijde van de berekening van de AG2020 prognosetabels was er nog geen statistische informatie over de effecten van COVID-19 bekend. Ook nu kunnen die effecten nog niet statistisch betrouwbaar worden bepaald. Er is dus nog weinig met zekerheid te zeggen over de gevolgen voor de sterfteontwikkeling. Derhalve heeft het Koninklijk AG ervoor gekozen om de AG2020 prognose voorsnag niet aan te passen. Dit vormt dus een onzekerheid voor de toekomst.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico houdt in dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Voor het overlijdensrisico wordt een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremies worden periodiek herzien. Het nabestaandenpensioen is met ingang van 1 januari 2020 volledig op risicobasis verzekerd.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en voor het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremies worden periodiek herzien.

Het pensioenfonds heeft deze risico's overwogen en verwerkt in de buffer voor het verzekeringstechnische risico ultimo 2020.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om toeslagen op de pensioenen toe te kennen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de toeslagambitie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van de bepalingen omtrent toeslagverlening in het reglement).

Ultimo 2020 bedraagt de reële dekkingsgraad 93,5% (31 december 2019: 97,0%). Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Gezien de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds op de korte en middellange termijn, in relatie met de liquiditeit van de beleggingsportefeuille, is er geen noodzaak om voor het liquiditeitsrisico een buffer aan te houden. Het pensioenfonds heeft een significante hoeveelheid beleggingen in money market funds en een groot percentage van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide beleggingen.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ultimo 2020 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Vastgoed				
Northern Trust vastgoedfonds	299.969	12,0	248.717	11,1
Vastrentende waarden				
Duitsland	492.494	19,6	557.803	24,7
Nederland	625.325	25,0	597.103	26,5
Overige beleggingen				
BlackRock (Money Market Funds)	350.396	14,0	217.359	9,7
totaal	1.768.184	70,6	1.620.982	72,0

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer, bestuursondersteuning en de integrale advisering van het pensioenfonds inzake het beleid op communicatie-, juridisch, fiscaal, actuair en beleggingsterrein en heeft betrekking op de continuïteit, integriteit en kwaliteit van de dienstverlening. Het pensioenfonds heeft de genoemde werkzaamheden uitbesteed aan TKP, Sprenkels & Verschuren, Caceis, Robeco, Cardano en BlackRock.

Uitbestedingsrisico

Uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel worden geschaad. Het pensioenfonds zorgt voor een zodanige vormgeving van de uitbesteding dat de aansluiting tussen de (informatie over) de uitbestede processen en de overige bedrijfsprocessen te allen tijde gewaarborgd is en dat de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de organisatie, uitvoering en beheersing van de uitbestede werkzaamheden en het toezicht daarop niet worden ondermijnd en in lijn is met de ABTN.

Het bestuur zorgt voor voldoende waarborgen om volledig in control te kunnen zijn. Deze waarborgen behelzen onder andere het schriftelijk vastleggen van gemaakte afspraken, het duidelijk vastleggen van exitvoorwaarden en het verkrijgen van uitgebreide managementinformatie en verantwoording over de uitvoering door de uitvoerders aan het bestuur. De volgende maatregelen zijn genomen:

- Per kwartaal wordt door de uitvoerders een rapportage opgeleverd over de nakoming van de afspraken. Deze rapportages worden zowel in het bestuur als met de uitvoerders besproken.
- De uitvoerders verstrekken het bestuur ISAE 3402 type II (of vergelijkbare) rapportages, die door het bestuur geanalyseerd en beoordeeld worden aan de hand van de gemaakte afspraken.
- Jaarlijks evalueert het bestuur de dienstverlening van de uitvoerders en worden de afspraken waar nodig herzien. Periodiek worden de uitvoerders uitgebreid, eventueel met behulp van een externe partij, geëvalueerd.
- De compliance officer voert bij de hoofdvoerder compliance scans uit.

Het bestuur is van mening dat zij door deze opzet, vastgelegd in het uitbestedingsbeleid, het uitbestedingsrisico verkleint en beheerst, waardoor het risico als laag/beperkt wordt gekwalificeerd.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico wordt gedefinieerd als het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere en onethische gedragingen van de organisatie/management/ medewerkers.

Pensioenfondsden dienen conform het Besluit Uitvoering Pensioenwet een systematische analyse te maken van de risico's die samenhangen met uitbestedingen. Het gaat er hierbij om dat pensioenfondsden voorkomen dat zij betrokken raken bij handelingen die tegen de wet ingaan en/of handelingen die maatschappelijk onbetamelijk zijn.

Het bestuur onderkent het belang van een goede, gedegen en systematische integriteitsanalyse. Het bestuur heeft daarom een integriteitsanalyse uitgevoerd, waarbij expliciet aandacht is besteed aan soft controls/gedrag en cultuur bij het pensioenfonds en de uitbestedingspartners.

Mede op basis van de gebruikersgids van de toezichthouder is een risicoanalyse uitgevoerd waarbij bruto en netto risicoscores zijn vastgesteld. Hieruit is onder andere als concrete actie voortgekomen dat het melden van een conflict of interest of een ander mogelijk integriteitsissue als vast agendapunt wordt opgenomen in de bestuursvergaderingen om mogelijke (schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen.

Periodiek zal de risicoanalyse opnieuw worden uitgevoerd, waarbij het bestuur op basis van het vastgelegde integriteitsbeleid van mening is dat het resterende netto risico als laag/beperkt gekwalificeerd kan worden.

IT-risico

Het bestuur is zich bewust van de IT-risico's, mede ingegeven door de snelle ontwikkelingen van de afgelopen jaren op dit terrein. Daarnaast geldt dat voor het pensioenfonds informatie en communicatietechnologie essentieel is. Communicatie verloopt steeds meer digitaal. Daarbij geldt dat, alhoewel het pensioenfonds geen eigen IT-systemen heeft, het bestuur wel eindverantwoordelijk is voor de gehele keten van uitbesteding.

De IT risico's worden jaarlijks besproken en waar nodig worden beheersmaatregelen bijgesteld of toegevoegd. Het bestuur monitort het IT-risico mede door periodiek site visits bij de uitvoerders uit te voeren. Op basis van de laatste RSA is het netto risico door het bestuur als laag/beperkt gekwalificeerd.

Overige niet financiële risico's

Het omgevingsrisico betreft het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Door het bestuur en de uitvoerders worden de wetgeving en de best practices actief gevolgd en besproken. Daarnaast volgt het bestuur de ontwikkelingen bij de sponsor.

Het bestuur heeft naar de toekomststrategie gekeken. Uit de eigen analyse blijkt het pensioenfonds voor de korte termijn voldoende levensvatbaar te zijn waardoor het pensioenfonds door het monitoren van de omgeving en het volgen van de wetgeving en best practices, het risico als laag/beperkt kwalificeert.

Het bestuur is van mening dat het netto omgevingsrisico is toegenomen. Dit komt doordat het pensioenfonds meer bezig is op de externe ontwikkelingen in te spelen. De toenemende complexiteit van het onderwerp pensioenen vraagt hier ook om. Hierdoor krijgt het pensioenfonds een beter beeld van de risico's die op het pensioenfonds afkomen. De risico's zijn moeilijk te mitigeren, maar het bestuur is wel in staat om er snel en goed op te anticiperen. Daarbij is het pensioenfonds wel gebonden aan de geldende kaders. Het bestuur monitort het omgevingsrisico per kwartaal.

Ook de juridische en operationele risico's worden gemonitord door het bestuur. Het bestuur volgt de discussies en de informatie die wordt verstrekt rondom de toekomst van het pensioenstelsel. Wel is er nog onvoldoende duidelijkheid en teveel onzekerheid om een richting te kunnen bepalen. Het bestuur laat zich daarom periodiek informeren over de voortgang en de verwachte oplossingsrichting. Het bestuur is van mening dat door de ingezette beheersmaatregelen en het feit dat de uitvoerders de uitbesteding standaard in lijn brengen met de verplichtingen in het kader van de wet- en regelgeving, beide risico's als laag gekwalificeerd kunnen worden.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door de toezichthouder voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand.

Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- **Futures:** dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- **Valutatermijncontracten:** dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- **Swaps:** dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 369,3 miljoen (waarvan € 1,3 miljoen pending) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 2 miljoen (waarvan € 1,1 miljoen pending) aan onderpand verstrekt in de vorm van liquiditeiten en € 15,6 miljoen aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

Het pensioenfonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten.

18.6.1 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst gesloten met TKP Pensioen B.V. per 1 oktober 2007. Het betreft een overeenkomst inzake pensioenadministratie en bestuursondersteuning voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van vijftien maanden. De vergoeding voor 2020 bedraagt € 0,9 miljoen (2019: € 1,2 miljoen).

Daarnaast heeft het pensioenfonds contracten afgesloten met BlackRock Netherlands B.V. voor fiduciair management, met Cardano voor beheer van de matching assets, met Caceis als custodian en met Robeco voor het beheer van de aandelenportefeuille.

Het contract met BlackRock is per direct opzegbaar en kent geen opzegtermijn voor het pensioenfonds. De vergoeding over 2020 bedraagt € 0,6 miljoen (2019: € 1,0 miljoen).

Het contract met Cardano is per halfjaar opzegbaar en kan aan het einde van elke kalendermaand worden opgezegd, ingaand volgend op de maand waarop is opgezegd. De vergoeding voor Cardano over 2020 bedraagt € 0,9 miljoen (2019: € 0,9 miljoen).

Het contract met Caceis is voor onbepaalde tijd aangegaan en heeft een opzegtermijn van 90 kalenderdagen. De vergoeding over 2020 bedraagt € 0,7 miljoen (2019: € 0,9 miljoen).

Het pensioenfonds is met Robeco een contract aangegaan voor onbepaalde tijd en kan het contract maandelijks opzeggen, ingaand volgend op de maand waarop is opgezegd. De vergoeding over 2020 bedraagt € 0,7 miljoen (2019: € 0,2 miljoen).

18.6.2 Verbonden partijen

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Overige transacties met verbonden partijen

Het pensioenfonds heeft in het kader van de nieuwe pensioenregeling een herziene uitvoeringsovereenkomst gesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement per 1 januari 2015 met een looptijd van vijf jaar. Vanaf 2021 geldt dat de overeenkomst jaarlijks opzegbaar is met een opzeggingstermijn van 6 maanden.

18.6.3 Gebeurtenissen na balansdatum

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. Per 1 januari 2021 voert DNB de nieuwe UFR-methode voor 25% in. Dit heeft een negatief effect op de dekkingsgraad van 1,6%-punt.

18.7 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020

9. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

	2020	2019
	€	€
Pensioenpremie huidig jaar	40.616	38.572
Pensioenpremie voorgaand jaar	39	109
Koopsommen	167	216
Pensioenpremie aanvullende dotatie	2.778	2.026
Premie nettopensioenregeling	0	23
	<u>43.600</u>	<u>40.946</u>

De pensioenpremie huidig jaar bestaat uit:

- ontvangen voorschotten van werkgever (€ 39.754 duizend)
- voorlopige afrekening 2020 (€ 862 duizend)

Pensioenpremie aanvullende dotatie:

Jaarlijks wordt 4,4%-punt premieopslag toegevoegd. Vervolgens wordt, indien en voor zover van toepassing, het verschil tussen de benodigde premie (gedempte premie plus premieopslag) en de maximale premie er weer uit onttrokken. De gedempte kostendekkende premie bedraagt voor 2020 26,1% van de salarissom. Inclusief de 4,4%-punt opslag bedraagt de benodigde premie dan 30,5%. Van de 4,4%-punt opslag moet dus 2,5%-punt direct voor de financiering van de premie gebruikt worden, de overige 1,9%-punt wordt aan het depot toegevoegd.

Met ingang van 1 januari 2021 is de premie dotatie komen te vervallen.

De kostendekkende premie is de benodigde premie voor voorwaardelijke toezeggingen gebaseerd op ambitie en inschattingen. Het pensioenfonds maakt gebruik van de mogelijkheid om de kostendekkende premie te dempen. Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

	2020	2019
	€	€
Kostendekkende premie (ex-post)	44.424	40.209
Feitelijke premie (ex-ante)	39.921	38.271
Gedempte premie (ex-ante)	39.921	38.271

In bovenstaand overzicht wordt de ex-ante feitelijke premie afgezet tegen de ex-ante gedempte kostendekkende premie. De ex-ante feitelijke premie betreft de pensioenpremie huidig jaar (€ 40.616 duizend) plus de koopsom voor de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden bij de PVK (€ 167 duizend) verminderd met de voorlopige afrekening 2020 (€ 862 duizend).

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2020	2020
	€	€
<i>Kostendekkende premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	36.353	33.005
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	5.272	4.936
Opslag voor uitvoeringskosten	1.165	754
Risicopremie WIA excedent en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVI)	1.634	1.514
Totaal kostendekkende premie	<u>44.424</u>	<u>40.209</u>

	2020	2020
	€	€
<i>Feitelijke premie (ex-ante)</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen		
pensioenopbouw	34.136	32.917
Opslag voor uitvoeringskosten	1.165	754
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	4.620	4.600
Totaal feitelijke premie	39.921	38.271
	2020	2020
	€	€
<i>Gedempte premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen		
pensioenopbouw	32.646	31.478
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	4.620	4.600
Opslag voor uitvoeringskosten	1.165	754
Risicopremie WIA excedent en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (PVI)	1.490	1.439
Totaal gedempte premie	39.921	38.271

10. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2020	Directe beleggings- opbrengst	Indirecte beleggings- opbrengst	Kosten vermogens- beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	9.363	-42.638	0	-33.275
Aandelen	13.335	40.081	0	53.416
Vastrentende waarden	10.365	5.771	-926	15.210
Derivaten	14.887	207.270	0	222.157
Overige beleggingen	1.450	-468	0	982
Kosten van vermogensbeheer			-1.885	-1.885
	49.400	210.016	-2.811	256.605
2019	Directe beleggings- opbrengst	Indirecte beleggings- opbrengst	Kosten vermogens- beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	9.664	44.717	0	54.381
Aandelen	13.017	117.366	0	130.383
Vastrentende waarden	10.245	-8.706	-865	674
Derivaten	14.258	157.497	0	171.755
Overige beleggingen	696	-1.265	0	-569
Kosten van vermogensbeheer			-1.610	-1.610
	47.880	309.609	-2.475	355.014

Onder de kosten van vastrentende waarden zijn de kosten voor Cardano verantwoord voor beheer van de matching portefeuille. Er is geen spreke van performance gerelateerde kosten.
De transactiekosten voor aan- en verkopen van beleggingen zijn conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie bepaald. De transactiekosten worden verrekend met het beleggingsresultaat (indirecte beleggingsopbrengsten). De transactiekosten bedragen over 2020 € 550 duizend (2019: € 913 duizend). Omdat de portefeuille passief beheerd wordt, is er geen sprake van een performance fee.

11. Baten uit herverzekering

Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

2020	2019
€	€
-7	48

12. Overige baten

Interest waardeoverdrachten

2020	2019
€	€
0	3

13. Pensioenuitkeringen

Ouderdomspensioen
Prepensioen
Partnerpensioen
Eenmalige uitkering (vakantiegeld)
Wezenpensioen
Arbeidsongeschiktheidspensioen
Afkoop pensioenen en premierestitutie
Overige uitkeringen

2020	2019
€	€
35.455	32.811
3.450	3.504
7.625	7.141
1.085	1.670
136	143
456	391
13	21
-2	-9
48.218	45.672

14. Pensioenuitvoeringskosten

Bestuurskosten
Kosten verantwoordingsorgaan en raad van toezicht
Administratiekostenvergoeding
Accountantskosten
Certificerend actuaire
Adviserend actuaire
Overige advieskosten
Contributies en bijdragen
Dwangsommen en boetes
Overige
Kosten toezicht DNB/AFM

2020	2019
€	€
295	191
76	90
883	1.214
62	90
29	39
385	213
580	172
21	22
0	0
56	37
105	91
2.492	2.159

Governancekosten

De bestuurskosten bevatten onder andere de vacatiegelden en de kostenvergoedingen voor de statutaire bestuurders. De bezoldiging voor de (voormalige) bestuurders tezamen bedraagt € 249 (2019: € 118).

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

De honoraria van de accountant voor controle van de jaarrekening zijn toegerekend aan het boekjaar waarop deze controle betrekking heeft.

Accountantshonoraria

De honoraria van de onafhankelijke externe accountant(s) zijn als volgt:

	2020	2019
	€	€
Controle van de jaarrekening	62	61
Aanvullende controlewerkzaamheden voorgaand boekjaar	0	29
	<u>62</u>	<u>90</u>

15. Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

Voor het verloop van en de toelichting op de technische voorziening voor risico pensioenfonds wordt verwezen naar de staat van baten en lasten, respectievelijk de toelichting op de balans.

16. Mutatie overige technische voorzieningen

	2020	2019
	€	€
Mutatie overige technische voorzieningen	1.055	-686

Met de werkgever is een overeenkomst gesloten voor het uitvoeren van een herverzekeringscontract. De herverzekering dekt voor deelnemers met een jaarsalaris boven € 110.111,- ,het nabestaanden- en wezenpensioen voor het meerdere van € 110.111, -. De premie wordt door de werkgever voldaan, het pensioenfonds levert de benodigde gegevens voor uitvoering van het contract aan de herverzekeraar Elipslife. Elipslife keert de netto-uitkeringen rechtstreeks aan de nabestaanden uit. Deze verzekering is opgezegd en eindigt per 1 januari 2021 en wordt per diezelfde datum door de werkgever rechtstreeks ondergebracht bij een verzekeraar.

17. Saldo herverzekering

	2020	2019
	€	€
Premie herverzekering	20	20

18. Saldo overdracht van rechten

	2020	2019
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten	-2.608	-5.767
Uitgaande waardeoverdrachten	779	1.506
	<u>-1.829</u>	<u>-4.261</u>

19. Overige lasten

	2020	2019
	€	€
Interest premies	27	26
Overige lasten	1	7
	<u>28</u>	<u>33</u>

Amsterdam, 20 mei 2021

Dominique Dijkhuis
Peter de Groot
Anita Jharap
Agnes Joseph
Margreet Schuit
Roeland van Vledder (voorzitter)

19 Overige gegevens

19.1 Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Na aftrek van de dotatie aan de bestemmingsreserve is het resterend saldo van de staat van baten en lasten van € 45.192 duizend gedoteerd aan de algemene reserve.

19.2 Actuariële analyse

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De financiële positie van het pensioenfonds is naar mening van de certificerend actuaris voldoende.

Actuariële analyse van het resultaat

Bedragen x € 1.000	2020	2019
Wijziging rentetermijnstructuur	-250.392	-245.791
Beleggingsopbrengsten	262.655	358.771
Resultaat premie	4.263	5.619
Resultaat waardeoverdrachten	-427	-1.373
Resultaat kosten	-238	-375
Resultaat uitkeringen	181	259
Resultaat toeslagverlening	-5.507	-39.348
Resultaat kanssystemen	-3.481	4.676
Resultaat overige (incidentele) mutatie technische voorziening	41.271	7.125
Resultaat andere oorzaken	-26	-64
Totaal resultaat	48.299	89.449

Hieronder wordt kort ingegaan op de belangrijkste onderdelen van het actuariële resultaat.

Wijziging rentetermijnstructuur

De mutatie van de technische voorziening voor risico pensioenfonds als gevolg van de overgang van de rentetermijnstructuur (RTS) zoals die per jaareinde van het vorige verslagjaar van toepassing was, naar de nieuwe RTS per einde van het verslagjaar. De RTS ultimo 2020 ligt onder de RTS ultimo 2020. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2020 met circa 0,54%-punt gedaald, wat leidt tot een toename van de voorziening en dus tot een negatief resultaat.

Beleggingsopbrengsten

Er is in 2020 een beleggingsrendement gerealiseerd van 11,7% hetgeen heeft geleid tot een positief resultaat. Dit is grotendeels het gevolg van het afdekken van het renterisico. Daarnaast heeft de aandelenportefeuille goed gerendeerd.

Resultaat kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorziening liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste is sterfte (- € 2.066 duizend), arbeidsongeschiktheid (- € 2.023 duizend). Dit wordt veroorzaakt doordat de aantallen deelnemers die zijn overleden, arbeidsongeschikt zijn geraakt of zijn gerevalideerd niet precies overeenkomen met wat aan het begin van het jaar was ingeschat.

Overige mutaties technische voorziening

Een aanpassing van de actuariële grondslagen of methoden in het verslagjaar leidt tot nieuwe eisen ten aanzien van de prudentie van de grondslagen. Deze heeft geleid tot een resultaat op mutaties (€ 41.271 duizend).

Onderstaand wordt de specificatie van de (gedempte) kostendekkende premie weergegeven.

Kostendekkende premie

Bedragen x € 1.000

	RTS	Gedempt
Actuarieel benodigde premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling	36.353	32.646
Opslag voor uitvoeringskosten	1.165	1.165
De risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	1.634	1.490
Solvabiliteitsopslag	5.272	4.620
Totaal kostendekkende premie	44.424	39.921

Feitelijke premie

39.921

In bovenstaand overzicht wordt de ex-ante feitelijke premie afgezet tegen de gedempte kostendekkende premie. De ex-ante feitelijke premie betreft:

de pensioenpremie huidig jaar	€ 39.921 duizend
exclusief: voorlopige afrekening 2020	€ 862 duizend

Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie.

Het vereist eigen vermogen eind 2020 is 113,6% en is gebaseerd op de strategische portefeuille.

20 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V., zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4,1 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 0,55 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 20 mei 2021

Drs. K. Kusters-van Meurs AAG

verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

21 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2020
- de staat van baten en lasten over 2020
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 12,3 miljoen (2019: € 22 miljoen)
Toegepaste benchmark	0,5% van het pensioenvermogen per 31 december 2020, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en de algemene reserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien de beleidsdekkingsgraad per jaareinde dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,5% gehanteerd.

Eind 2019 lag de beleidsdekkingsgraad per jaareinde niet dichtbij een kritieke grens en hebben wij een percentage van 1,0% gehanteerd. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is verder niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 0,6 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad

Risico

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de Toelichting op de balans per 31 december 2020 onder 5. 'Stichtingskapitaal en reserves'.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.

Onze controleaanpak	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2020 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariel rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maandsdekkingsgraden: - Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen de key items de toeslagverlening en de verwerking van de Prognosetafel AG2020. - Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds zoals gehanteerd in de bepaling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020.

Waardering en toelichting van beleggingen voor risico pensioenfonds

Risico	De beleggingen voor risico pensioenfonds zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (genoteerde marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto contante waardeberekeningen (waarderingsmodellen) of een andere geschikte methode. De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf 1.4.2.2 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' en een nadere toelichting opgenomen in de Toelichting op de balans per 31 december 2020 onder 1. 'Beleggingen voor risico pensioenfonds'. Uit deze toelichting
--------	---

	blijkt dat per 31 december 2020 € 359 miljoen is belegd in derivaten en dat € 0,3 miljoen is belegd in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. Dit betreft 14,5% van de totale beleggingen. Voor de andere beleggingen is de waardering gebaseerd op genoteerde marktprijzen. Wij schatten het risico op een materiële fout in deze beleggingen lager in. Echter vanwege de omvang van de beleggingen in relatie tot jaarrekening als geheel, zijn de beleggingen voor risico pensioenfonds een post met een grote impact op onze controle. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen voor risico pensioenfonds niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.
Onze controleaanpak	Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfonds per 31 december 2020. - De waardering van beursgenoteerde beleggingen en van belangen in genoteerde beleggingsfondsen waarvoor wij hebben vastgesteld dat er sprake is van een actieve markt, hebben wij zelfstandig afgestemd met de prijsbron. Voor beleggingsfondsen is er sprake van een actieve markt als de intrinsieke waarde dagelijks wordt gepubliceerd en deze intrinsieke waarde de basis is voor dagelijkse toe- en uittreding door (institutionele) beleggers. Voor beleggingsfondsen waarvoor wij niet zelfstandig kunnen vaststellen dat er sprake is van een actieve markt, hebben wij de waarderungen geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen 2020 van deze beleggingsfondsen en vastgesteld of de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten in de jaarrekeningen van deze beleggingsfondsen aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. - Voor de waardering van de derivaten hebben wij een controle uitgevoerd voor een selectie van de derivaten op het gehanteerde waarderingsmodel en op de gehanteerde input waaronder de uit de markt afgeleide gegevens zoals valuta(termijn)koersen, rentevolatiliteit en rentecurves. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij eigen waarderingsspecialisten betrokken. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfonds geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfonds per 31 december 2020 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	De technische voorzieningen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een
--------	--

	aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds (leeftijdsafhankelijke afslag op de sterftekansen). Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen beschreven in de 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' en een nadere toelichting opgenomen in de Toelichting op de balans onder 6. 'Technische voorzieningen'. Uit deze toelichting blijkt dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden door overgang naar nieuwe Prognosetafel AG2020. Volgens deze toelichting zijn de technische voorzieningen hierdoor € 45,1 miljoen lager uitgekomen. Verder is de bepaling van de omvang van de voorziening voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid gewijzigd. Volgens de toelichting zijn de technische voorzieningen hierdoor € 2,6 miljoen hoger uitgekomen. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2020. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de technische voorzieningen per 31 december 2020: - Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. - Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.

	- Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2020 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag
- het verslag van de raad van toezicht
- de overige gegevens
- het Woord van de voorzitter, Profielschets en Kerncijfers, het verslag van het verantwoordingsorgaan en bijlagen 1 tot en met 6.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het

voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Als gevolg van de Covid-19-maatregelen waren wij genooddaakt om onze werkzaamheden met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2020 voor een groot deel op afstand uit te voeren. Om de beperkingen in verband met fysieke aanwezigheid en directe observatie te compenseren, hebben we op voornamelijk communicatietechnologieën gebruikt en schriftelijke informatie-uitwisseling om de controle-informatie te verkrijgen die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van

onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 20 mei 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA

Bijlagen

Bijlage 1 Pensioenregeling 2020

Het pensioenfonds had in 2020 drie pensioenreglementen waarin actieve deelnemers deel kunnen nemen:

- De Pensioenregeling 2020, welke van toepassing is op alle medewerkers die op 1 januari 2020 al in dienst waren of daarna in dienst zijn gekomen bij DNB en niet vallen onder het pensioenreglement Directeuren DNB.
- Pensioenreglement Directeuren DNB, welke van toepassing is op de huidige directieleden van DNB.
- Een risicoverzekering ten behoeve van het nabestaandenpensioen voor medewerkers met een salaris dat meer bedraagt dan het maximale pensioengevende salaris. Deze regeling wordt vanaf 2021 niet meer door het fonds uitgevoerd.

Inhoud van de pensioenreglementen

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling 2020 zijn:

- Geïndexeerde middelloonregeling
- Maximaal pensioengevend salaris € 110.111 (niveau 2020)
- Opbouwpercentage ouderdomspensioen 1,875% per jaar
- Franchise van € 14.167 (niveau 2020)
- Pensioenrichtleeftijd 68 jaar
- Partnerpensioen voor pensioendatum op risicobasis
- Tijdelijk partnerpensioen op risicobasis

Overgangsbepalingen gelden voor medewerkers op wie de tot 1 januari 2006 geldende regelingen (pensioenregeling 2003 (oud DNB) of pensioenregeling 2005 (ex-PVK)) van toepassing waren. Daarnaast gelden overgangsbepalingen voor deelnemers met aanspraken opgebouwd vóór 1 januari 2020. In 2020 hebben deze deelnemers kunnen kiezen voor conversie van opgebouwde aanspraken op uitgesteld partnerpensioen, tijdelijk ouderdomspensioen, prepensioen en ongehuwden ouderdomspensioen naar levenslange aanspraken op respectievelijk partnerpensioen of ouderdomspensioen.

Deelnemers met een salaris hoger dan € 110.111

Voor medewerkers met een salaris hoger dan het maximum, is er de mogelijkheid om op vrijwillige basis te kiezen voor een risicoverzekering ten behoeve van het nabestaandenpensioen. De premie hiervoor komt geheel voor rekening van de deelnemer en is leeftijdsafhankelijk. Deze risicoverzekering is volledig herverzekerd bij ElipsLife. Vanaf 2021 voert het pensioenfonds deze regeling niet meer uit.

Bijlage 2 Nevenfuncties verbonden personen

Relevante nevenfuncties verbonden personen per 1 januari 2021

Verbonden persoon	Nevenfunctie(s)
E. Abeen	Abeen Interim Internal Audit en Finance, eigen bedrijf <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
C. van den Berg	DNB, Coordinator International Technical Cooperation DNB, lid Ondernemingsraad <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
J. Cratsborn	PwC People & Organisation, Associate <i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
G. Cremers	Sprenkels & Verschuren, Consultant <i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
F. Eerenberg	DNB, Beleidsmedewerker Divisie Resolutie <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
D. Dijkhuis	Eenmanszaak Pensioenfonds APF, lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Metaal en Techniek, Bestuurder en voorzitter commissie beleggingen Stichting Tuchtrect Banken, Bestuurder <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
S.C. Geenen	DNB, Beleidsadviseur Divisie Financiële Stabiliteit <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
A. Gram	ASN Beleggingsfondsen, voorzitter Raad van Commissarissen CBR, lid beleggingscommissie Toeslagendepot Pensioenfonds HAL, lid permanente visitatiecommissie Pensioenfonds Horeca en Catering, lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Huisartsen, lid Beleidsadviescommissie Balansbeheer en Beleggingen Pensioenfonds IBM Nederland, voorzitter beleggingsadviescommissie Pensioenfonds UWV, lid Commissie beleggingen en balansbeheer Pensioenfonds Zorg en Welzijn, lid Raad van Toezicht <i>Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht</i>

P. de Groot
Advieshuis.org, directeur
Pensioenfonds ABP, lid Raad van Toezicht
Pensioenfonds Architectenbureaus, Bestuurder
Pensioenfonds Rabobank, extern lid ARC
SAREF Hypotheekfondsen, lid Raad van Toezicht en lid Audit
Commissie
Woningborg N.V., lid Raad van Commissarissen
Pensioenfonds DNB, Bestuur

M. Hendriks
Pensioenfonds HaskoningDHV, voorzitter Raad van Toezicht
Pensioenfonds Kas Bank, lid visitatiecommissie
Pensioenfonds Cosun, lid visitatiecommissie
BPF waterbouw, lid Raad van Toezicht
Puik Pensioenadvies, eigenaar/pensioenjurist
Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht

A. Hondius
DNB, beleidsmedewerker Markt Infrastructuur Beleid
Stichting Osmerus Fortunis, penningmeester
Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan

A. Jharap
Pensioenfonds SGB, Bestuurder
Pensioenfonds Wonen, lid IRM Commissie en privacy officer
GARP Nederland, voorzitter
Pensioenfonds DNB, Bestuur

A. Joseph
Achmea Pensioen Services, actuaire
Pensioenmaginezine, redactie
Actuarieel Instituut, docent
Eenmanszaak
Pensioenfonds DNB, Bestuur

M. de Kogel
Zelfstandig consultant/belastingadvies
Vereniging ChristenUnie IJmond, Secretaris/penningmeester
Stichting Geloven in de stad Haarlem, penningmeester
Shelter Haarlem, lid beleidsadviesraad
Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan

L. Kuypers
Lid Klankbord Commissie Ombudsman Pensioenen
IPEBLA, bestuurslid
Gerechtshof Amsterdam, raadsheer plaatsvervanger
Gerechtshof Den Haag, raadsheer plaatsvervanger
Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan

M. Roelvros
Pensioenfonds TNT Express, Bestuurssecretaris

Creating Value for People, directeur/eigenaar
Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau

M. Schuit Margreet Schuit Pensioenadvies, eenmanszaak
Pensioenfonds DNB, Bestuur

I. Severijn TKP Pensioen, fondssecretaris
APF Volo i.l., bestuurssecretaris
Boardroom Support, directeur/eigenaar
Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau

D. Tiellemans DNB, afdelingshoofd Resolutie
Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan

R. van Vledder BNP Paribas Cardif NL, voorzitter Raad van Commissarissen
Pensioenfonds PNO Media, Voorzitter a.i.
VITP, lid monitoringscommissie
SPH, voorzitter Verantwoordingsorgaan
Pensioenfonds DNB, Bestuur

T. van der Wijk TKP Pensioen, fondssecretaris
Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau

S. Zeverijn BPF Woningcorporaties, voorzitter Raad van Toezicht
OPF F. van Lanschot, voorzitter Bestuur
OPF Robeco, lid Raad van Toezicht
Pensioenfonds Tandartsen, lid Bestuur
Living with hope, Bestuurder
Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht

Bijlage 3 Overzicht beleggingsportefeuille 2020

Beleggingscategorie	Manager	Actief of passief	Separaat account of fonds	Benchmark	Strategisch gewicht (in %)	Band-breedte (in %)	Matching of return asset
LDI/matching portefeuille	Cardano	Passief	Separaat	n.v.t.	62,6%	+/- 5%	Matching Asset
Wereldwijde aandelen	Robeco	Passief	Separaat	MSCI All Countries World	26,2%	+/- 2%	Return Asset
Vastgoed*	Northern Trust	Passief	Fonds	FTSE EPRA/NAREIT Developed	11,2%	+/- 2%	Return Asset

* Met inbegrip van een allocatie naar het CBRE EuroSiris fonds, dat momenteel wordt geliquideerd. De management fee voor het CBRE EuroSiris fonds bedraagt 195 bps.

Bijlage 4 Toeslagverlening 2014 tot en met 2020

Actieve deelnemers					
Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	premie 2014	0,58%	$100\% \times 0,58\%$	cao-stijging in 2014 = 0,58%
2015	01-01-15	alg. middelen	0,29%	$1/3 \times 0,88\%$	cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	01-01-15 (terugwerkende kracht)	depot (opslag 2015)	0,59%	$2/3 \times 0,88\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%
2016	01-01-16	alg. middelen	0,27%	$45\% \times 0,60\%$	cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	01-01-16 (terugwerkende kracht)	depot (opslag 2016)	0,33%	$55\% \times 0,60\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%
2017	01-01-17	alg. middelen	0,03%	$46\% \times 0,07\%$	cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	01-01-17	depot (opslag 2017)	0,04%	$54\% \times 0,07\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%
2018	01-01-18	alg. middelen	1,03%	$71\% \times 1,45\%$	cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 1,45%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2018	01-01-18	depot (opslag 2018)	0,39%	$27\% \times 1,45\%$	aanvulling tot gedeeltelijke cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 0,39%
2019	01-01-19	alg. middelen	1,88%	$100\% \times 1,88\%$	cpi okt 2017 tot en met sept 2018 = 1,88%
2019	01-01-19	depot (opslag 2019)	0,03%		aanvulling gemiste toeslag 2018
2020	01-01-20	alg. middelen	2,31%	$87,3\% \times 2,65\%$	cpi okt 2018 tot en met sept 2019 = 2,65%
2020	01-07-20	alg. middelen	0,10%	$74\% \times 0,14\%$	cpi okt 2019 tot en met maart 2020 = 0,14%

Gewezen deelnemers (voorwaardelijk cpi)					
Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,29%	$1/3 \times 0,88\%$	cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	31-12-15	alg. middelen	0,27%	$45\% \times 0,60\%$	cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	31-12-16	alg. middelen	0,03%	$46\% \times 0,07\%$	cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	31-12-17	alg. middelen	1,03%	$71\% \times 1,45\%$	cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 1,45%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2018	31-12-18	alg. middelen	1,88%	$100\% \times 1,88\%$	cpi okt 2017 tot en met sept 2018 = 1,88%

Gewezen deelnemers (voorwaardelijk cpi)					
2019	31-12-19	alg. middelen	2,31%	87,3% x 2,65%	cpi okt 2018 tot en met sept 2019 = 2,65%
2020	01-07-20	alg. middelen	0,10%	74% x 0,14%	cpi okt 2019 tot en met maart 2020 = 0,14%

Gewezen deelnemers ex-DNB voor 1 januari 2003 (voorwaardelijk loon)					
Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,19%	1/3 x 0,58%	cao-stijging in 2014 = 0,58%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	31-12-15	alg. middelen	0,52%	45% x 1,15%	cao-stijging in 2015 = 1,15%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	31-12-16	alg. middelen	0,66%	46% x 1,43%	cao-stijging in 2016 = 1,43%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	31-12-17	alg. middelen	0,85%	71% x 1,2%	cao-stijging in 2017 = 1,2%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2018	31-12-18	alg. middelen	1,60%	100% x 1,6%	cao-stijging in 2018 = 1,6%
2019	31-12-19	alg. middelen	1,92%	87,3% x 2,2%	cao-stijging in 2019 = 2,2%
2020	01-07-20	alg. middelen	2,07%	74% x 2,80%	cao-stijging in 2020 = 2,80%

Gewezen deelnemers ex-PVK voor 1 januari 2005 (onvoorwaardelijk loon - aangevuld door werkgever)					
Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,19%	1/3 x 0,58%	cao-stijging in 2014 = 0,58%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2014	31-12-14	premie 2014	0,39%	2/3 x 0,58%	aanvulling tot cao-stijging van 0,58%
2015	31-12-15	alg. middelen	0,52%	45% x 1,15%	cao-stijging in 2015 = 1,15%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2015	31-12-15	premie 2015	0,63%	55% x 1,15%	aanvulling tot cao-stijging van 1,15%
2016	31-12-16	alg. middelen	0,66%	46% x 1,43%	cao-stijging in 2016 = 1,43%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2016	31-12-16	premie 2016	0,77%	54% x 1,43%	aanvulling tot cao-stijging van 1,43%
2017	31-12-17	alg. middelen	0,85%	71% x 1,2%	cao-stijging in 2017 = 1,2%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2017	31-12-17	premie 2017	0,35%	29% x 1,2%	aanvulling tot cao-stijging van 1,2%
2018	31-12-18	alg. middelen	1,60%	100% x 1,6%	cao-stijging in 2018 = 1,6%
2019	31-12-19	alg. middelen	1,92%	87,3% x 2,2%	cao-stijging in 2019 = 2,2%
2019	31-12-19	premie 2019	0,28%	12,7% x 2,2%	aanvulling tot cao-stijging van 2,2%
2020	01-07-20	alg. middelen	2,07%	74% x 2,80%	cao stijging in 2020 = 2,80%
2020	01-07-20	premie 2020	0,73%	26% x 2,80%	aanvulling tot cao-stijging van 2,80%

Bijlage 5 Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben de Code Pensioenfondsen uitgebracht (hierna code), waarin aanbevelingen staan voor pensioenfondsen. De code is geen doel op zich, maar een middel voor pensioenfondsen om te voldoen aan 'goed pensioenfondsbestuur'. De code gaat daarom uit van het principe 'comply or explain'. Afwijkingen van de code en de redenen daarvan, moeten gemeld worden in het jaarverslag van het pensioenfonds.

De code is (met ingang van 2018) ingedeeld in acht thema's: *Vertrouwen waarmaken; Verantwoordelijkheid nemen; Integer handelen; Kwaliteit nastreven; Zorgvuldig benoemen; Gepast belonen; Toezicht houden en inspraak waarborgen; Transparantie bevorderen*. In 2020 is besloten om bij de volgende update uit te gaan van deze acht thema's. Daarom wordt nu niet meer een overzicht per aanbeveling gemaakt, maar gekeken of er per thema aan de code wordt voldaan.

Jaarlijks onderzoekt de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen de (rapportage over de) naleving van de code. Ter informatie zijn bijgevoegd de rapportages over 2019 en over 2018. In de rapportage over 2018 (bijlage A) geeft de Monitoringcommissie een handreiking voor de rapportage over de nieuwe code (uit 2018) aan de hand van de thema's.

In het jaarverslag zal een tekst opgenomen worden waarin staat in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de code. Daarnaast zullen de normen waar het pensioenfonds (nog) niet aan voldoet benoemd worden, met daarbij een toelichting of het pensioenfonds hier bewust niet aan voldoet of welke acties het op gaat pakken om wel aan de norm te voldoen. De raad van toezicht betreft in zijn bevindingsrapport nadrukkelijk de code pensioenfondsen.

Van de normen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65 wordt aanbevolen om in het jaarverslag te verwijzen naar de vindplaatsen van deze normen in het jaarverslag.

Het bestuur heeft dit overzicht in zijn vergadering van 10 mei 2021 vastgesteld.

Thema 1 Vertrouwen waarmaken: Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de (eind)verantwoordelijkheid van het bestuur, de missie, visie en strategie, beleids- en verantwoordingscyclus, uitvoering, monitoring en evt. bijsturing, verantwoording over beleidskeuzes en de resultaten ervan, evenwichtige belangenafweging, integraal risicomanagement, zorgen voor optimaal rendement binnen een aanvaardbaar risico, (draagvlak voor) verantwoord beleggen, noodprocedure voor spoedeisende situaties.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De doelstelling, missie en visie en strategie, alsmede de beleids- en verantwoordingscyclus is vastgelegd in fondsdocumenten, zoals statuten, huishoudelijk reglement, ABTN, jaarkalender en beleggingsplan. Minimaal ieder kwartaal bespreekt het bestuur aan de hand van de kwartaalverslagen de uitkomsten van het beleid. Indien nodig wordt er bijgestuurd. Ook is er beleid inzake IRM, dat vastgelegd is in het Handboek IRM. Ieder kwartaal stelt het bestuur een rapportage risicomanagement op.

Beleidsbeslissingen worden door het bestuur genomen na een toets op de doelstellingen en een gedegen risico- en belangenafweging. Voor grote, strategische besluiten zal het bestuur een Eigen Risico Beoordeling uitvoeren, alvorens tot besluitvorming over te gaan.

Bestuursbesluiten worden toegelicht aan verantwoordingsorgaan en raad van toezicht en via jaarverslag, website, pensioenkranten en digitale nieuwsbrieven gecommuniceerd richting belanghebbenden.

Het bestuur voert een asset liability beleid, waarbij periodiek een ALM-studie gedaan wordt. Er wordt een prudent beleggingsbeleid gevoerd, waarbij getracht wordt tegen aanvaardbare risico's een zo optimaal mogelijk rendement te behalen. Het bestuur heeft het beleid inzake Maatschappelijk Verantwoord Beleggen aangescherpt (na consultatie van de deelnemers) en houdt rekening met dit beleid bij de keuze voor beleggingscategorieën.

In de statuten en het huishoudelijk reglement is een spoedprocedure vastgelegd.

Thema 2 Verantwoordelijkheid nemen: Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling

Dit thema is uitgewerkt in normen over een heldere taak- en rolverdeling, sturings- en controlemechanismen, contractuele bepalingen bij onvoldoende presteren van dienstverleners. Het bestuur dient zicht te hebben op de keten van uitbesteding. Er moet een beheerst beloningsbeleid zijn, dat niet uitnodigt tot het nemen van meer risico dan het pensioenfonds aanvaardbaar acht. De kwaliteit van de dienstverlening dient jaarlijks geëvalueerd te worden, waarbij de kosten kritisch beoordeeld worden.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden. Het bestuur heeft uitbestedingsbeleid en een contractenregister. Er zijn duidelijke uitbestedingsovereenkomsten (inclusief de kosten) en service level agreements met de uitvoeringsorganisaties, die per kwartaal rapporteren over de naleving van de afspraken. Daarnaast leveren de uitvoeringsorganisaties ISAE 3402 type II (of vergelijkbare) rapportages op, die door het bestuur worden beoordeeld. Daarbij wordt getoetst of alle dienstverlening gedekt wordt door de ISAE 3402 type II verklaringen.. Het bestuur heeft effectieve afspraken gemaakt met de uitvoeringsorganisaties, ook over beëindiging van de overeenkomst, wanprestatie en aansprakelijkheden. Het bestuur is op de hoogte van de door de uitvoeringsorganisaties ingeschakelde partijen. TKP rapporteert ieder kwartaal over haar onderuitbesteding.

Het bestuur evalueert de uitvoeringsorganisaties/dienstverleners jaarlijks. Periodiek worden de uitvoeringsorganisaties uitgebreid geëvalueerd, eventueel met behulp van een externe partij. Het beloningsbeleid van de uitvoeringsorganisaties voldoet aan de eisen van beheerst beloningsbeleid. Hier worden duidelijke afspraken over vastgelegd bij inhuur van een partij. Bij de jaarlijkse evaluatie van deze partijen wordt uitgevraagd of het beloningsbeleid (nog steeds) voldoet aan de voor die partij van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Thema 3 Integer handelen: Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de gedragscode, nevenfuncties, (schijn van) belangenverstrengeling en reputatierisico, de melding van incidenten en misstanden, de bekendheid van relevante wet- en regelgeving en interne regels en bewaking van de naleving daarvan.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

Het pensioenfonds beschikt over een gedragscode en integriteitsbeleid, waaraan de leden van alle fondsorganen en andere verbonden personen zich dienen te houden. Hierin zijn ook regels over nevenfuncties, persoonlijke bevoordeling en belangenverstrengeling opgenomen. Er wordt jaarlijks een risicoanalyse gedaan op integriteitsrisico's (SIRA). Jaarlijks wordt een nalevingsverklaring van de gedragscode getekend. De compliance officer rapporteert minimaal één maal per jaar. Bij aanvang van iedere vergadering wordt een uitvraag gedaan naar mogelijke conflicts of interests. Het pensioenfonds beschikt ook over een regeling melding incidenten en misstanden. Bij aanvang van werkzaamheden van een verbonden persoon, ontvangt hij/zij de relevante stukken. Daarna wordt regelmatig aandacht besteed aan awareness over compliance gerelateerde zaken.

De statuten sluiten uit dat bestuursleden werkzaam kunnen zijn voor DNB.

In het verantwoordingsorgaan kunnen nog wel DNB-medewerkers zitting hebben, maar bij infunctietreding wordt er een toets gedaan (waarbij ook de compliance officer van het pensioenfonds en evt. de compliance afdeling van DNB worden betrokken) of beide functies verenigbaar zijn. Daartoe zijn de afdelingen bij DNB ingedeeld in categorieën:

1. niet verenigbaar;
2. niet verenigbaar, tenzij is aangetoond dat men niet over relevante, vertrouwelijke, niet-publieke informatie kan beschikken;
3. wel verenigbaar, mits men niet over relevante, vertrouwelijke, niet-publieke informatie kan beschikken.

Het bestuur houdt zijn deskundigheid over wet- en regelgeving op peil. De uitvoeringsorganisaties informeren het bestuur regelmatig over relevante (wijzigingen in) wet- en regelgeving. Er komt een totaaloverzicht van wet- en regelgeving, die van belang is voor een pensioenfonds.

Thema 4 Kwaliteit nastreven: Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een 'lerende organisatie'.

Dit thema is uitgewerkt in normen die zien op de collectieve verantwoordelijkheid van het bestuur, de zorgvuldige besluitvorming en procedures, de onafhankelijkheid van bestuursleden die allemaal stemrecht hebben, permanente educatie, openstaan voor kritiek en leren van fouten. Het functioneren van bestuur en raad van toezicht is een continu aandachtspunt en wordt jaarlijks geëvalueerd, waarbij één keer per drie jaar een onafhankelijke derde partij wordt betrokken. Ook voor het verantwoordingsorgaan is het eigen functioneren een continu aandachtspunt, dat met enige regelmaat wordt geëvalueerd.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De voorzitter ziet toe op goede discussies en correcte besluitvorming door het bestuur. Aan het eind van iedere vergadering wordt de vergadering geëvalueerd. Met ingang van april 2021 wordt bij iedere reguliere bestuursvergadering een 'procesobservator' aangewezen, die specifiek let op de bestuurlijke dynamiek.

Alle bestuursleden, inclusief de onafhankelijke bestuursleden, hebben stemrecht.

Het bestuur houdt zijn kennis op peil, onder andere door themavergaderingen te organiseren (ongeveer iedere twee maanden), waarin één of enkele onderwerpen nader uitgediept worden, om tot een goede beeldvorming/discussie te komen, zonder op besluitvorming te hoeven sturen.

Er vindt regelmatig overleg plaats met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan, waarbij het bestuur de opmerkingen van deze organen ter harte neemt.

Het bestuur besteedt aandacht aan lessons learned bij meldingen van potentiële incidenten of misstanden. Elk incident wordt gemeld aan de compliance officer, die dit, inclusief de opvolging ervan, opneemt in een incidentenregister, dat regelmatig door het bestuur wordt besproken.

Alle fondsorganen evalueren hun eigen functioneren minimaal jaarlijks en betrekken daar periodiek een onafhankelijke derde bij.

Thema 5 Zorgvuldig benoemen: Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de samenstelling van de fondsorganen, diversiteit en afspiegeling van belanghebbenden, continuïteit, geschiktheid, functie-eisen, zittingsduur, benoeming- en ontslagprocedures en een schorsingsprocedure.

In zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan dienen ten minste één man en één vrouw te zitten, en één lid boven de 40 en één lid onder de 40 jaar.

Het bestuur voldoet deels aan de normen bij dit thema.

Er zijn duidelijke procedures voor de benoeming van de leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Bij een vacature worden functieprofielen opgesteld, op basis van een standaardprofiel aangevuld met de specifieke eisen die voor deze vacature gelden.

Het bestuur voldoet niet geheel aan de diversiteitsnorm dat er één lid onder de 40 jaar in het bestuur moet zitten. Gezien echter de samenstelling van het bestuur (zes leden, waarvan drie leden onder de 50 jaar) acht het bestuur dit geen groot zorgpunt. De eerste vacature is de zetel namens de pensioengerechtigden, waarvoor een leeftijdseis van onder de 40 jaar niet haalbaar is. Bij een volgende vacature zal een voorkeur meegegeven worden aan voordragende partijen waardoor de diversiteit bevordert wordt.

Met vier vrouwen en twee mannen in het bestuur, wordt wel aan deze norm voldaan.

Binnen het verantwoordingsorgaan wordt voldaan aan de diversiteitseisen (twee leden zelfs onder de 30).

Met drie vrouwen en vijf mannen in het verantwoordingsorgaan, wordt ook aan die norm voldaan.

Alle kandidaten voor een functie in bestuur, verantwoordingsorgaan of de raad van toezicht worden getoetst op het functieprofiel en geschiktheid. Kandidaat-bestuursleden worden ook door de raad van toezicht getoetst op het functieprofiel. De externe toezichthouder toetst kandidaat-bestuursleden en kandidaat-leden van de raad van toezicht op geschiktheid en betrouwbaarheid.

De zittingstermijnen binnen het pensioenfonds voldoen aan de normen uit de code. Voor benoeming worden de juiste procedures doorlopen. Ook voor ontslag zijn procedures vastgelegd die voldoen aan de code.

Het pensioenfonds kijkt alleen voor de benoeming van leden van de raad van toezicht bewust af van de code. Leden van de raad van toezicht worden benoemd door het verantwoordingsorgaan, op voordracht van de raad van toezicht. Dit, omdat het bestuur niet zijn eigen toezichthouder wil benoemen.

De statuten en het huishoudelijk reglement voorzien in een schorsingsprocedure.

Thema 6 Gepast belonen: Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Dit thema is uitgewerkt in normen over beheerst duurzaam beloningsbeleid, in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds en passend bij de onderneming waarvoor het pensioenfonds de pensioenregeling uitvoert.

De beloningen staan in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag. Met prestatiegerelateerde beloningen moet terughoudend omgegaan worden. De beloning voor de RvT mag een kritische opstelling niet in de weg staan.

Het bestuur voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

Het pensioenfonds heeft een beloningsbeleid dat hieraan voldoet. Het bestuur is zich bewust van het benodigde maatschappelijke draagvlak en schenkt hier aandacht aan. Het pensioenfonds kent geen prestatiegerelateerde beloningen en kent geen ontslagvergoedingen.

Thema 7 Toezicht houden en inspraak waarborgen: Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.

Dit thema is uitgewerkt in normen over het interne toezicht (RvT) van het pensioenfonds en de externe accountant en actuaris van het pensioenfonds. De accountant en actuaris mogen geen andere opdrachten dan de jaarwerkcontrole voor het pensioenfonds uitvoeren.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De RvT vervult zijn taak conform wet- en regelgeving en stelt zich onafhankelijk en constructief op. De RvT houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het fonds en draagt daardoor bij aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. De raad heeft goedkeuringsrechten. De samenwerking tussen de fondsorganen wordt jaarlijks geëvalueerd. Het bestuur heeft regelmatig overleg met het VO waarbij het verantwoording aflegt over zijn beleid. Hierdoor ontstaat een dialoog.

In principe worden er geen andere opdrachten verstrekt aan de externe accountant en waarmede actuaris. De actuaris is wel aangesteld als vervuller van de actuariële sleutelfunctie. Hiervoor is een afzonderlijke opdracht verstrekt. Bij opdrachtverlening aan een accountant wordt ook meegenomen of de accountant werkzaamheden voor de werkgever verricht.

Thema 8 Transparantie bevorderen: Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Dit thema is uitgewerkt in normen over inzicht geven in missie, visie en strategie, beleid en besluitvormingsprocedures en realisatie van het beleid. Belanghebbenden moeten inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.

Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

Het pensioenfonds communiceert via het jaarverslag, de website, digitale nieuwsbrieven, de pensioenkrant en persoonlijke brieven aan de deelnemers. Ook organiseert het bestuur regelmatig deelnemersbijeenkomsten (live of webinar) en houdt het enquêtes onder de deelnemers. Verder voert het pensioenfonds regelmatig campagnes om een specifieke doelgroep te benaderen en te informeren en indien nodig tot actie aan te zetten.

De achterbannen van de bestuursleden worden minimaal ieder kwartaal bijgepraat over de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

Het bestuur heeft een driejarig Communicatiebeleidsplan, waaruit ieder jaar een communicatie-actieplan afgeleid wordt.

Het pensioenfonds heeft een deelnemerspanel, dat communicatie-uitingen van het pensioenfonds van tevoren toetst.

In de tabel hieronder is van een achttal aanbevelingen uit de code aangegeven waar in het jaarverslag aangegeven is hoe aan deze aanbeveling is voldaan.

Norm	Code Pensioenfonds 2018	Toelichting in Code Pensioenfonds 2018	Vindplaats in jaarverslag
Thema Vertrouwen waarmaken: Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.			
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	De bedoelde verantwoording en het inzicht in de risico's maken in ieder geval deel uit van het jaarverslag, maar kunnen ook op een andere manier worden gecommuniceerd aan belanghebbenden.	Gehele jaarverslag.
Thema Zorgvuldig benoemen: Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.			
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Fondsorganen houden bij dit beleid rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap. Ten minste eens in de drie jaar evalueert het bestuur dit beleid. Het VO en BO kunnen hierop sturen door een competentievisie te formuleren en via de (opleidings)faciliteiten die het pensioenfonds biedt. De organen en voordragende en benoemende organisaties streven de doelstellingen van deze norm krachtig na.	Zie paragraaf 9.2.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Het diversiteitsbeleid krijgt vorm als een groeimodel, waarin het bestuur concrete doelen stelt die binnen haalbare termijnen bereikt kunnen worden. Er kan bijvoorbeeld rekening gehouden worden met zittingstermijnen. Een jaarlijkse beoordeling is nodig, omdat de Pensioenwet voorschrijft dat het bestuur hierover rapporteert in het jaarverslag. Daarnaast is wenselijk dat het bestuur de doelstellingen en (effectiviteit van) de ingezette middelen ook evalueert over een langere termijn. De organen en	Zie paragraaf 9.2.

Norm	Code Pensioenfondsen 2018	Toelichting in Code Pensioenfondsen 2018	Vindplaats in jaarverslag
		voordragende en benoemende organisaties streven de doelstellingen van deze norm krachtig na.	
Thema Toezicht houden en inspraak waarborgen: Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.			
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Het intern toezicht rapporteert jaarlijks bij voorkeur in het jaarverslag aan de hand van de acht thema's van deze Code op welke wijze de Code binnen het pensioenfonds wordt nageleefd en toegepast.	Zie bevindingen-rapport RvT, hoofdstuk 16.
Thema Transparantie bevorderen: Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.			
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Het bestuur beschrijft in het jaarverslag helder en duidelijk de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Ook beschrijft het bestuur hierin of en in hoeverre het pensioenfonds de gestelde doelen heeft bereikt.	Zie hoofdstuk 2 en verder in het jaarverslag bij de verschillende onderwerpen. Staan ook op website.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	N.v.t.	Zie paragraaf 12.2. Staat ook op website.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Het fonds past deze principes en normen toe of legt in het jaarverslag uit waarom het fonds afwijkt. Bij dit 'pas-toe-of-leg-uit'-principe is belangrijk dat de volgende vragen worden gesteld: • op welke manier wijkt het fonds af? • waarom wijkt het fonds af? • op welke manier kwam het besluit om af te wijken tot stand? • op welke termijn wordt (wel) aan de norm voldaan? • op welke manier is geborgd dat het besluit om af te wijken toch bijdraagt aan het bereiken van het achterliggende doel van de norm en/of versterking van het functioneren van het fonds?	Zie paragraaf 9.8.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten	Een adequate klachten- en geschillenprocedure behelst naast een interne procedure ook de mogelijkheid om het genomen besluit voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen. Pensioenfondsen verwijzen belanghebbenden - deelnemers,	Zie paragraaf 9.10. Staat ook op website.

Norm	Code Pensioenfonds 2018	Toelichting in Code Pensioenfonds 2018	Vindplaats in jaarverslag
	en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden - naar de Ombudsman Pensioenen, als hun klachten en geschillen niet kunnen worden opgelost via de interne klachten- en geschillenprocedure. De Ombudsman Pensioenen kan een onafhankelijke bemiddelende rol spelen en brengt adviezen uit over klachten en geschillen die belanghebbenden inbrengen over de uitvoering van het pensioenreglement.	

Bijlage 6 Begrippenlijst

Actuariële analyse

In deze analyse wordt de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van het pensioenfonds beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

Asset Liability Management (ALM)

Het in kaart brengen van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsportefeuille. Met behulp van ALM-simulatiemodellen worden beelden geschetst van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in diverse economische scenario's.

Beleidsdekkingsgraad

Het voortschrijdende gemiddelde van de actuele maanddekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden.

De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor:

- het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt, dan wel uit een tekortsituatie komt;
- de evaluatie van een eventueel herstelplan;
- het doorvoeren van eventuele kortingen;
- de indexaties.

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van de beleggingsportefeuille worden afgezet (bijvoorbeeld AEX-index, MSCI-index).

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft als taak het publiceren van betrouwbare en samenhangende statistische informatie, die inspeelt op de behoefte van de samenleving.

Central clearing

Het centraal afwikkelen van effecten- en derivatentransacties, waarbij een centrale tegenpartij (CCP) zich tussen koper en verkoper plaatst en hun verplichtingen overneemt om de tegenpartijrisico's te verminderen.

Compliance

Met dit begrip wordt aangeduid dat een organisatie werkt in overeenstemming met vigerende wet- en regelgeving. Elke financiële instelling beschikt over een compliance regeling die voorschriften bevat waaraan de in die instelling werkzame personen zich dienen te houden, alsmede voorschriften omtrent de wijze van controle op de naleving ervan. Ook veel instellingen die raakvlakken met de financiële sector hebben, zoals pensioenfondsen, hebben een compliance regeling. Een dergelijke regeling bevat bijvoorbeeld voorschriften omtrent de wijze waarop functionarissen voor eigen rekening in effecten mogen handelen, restricties in de omgang met zakenrelaties en de omgang met vertrouwelijke informatie.

COSO ERM

COSO ERM Framework is een Managementmodel dat is ontwikkeld door The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). Het model beschrijft en definieert de verschillende elementen van een intern beheersingssysteem.

Custodian

Organisatie verantwoordelijk voor de bewaarneming van en rapportage over financiële bezittingen. Daarnaast is de custodian verantwoordelijk voor de monitoring van de in de beleggingsmandaten vastgelegde afspraken.

Deelnemer

Alle deelnemers binnen het pensioenfonds, dus actief, gewezen of pensioengerechtigd, tenzij in de tekst is aangegeven dat het een beperkte groep deelnemers betreft.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de verhouding tussen de netto activa en de technische voorziening, uitgedrukt in een percentage. Dit verhoudingsgetal geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen. De netto activa zijn het saldo van het belegd vermogen, de andere activa en de schulden.

Derivaten

Van effecten afgeleide financiële instrumenten (beleggingsproducten), waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere onderliggende variabelen als valuta's, effecten en rentes. Voorbeelden zijn futures en swaps.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het pensioenfonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht te beschikken over een voldoende grote buffer.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

Fiduciair Management

Fiduciair management is te omschrijven als een integrale en objectieve oplossing voor pensioenfondsen met verschillende behoeften binnen vermogensbeheer. Bij fiduciair management worden oplossingen aangedragen voor strategische, tactische en operationele vraagstukken in combinatie met een op maat gesneden verslaglegging.

Financieel Toetsingskader (FTK)

De door de toezichthouder uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen.

Forward contracten

Een derivaat, te weten een verbintenis tussen twee partijen die zich verbinden op een bepaald tijdstip een financieel instrument te verhandelen tegen een vooraf bepaalde prijs.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie wordt berekend door het rendement te baseren op de twaalfmaandsmiddeling van de door toezichthouder DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Omdat wettelijk de middeling gebaseerd mag worden op een tienjaarsmiddeling, is hier sprake van een gedempte kostendekkende premie op basis van een beperkte damping.

Gedragscode

Een gedragscode is een expliciete beschrijving van de normen en waarden voor het gedrag van bepaalde groepen en situaties. Het doel is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, door gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Herstelplan

Pensioenfondsen stellen in geval van een reservetekort een herstelplan op. Dit plan bevat de concrete maatregelen waardoor het pensioenfonds binnen een termijn van maximaal tien jaar weer beschikt over het vereist eigen vermogen.

IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provision)

Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europese Parlement en de raad van de Europese unie van 14 december 2016. Deze Europese richtlijn is per 13 januari 2019 in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Voor pensioenfondsen heeft deze wetgeving vooral gevolgen op het gebied van een verdere uitwerking van het risicobeheersysteem, de inrichting van een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en een actuariële functie en de uitwerking van een eigenrisicobeoordeling.

Kostendekkende premie

Pensioenfondsen zijn verplicht een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt.

De kostendekkende premie bestaat uit de actuariële benodigde premie voor de pensioenverplichtingen, een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds en de premie die actuariële benodigd is voor de onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling.

Kritische dekkingsgraad

Het niveau van de dekkingsgraad waaronder het voor het pensioenfonds niet mogelijk is om zonder korten van pensioenaanspraken en -rechten binnen de wettelijke termijn het dekkingstekort op te lossen.

LDI (liability driven investment)

Een beleggingsstrategie volgens het liability driven investment (LDI) principe, is gericht op het bereiken van voldoende activa om alle verplichtingen te dekken, zowel de huidige verplichtingen als de toekomstige verplichtingen.

Maanddekkingsgraad

De maanddekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Marktwaaarde

De marktwaaarde is het bedrag waarvoor een recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Matching portefeuille/ Return portefeuille

De matching portefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat is ingericht om de rentegevoeligheid van de activa met de rentegevoeligheid van de passiva van een pensioenfonds af te dekken. De return portefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat is ingericht om extra rendement te genereren.

Middelloodn(regeling)

Bij een middelloodnregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode.

Opkomende markten

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Partnerpensioen op kapitaalbasis/risicobasis

Partnerpensioen op kapitaalbasis: er bestaat zowel aanspraak op partnerpensioen bij overlijden tijdens de deelneming als bij overlijden na einde deelneming (als gewezen deelnemer of pensioengerechtigde).

Partnerpensioen op risicobasis: er bestaat alleen aanspraak op partnerpensioen bij overlijden tijdens de deelneming.

Partnerpensioen voor de pensioendatum op risicobasis en na pensioendatum op kapitaalbasis: er bestaat aanspraak op partnerpensioen bij overlijden tijdens de deelneming of bij overlijden na ingang van het ouderdomspensioen; er bestaat geen aanspraak op partnerpensioen bij overlijden als gewezen deelnemer. Bij Pensioenfonds DNB is deze situatie van toepassing.

Pensioen 1-2-3

Informatie over de belangrijkste onderdelen van de pensioenregeling, die in lagen wordt aangeboden: laag 1 op hoofdlijnen, laag 2 met iets meer uitleg en laag 3 gedetailleerde informatie.

Pensioenaanspraak

Een recht op toekomstige pensioenuitkeringen.

Pensioendashboard

Een internettoepassing waarmee deelnemers inzicht hebben in hun opgebouwde pensioenrechten en berekeningen kunnen maken op basis van (mogelijke) veranderingen in persoonlijke en/of werksituatie.

Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. Zij vertegenwoordigt namens 198 pensioenfondsen de belangen van 5,8 miljoen deelnemers, 3,4 miljoen pensioengerechtigden en 10 miljoen gewezen deelnemers.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris van de deelnemer waarover hij of zij pensioen opbouwt. Pensioenopbouw vindt alleen plaats over dat deel van het salaris dat ligt tussen de franchise en het in dat jaar geldende maximum pensioengevend salaris.

Pensioenresultaat

Een per scenario als percentage uitgedrukt quotiënt met in de teller de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen en in de noemer de som van de verwachte uitkeringen ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen, zonder toepassing van vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en met toepassing van jaarlijkse toeslagverlening ter hoogte van de scenarioprijsinflatie.

Pensioenrecht

Een recht op ingegane pensioenuitkeringen.

Pensioenwet

Op 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden. De Pensioenwet heeft tot doel de waarborgen te verschaffen voor financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Prognosetafels

Prognosetafels geven de gemiddelde waargenomen overlevings- en sterftefrequenties binnen de Nederlandse bevolking weer over een afgelopen vijfjarige periode en projecteren die naar de toekomst op basis van de in het verleden waargenomen en naar de toekomst doorgetrokken trends in deze frequenties. Zij worden gebruikt bij het berekenen van pensioenpremies en de waardering van de pensioenverplichtingen. Er zijn voor mannen en vrouwen aparte prognosetafels afgeleid: GBM en GBV. De prognosetafels worden verder aangeduid met jaartallen die de waarnemingsperiode aangeven, bijvoorbeeld GBM en GBV 2020.

Raad van toezicht

Een intern toezichthoudend orgaan, dat toezicht houdt op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds.

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad wordt berekend als de beleidsdekkingsraad gedeeld door de toekomst bestendige indexatie grens.

REIT

Real Estate Investment Trust. Een REIT is een beursgenoteerde organisatie met een portefeuille met vastgoed zoals winkelcentra of huurwoningen.

Renterisico

Het risico dat rentefluctuaties - als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet - leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat.

Rentetermijnstructuur (RTS)

Maandelijks door toezichthouder DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de verplichtingen worden verdisconteerd.

Reservetekort

Situatie dat de middelen ontoereikend zijn om naast de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's, ook nog de vereiste reserve beleggingsrisico's, de reserve voorgenomen pensioen-aanpassing en eventuele andere reserves te dekken.

Risicobudget

Het risicobudget is een maatstaf voor de (met 95% statistische waarschijnlijkheid) maximale afwijking van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Dit wordt afgeleid van langetermijn veronderstellingen over de risicograad van de beleggingsrendementen ten opzichte van de nominale verplichtingen. Hiervoor dienen onder meer als input lange periode reeksen over waardeontwikkelingen in de diverse beleggings-categorieën die onderdeel uitmaken van de strategische normportefeuille.

Risicopremie

Premie voor risicodekking.

Securities lending

Het uitlenen van aandelen en obligaties voor een vastgestelde periode aan derden in ruil voor een geldelijke vergoeding. Doordat het economische eigendom bij de uitlener blijft, wordt er geen koersrisico gelopen.

S-toets (solvabiliteitstoets)

Toets in het kader van het financieel toetsingskader. Naast het benodigde vermogen uit de minimumtoets dient in deze toets ook een buffer te worden aangehouden om bij tegenvallende beleggingsresultaten aan het einde van een jaar voldoende vermogen te hebben om op dat moment weer aan de minimumtoets te kunnen voldoen. Als uitgangspunt voor de toets geldt de aanname dat zich gedurende het jaar na balansdatum een ongunstig scenario voltrekt en dat één jaar na balansdatum de aanwezige verplichtingen aan een andere pensioenuitvoerder moeten kunnen worden overgedragen op marktconforme condities.

Strategische allocatie

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en vastgoed. Ook wel beleggingsportefeuille.

Strategische normportefeuille

De strategische normportefeuille is een schaduwportefeuille waarin het pensioengeld in theorie belegd zou kunnen worden. De normportefeuille is dan ook, net als de werkelijke portefeuille, omgeven met regels en afspraken. De normportefeuille bestaat uit meerdere beleggingscategorieën, bijvoorbeeld aandelen en vastrentende waarden. Elke categorie heeft een bepaalde weging. Verder wordt per categorie een 'belegbare' index afgesproken die als vergelijkingsmaatstaf geldt.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'legs' van de transactie genoemd. Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat ze afgeleide producten zijn.

Toekomstbestendig indexeren (TBI)

Bij een beleidsdekkingsgraad boven 110% mag toeslag verleend worden, mits er genoeg vermogen beschikbaar is om de nu te verlenen toeslag naar verwachting ook in de toekomst te kunnen realiseren. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% mag geen toeslag worden verleend.

Toeslagverlening

Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast (geïndexeerd). Dit houdt in dat er een toeslag wordt gegeven op pensioenaanspraken en -rechten. Bij een voorwaardelijke toeslagverlening is deze afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds.

Uitvoeringsovereenkomst

De overeenkomst tussen een werkgever en een pensioenfonds over de uitvoering van één of meer pensioenregelingen.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Een overzicht van de pensioenaanspraken dat jaarlijks aan de actieve deelnemers en pensioengerechtigden wordt gestuurd en eens per drie jaar aan gewezen deelnemers.

Verantwoordingsorgaan

Een orgaan waarin de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden, eventueel de gewezen deelnemers en de financieel betrokken werkgever zijn vertegenwoordigd en waaraan het bestuur verantwoording aflegt. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur wordt opgenomen in het jaarverslag.

Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.

Colofon

Uitgegeven door

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV
Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam
Stichtingenregister Amsterdam nummer 41199645

Correspondentieadres:

Postbus 501
9700 AM Groningen
Telefoon 050 582 79 79
Website www.dnbpensioenfonds.nl
Emailadres dnbpensioeninfo@tkppensioen.nl

Stichting Pensioenfonds van
De Nederlandsche Bank NV

